دابینکردنی مافه نەتەوایەتییەکانی گەلی کورد لە چوارچێوەی ئێرانێکی دێمۆکراتیکی فیدراڵیدا

کوردستان

www. kurdistanukurd.com

ژمارە: ٤٦٣

ئۆرگانی حیزبی دیموکراتی کوردستان ـ ئێران

شەممە ● ١٢ی جۆزەردانی ١٣٨٦ ● ٢ی ژوئەنی ٢٠٠٧ ● ١٥٠ تمەن

ئەمریکا، دانیشتووانی ئەو وڵاتەی لە ئاکامەکانی سەفەر بۆ ئێران ئاگادار کردەوە

وەزارەتی دەرەوەی ئەمریکا لە بەیاننامەیەک دا ئەمریکاییەکانی لە ئاکامەکانی سەفەر بۆ وڵاتی ئێران ئاگادار کردەوە. وەزارەتی دەرەوەی ئەمریکا لەم بەیاننامەیەدا نووسی: هاووڵاتانی ئەمریکایی لەوانەیە کاتی سەفەر بۆ ئێران یا لە ماوەی مانەوە لە ئێران دا بکەونە بەر ئازارو ئەزییەتو دەستبەسەری.

لە بەیاننامەکەدا گوتراوە: لەم دواییانەدا بەرپرسانی ئێرانی ڕێگایان لەوە گرتوە ژمارەیەک هاووڵاتی ئێرانی ـ ئەمریکایی کە لەبەر کاروباری شەخسی چوو بوونەوە ئێران، لەم وڵاتە بچنە دەرو، هێندێک لەوانیان بە تاوانی پڕمەترسیی وەک جاسووسی خستۆتە زیندان.

ماڵپەڕی: ایران امروز

ئێران، جەهەننەمێك بۆ ژنان

قادر وریا

ئەو دیمەنانەی ماوەیەکە لە سایتە ئینتێرنێتییەکانو تەلەڤیزیۆنە فارسی زمانەکان بەتایبەتی VOAدا لە باری ڕەفتاری هێزەکانی کۆماری ئیسلامی لەگەڵ ژنانی ئێران دەیان بینین، لە زۆر بارەوە جێگای سەرنجن. ڕواڵەتی مەسەلەکە ئەوەیە کە دەسەڵاتدارانی ڕێژمی ئیسلامی لە ژێرناوی پەرەپێدانی چاکەو گێڕانەوە لە خراپە "(امر به معروف و نهی از منکر)" پۆلیسی تایبەتی خۆیان لە گیانی ژنان بەرداوە تا لە خراپە بیانگێڕنەوەو ناچاریان بکەن "ڕێوشوێنەکانی ئیسلام لە بارەی چۆنیەتیی خۆ داپۆشینو ڕەفتارو هەڵسوکەوتی دروست" بگرنەبەر. بەڵام ئەو دیمەنانەی دەیان بینین شتێکی تەواو پێچەوانەمان پێشان دەدەن.

ئەو ژنانەی بە تاوانی بەدحیجابی دەدرێنە بەر لێدانو شەلاڵی خوێن دەکرێن، وەك لە زۆر هەڵشاخانو بەگژدا هاتنەوەکانیان لەگەڵ سەرکوتکەرانو پەلاماردەران را دەردەکەوێ نەك فەسادو بەرەڵڵایىو بێ ڕەوشتی، بەڵکوو سەرەتاییترین مافی هەر مرۆڤێك کە لەبەرکردنی جلوبەرگی دڵخوازو ڕێکخستنی ڕواڵەت بە گوێرەی سەلیقەی خۆیەتی، داوا دەکەن. ئەوان هەروا کە هێندێکیان لەو پەڕی بوێریو بێزاریدا هاوار دەکەن ئازادییان دەوێ، بەڵام سەربەست بوون لە هەڵبژاردنی جلو بەرگو ڕێکخستنی قژو خۆداپۆشین دا، لقێکی بچووك لەو ئازادییانەیە کە ژنانی ئێران لە هەموو بوارەکان دا داوای دەکەنو، دەسەڵاتداران بە ئەنقەست ئەو داوایەی ئەوان لە پشتگوێ خستنی حیجابی ئیسلامیو بە گوتەی خۆیان لە بەرەڵڵاییو بێڕەوشتیدا، دەنوێنن. ئەم ژنانەی لەسەر شەقامەکان دەکەونە بەر دەستدرێژیی پۆلیسی دەوڵەتیو لەگەڵ ئەو پەڕی وەحشیگەریو سووکایەتی بەرەو ڕوو دەبن، بەشێکی کەم لە میلیۆنان ژنی ئێرانن کە سەرەڕای هەموو کۆسپو لەمپەرێکی قانوونیو کولتووریی دروستکراو لەلایەن دەسەڵاتەوە، توانیویانە لە بواری جۆراوجۆردا خۆیان پێبگەیەننو، لەگەڵ هەموو ئەو دیوارە بەرزو ئەستوورانەی بە دەوریان دا هەڵچنراوە، لە بارەی پەیبردن بە مافو ئازادییەکانی خۆیان شانبەشانی ژنانی دنیای ئازاد بچنە پێش.هەر شۆر بوونەوەیەك بەنێو بەرهەمە هونەریو ئەدەبییەکانی ژنانی ئێرانو سووکە ڕامانێك لە داهێنانو پێشکەوتنی ژنان لە بوارە جۆراوجۆرەکانی تێکۆشانی ئەوان دا، پێمان دەڵێ ئەوان لە باری فکرو مەعریفەتو عەقڵو هۆشو بڕوا بەخۆبوونەوە زۆر لە وەگەورەترن لەو دۆزەخە هەزار بەهەزارەدا کە ڕێژیمی ئیسلامیی ئێران بۆی دروست کردوونو، لە مرۆڤبوونی خستوون، بحاوێنەوەو، لێی بێدەنگ بن. ئەم ئیرادەیەی پاڵ بە ژنانی ئێرانەوە دەنێ بەگژ پۆلیسی چەك لە شانو گۆپاڵ بەدەست دا بێنەوەو لێچکەو رووسەرییەکانیان وەك دیاریی ئەم ڕێژیمە ئازادیکوژە بە بەرچاوی کامێراکانەوە بخەنە ژێر پێ، بزووتنەوەیەکی ژنان بە پانایی ئێرانی لە پشتە کە داواکارە هەرچی نایەکسانیو کۆتو بەندی قانوونیو ناقانوونیی ئەم ڕێژیمە بۆ ژنان بە دیاریی هێناوە، هەڵ بوەشێنەوە. ژنانی ئێران هەم لە باری تێگەیشتنەوە بەو ئاستە گەیشتوون کەچی دیکە حاشا کردن لە مرۆڤ بوونی خۆیان تەحەمول نەکەن، هەم گەیشتوونە ئاستێك لە بێزاریو تووڕەیی کە ڕێگایەکی دیکەی بێجگەلە تەقینەوە بە رووی دیکتاتۆریو کۆنەپەرستییان دا بۆ نەماوەتەوە.

بێدەنگ نەبوون لەم جینایەتو تاوانانەی لە ئێران بە دژی ژنان دەکرێن، ئەرکی هەموومانە.دەسەڵاتدارانێك کە بیرکردنەوەو ڕوانینی دژبەژنو کۆنەپەرستانەیانو سیاسەتو کردەوەکانیان، لەبارترین هەلومەرجی بۆ پەرەگرتنی فەحشاو بێڕەوشتیو کەڵکی خراپوەرگرتن لە ژنانو لێك هەڵوەشانی بنەماڵەکان لە کۆمەڵی ئێران دا ڕەخساندوە، چاری هەموو گەندەڵ بیریو گەندەڵکاریی خۆیان لە سەرکوتی ژنان دا دۆزیوەتەوە. ئەویش لە ساڵێك دا کە کومیسیۆنی مافی مرۆڤ بە دەنگی ڕێژیمە دژی ئینسانییەکانی وەك کۆماری ئیسلامی، ئەم ڕێژیمەی لە لیستی وڵاتانی پێشێلکەری مافی مرۆڤ دەرهاویشتوە! دەبا لەگەڵ ئەو لێچکەو رووسەریو جلوبەرگە داسەپاوانەی ژنان بە سەرو چاوی خوێناوییەوە لە شەقامەکانی شارەکانی ئێران، فڕێیان دەدەنە بەرپێیان، دەمامك لەسەر کۆماری ئیسلامیو پشتیوانەکانی لە کۆڕو کۆمەڵە نێو نەتەوەییەکان دا، فڕێ بدەینو نیوەڕۆکی ڕاستەقینەیان لە قاو بدەین. ئێران، لە سێبەری کۆماری ئیسلامیدا بووە بە جەهەننەمێك بۆ هەموو دانیشتووانی، بەڵام ژنان لە ڕیزی پێشەوەی قوربانییەکانی ئەو دۆزەخە دان. ئێستا کە ئەوان لە ڕیزی هەرە پێشەوەی کەسانێك دان کەلەو دۆزەخە ڕاپەڕیون، با وێکڕا بە فریایانەوە بچین.

جۆرج بووش داوای ئازادیی ئەمریکاییە بەرەگەز ئێرانییەکانی کرد

سەرکۆماری ئەمریکا داوای کرد ئەمریکایی بە ڕەگەز ئێرانییەکان کە لەلایەن حکوومەتی ئێرانەوە دەستبەسەر کراون ئازاد بکرێن.

لە بەیاننامەیەك دا، جۆرج بووش سەرکۆماری ئەمریکا ڕایگەیاند: " ئێران دەبێ هەرچی زووترو بێ هیچ مەرجێك ئەو چوار ئێرانییە ئەمریکاییەی کە بە تاوانی جاسووسی گرتوونی، ئازاد بکاو زانیاریی پێویست لە بارەی مەئمووری پێشووی پۆلیسی فیدراڵی ئەمریکا (FBI) کە لە ئێران بێسەرو شوێن کراوە، بڵاو بکاتەوە."

بووش گوتی:" دەستبەسەر کردنی ئەو کەسانە لە لایەن کاربەدەستانی ئێرانەوە بە توندی مەحکووم دەکەم. ئەو کەسانە خۆیان تەرخان کردوە بۆ پێکهێنانی پێوەندیی نێوان خەڵکی ئێرانو ئەمریکا ئەوەش ئامانجێکە کە دەوڵەتی ئێران دەڵێ پشتیوانیی لێ دەکا." ماڵپەڕی: "اخبار روز"

جێژنی دوو جێژنی منداڵانی نێو کەمپەکانی حیزب لە ڕۆژی جیهانیی منداڵان دا

دوانیوەڕۆی هەینی ١ی ژوئەنی ٢٠٠٧ (١١ی جۆزەردانی ١٣٨٦) لە ساڵۆنی ڕێورەسمەکان لە بنکەی دەفتەری سیاسی ڕێورەسمێکی شاد بە بەشداریی سەدان منداڵو بە ئامادە بوونی بنەماڵە حیزبییەکانو ژمارەیەك میوان بەڕێوە چوو. ئەمساڵ لە ڕۆژی جیهانیی منداڵان دا، شانبەشانی ڕێزگرتن لە منداڵان، تێپەڕینی ٥ساڵ بەسەر تەمەنی پاشکۆی تایبەت بە منداڵانی ڕۆژنامەی "کوردستان"، " دنیای منداڵان"و دەرچوونی ٦٠ ژمارەی ئەم بڵاو کراوەیەش کرا بە جێژن.

لە سەرەتای جێژنەکەدا ٥مۆم بە نیشانەی تێپەڕ بوونی ٥ساڵ بەسەر تەمەنی " دنیای منداڵان"دا لەلایەن ٥ منداڵەوە داگیرسا. دواتر پێنج منداڵ کە هەریەکەی کارنامەی ساڵێك لە تەمەنی "دنیای منداڵان"یان دەگێڕایەوە هاتنە سەر شانۆو پانۆرامایەك لە دەستکەوتەکانی ئەم بڵاو کراوەیان پێشکێش کرد.

٩

وەزیری بەرگریی ئەمریکا:

هەر ئێستا گوشارەکان بۆسەر ئێران زیاد بکەن

رابرت گەیتس وەزیری بەرگریی ئەمریکا داواکارە گەمارۆی توندتر لەلایەن کۆمەڵگەی جیهانییەوە، بخرێتە سەر ئێرانو، وریا کردنەوەیدا کە کۆماری ئیسلامی لە ماوەی ١٠ ساڵی داهاتوودا دەستی بە چەکی ئەتۆمی ڕادەگا.

گەیتس لە کۆبوونەوەی ئاسایشی نیونەتەوەیی لە سەنگاپووردا گوتی کە زانیاریو هەڵسەنگاندنەکانی ئەمریکا دەری دەخەن کە ئێران لە نێوان ساڵانی ٢٠١٠ تا ٢٠١٥دا دەتوانێ چەکی ناوکی بەرهەم بێنێ. ناوبراو گوتی هێندێکیش لەسەر ئەم بڕوایەن کە ئەگەری ئەوە هەیە لە ساڵانی ٢٠٠٨ یا ٢٠٠٩دا ئێران ئەم توانایەی دەبێ. رابیرت گەیتس لە قسەکانیدا داوای کرد ئەنجومەنی ئاسایشی ڕێکخراوی نەتەوە یەکگرتوەکان، گوشارەکانی خۆی بۆ سەر ئێران، نەك ساڵی داهاتوو، بەڵکوو هەر ئێستا زیاد بکا. دیارە ناوبراو هەر لەو کاتەدا گوتی بە قازانجی هیچ کەس نیە کە ئەم کێشەیە لە ڕێگای سەربازییەوە چارەسەر بکرێ.

ماڵپەڕی: BBC Persian

ڕێژیمی ئێران دەیەوێ دەرچوونی بڕیارنامەی سێهەمی ئەنجومەنی ئاسایش دوا بخا

ئەگەرچی وتووێژەکانی نێوان خاویەر سۆلانا بەرپرسی سیاسەتی دەرەوەی یەکیەتیی ئورووپاو عەلی لاریجانی، دەبیری شووڕای بەرزی ئەنجومەنی ئاسایشی نەتەوەیی ئێران لە سەر هەڵپەساردنی پیتاندنی ئۆرانیۆم بە ئاکام نەگەیشت، ڕۆژی هەینی ١ی ژوئەن، هێندێك لە ڕاگەیانەکان ڕایان گەیاند کە عەلی لاریجانی ئامادەیی ئێرانی بۆ تەحویلدانی سەرجەم زانیارییەکانی پێوەندیدار بە چالاکییە ئەتومییەکانی ئێران بە ئاژانسی نێونەتەوەیی وزەی ناوکیی ڕاگەیاندوە.

هەواڵدەریی ئاسوشیتێدپرێس لە زمانی کاربەدەستە ئاگادارەکانەوە ڕایگەیاند کە هاوکاریی ئێران لە بواری ڕەتکردنەوەی چالاکییە ناوکییەکانی رابردوو بە خاڵێکی گرنگ دەژمێردرێو روونی دەکاتەوە کە هەوڵەکانی ئێران لەم بوارەدا ئاشتیخوازانە بوون یان نا؟ هەر ئەو کاربەدەستانە دەڵێن وا دێتە بەرچاو کە ئەم هەنگاوەی ئێران بۆ وەدواخستنی بڕیارنامەی سێهەمی ئەنجومەنی ئاسایش لە بارەی ئێرانەوە بێ کە زۆر لە دوو بڕیارنامەکەی پێشتر توندتر دەبێ.

سەرچاوە: رادیو فەردا

وتاری مامۆستا عەبدوڵڵا حەسەن زادە لە چل ساڵەی ڕاپەڕینی ٤٧ـ١٣٤٦دا

٢

وتووێژ لەگەڵ سەرنووسەری "دنیای منداڵان"

٥

جووڵانەوەی ساڵەکانی ٤٧ ـ ٤٦

٨

هێمنایەتیی عێراق لە کوێی ناکۆکییەکانی نێوان واشنگتۆن و تاران دایە؟

٩

نەوەی نوێو واقعی هەنووکەیی فەزای سیاسیی ڕۆژهەڵاتی کوردستان

١٠

وڵاتی مالیزیم چۆن دیت

١١

مامۆستا عەبدوڵڵا حەسەن زادە لە ڕێوڕەسمی چل ساڵەی ڕا پەڕینی ٤٧ ـ ٤٦دا:

سەربەرزین کە مێژووی حیزبەکەمان رووداوی وا گەورە (ڕا پەڕینی ٤٧ ـ ٤٦)و قارەمانانی وا گەورەی تێدا هەڵکەوتوون

ڕۆژی ٢٥ی بانەمەڕ ڕێوڕەسمێکی تایبەتی لە بنکەی دەفتەری سیاسیی حیزب بە بۆنەی چلەمین ساڵی دەست پێکردنی ڕاپەڕینی پرشانازیی تێکۆشەرانی حیزبی دیموکرات لە ساڵانی ٤٧ ـ ١٣٤٦ی هەتاوی (٦٨ ـ ١٩٦٧ی زایینی)دا بەڕێوە چوو. لەو ڕێورەسمەدا کە ڕاپۆرتەکەی لە ژمارەی ڕابردووی "کوردستان"دا بڵاو بۆوە، مامۆستا عەبدوڵڵا حەسەن زادە وتارێکی گرنگی پێشکێش کرد. ئەمەی خوارەوە دەقی وتەکانی بەڕێز حەسەن زادە لەو ڕێورەسمەدایە:

هاوڕێیانی خۆشەویست! خوشك و برا بەڕێزەکان! ئەم کاتەتان باش و بەخێر بێن بۆ کۆڕیادی ڕاپەڕینی پرشکۆی تێکۆشەرانی حیزبی دێموکرات لە ساڵەکانی١٣٤٧ـ ١٣٤٦ دا. سوپاسی ئەو هاوڕێیانە دەکەم کە زەحمەتیان کێشاوە و ئەو مەراسمەیان بەو بۆنەیەوە پێك هێناوە. سوپاسی ئێوەش دەکەم کە بۆ ڕێز گرتن لە یادی قارەمانێتی و فیداکاریی کۆمەڵێك لە باشترین تێکۆشەرانی حیزبی دێموکرات و هاوسەنگەرانی خۆتان لێرە کۆبوونەتەوە.

کۆبوونەوەیەکی کە ئەمڕۆ گرتوومانە دەگەڵ هەموو شانازی، زۆر کەمترە لەوەی وڵامدەری ڕووداوێکی تاریخی، گەورە و گرانی مێژووی حیزبەکەمان و گەلی کورد لە کوردستانی ئێران بێ. ئەم ڕاپەڕینە هەڵدەگرێ کە ساڵانە لە نێوخۆی وڵاتەکەمان، لە کۆمەڵی زۆر بەرفراوانتر یادی بکرێتەوە.

زۆر جار ڕووداوە تاریخییەکان حەقی خۆیان پێنادرێ و بە تایبەتی لە وەختی خۆیان دا وەکوو هەن نابیندرێن. ڕاپەڕینی ساڵەکانی ٤٧ـ ١٣٤٦ یەکێك لە بەرچاوترینی ئەو ڕووداوە مێژووییانەیە. ئەو وەخت سیستمی حکوومەتی لە وڵاتەکەماندا سیستمێك بوو کە ئیدیعای دەکرد: ئێران جەزیرەی ئارامی نێو ئوقیانووسی پڕ تەلاتومی ڕۆژهەڵاتی نێوەڕاستە. بۆیە بە هەموو وەسیلەیەك و بە هەموو توانایەك هەوڵی دەدا هەر دەنگێکی موخالیف لە گەرووداکپ بکا. وەسایلی پێوەندی وەکوو ئەوڕۆ پێشکەوتوو نەبوو، ئینتەرنێت نەبوو، ڕۆژنامەی ئازاد نەبوو، موبایل و تەلەفون لە ئیختیاری خەڵك دا نەبوو و پێوەندیی تێکۆشەرانی بەشداربووی ئەو ڕاپەڕینە لەگەڵ دنیای دەرەوە لەو پەڕی کزی و بێدەرەتانیی خۆی دا بوو. بۆیە ئەو ڕاپەڕینە دەنگی لێوە نەهات. نەك لە ئێران دەنگی نەدایەوە، نەك لە ناوچە ڕەنگدانەوەی نەبوو. تەنانەت هەموو بەشەکانی کوردستانیش، هەموو بەشەکانی کوردستان هەر لە کوردستانی خۆمان ئاگایان لێ نەبوو، یان داستان و ئەفسانەیان لێ ساز دەکرد کە داستانی زۆر جالب جالبی لێ ساز ببوون. یان ئەوە ئاگایان لە حەقایقی ئەو بزووتنەوەیە و ڕووداوەکانی ئەو بزووتنەوەیە نەبوو.لەوە ناخۆشتر ئەوە بوو تەنانەت لە نێو حیزبی دێموکراتی کوردستان و ڕێبەرایەتی حیزبی دێموکراتدا ئەو ڕاپەڕینە وەکو هەبوو سەیری نەدەکرا. وەختێك لە ساڵی ١٣٥٢ کۆنگرەی سێهەممان گرت، دوو باسی زۆر گرینگ و پڕ موناقشە هاتنە پێشێ یەکیان لە سەر کۆنگرەی دوو بوو کە ئایا لە تاریخی حیزبی دێموکراتدا بە کۆنگرە حیساب بکرێ یان نا؟ ئەوەی دیکەیان ڕاپەڕینی ٤٧ ـ٤٦ بوو کە ئایا وەکوو یاخی بوونێك سەیری بکرێ یان وەکوو ڕووداوێکی پرشانازیی مێژووی حیزبەکەمان. پاش موناقشەیەکی زۆر کە لە سەری کرا کە بەخۆشی یەوە هەردووکیان ئەو حەقەیان پێ درا کە دەبوو پێیان درابا.

کۆنگرەی دووهەم بە هەموو کەم و کۆڕییەکانیەوە بەشێکە لە مێژووی حیزبی دێموکراتی کوردستان و ناحەق بوو بسڕێتەوە. ڕاپەڕینی ٤٧ ـ ٤٦ یش کە سەعی دەکەین کەمێکی باس بکەین، بەشێك لە باشترین ڕۆڵەکانی مە بەشداری بوون، بەشێك لە بەقیمەترین خوێنەکانی ئێمەی تێدا ڕژان، تەجروبەیەك و ئەزموونێك و شانازیەکی زۆر گەورەی بۆ حیزبی دێموکرات بەجێ هێشت. بۆیە ئەویش هەر بەو چاوە سەیر کراوە، سەرئەنجام بە مەنتیقی شۆڕشگێڕانە بڕیار درا کە ئەوە لاپەڕەیەکی زێڕینی مێژووی حیزبی دێموکراتی کوردستانە. بۆیە حیزبی دێموکراتی کوردستان زۆری بەو ڕاپەڕینەو بە زۆر ڕووداوی مێژوویی دیکەی قەرزدارە. ئیستا کە بڕیارمان داوە بە خۆمان دا بچینەوە و ڕەخنە لە ڕابردووی خۆمان بگرین زۆر بەجێیە ئیعتراف بکەین کە ئێمە زۆر ڕووداوی تاریخیمان بەو جۆرەی کە هەیە، نەك هەر بایەخ پێ نەداون تەنانەت سەبتی مێژووشمان نەکردوون.

لێرە ئیشارە بەوە کرا کە مانگی بانەمەڕ چلەمین ساڵرۆژی بەرپا بوونی ئەو ڕاپەڕینەیە. با من عەرزتان بکەم ئەوساڵ چلەمین ساڵیادی ئەو ڕاپەڕینەیە، چونکە بەو پەڕی ئینسافەوە دەڵێم ئێمە نەمانتوانی لە نێو هەموو ئەندامانی کومیتەی ناوەندی و دەفتەری سیاسی دا ڕۆژێك بۆ سەرەتای ئەو ڕاپەڕینە ساخ کەینەوە. ئەوە نەقسێکی گەورەیە لە مێژووی حیزبی دێموکراتی کوردستاندا. لەوانەش بگەڕێتەوە، بەداخەوە ئێمە وەك حیزبی دێموکراتی کوردستان ئێستاش نازانین گڵکۆی زۆر لە شەهیدانی ساڵەکانی ٤٦ ـ ٤٧ لە کوێن. با ئازا بین بڵێین ئەوە عەیبێکی گەورەیە، کەم و کۆڕی یەکی گەورەیە بۆ حیزبێکی سیاسی کە خۆی بە ڕێبەری بزووتنەوەیەکی حەقخوازانە دەزانێ و، میللەتی کوردیش ئەو حەقەی پێداوە. دەزانین دوو لە شەهیدانی ساڵەکانی ٤٧ ـ ٤٦ دوو برای موعینین، سولەیمانی موعینی و عەبدوڵڵا موعینی. لە سەر گڵکۆی شەهید سولەیمانی موعینی خوشکەکانی بۆ براکانیان دەگرین. هەر یەکێ خوشکێکیان هەیە لە دایکی خۆیانە و ئەوی دیکەش خوشکێکی هەیە کە لە دایکی خۆیەتی. خوشکەکەی کاك عەبدولا بە خوشکەکەی کاك سولەیمان دەڵێ و دڵخۆشی دەداتەوە و پێی دەڵێ: هیچ نەبێ تۆ گڵکۆیەك هەیە کە لە سەری ڕاوەستاوی و فرمێسکی لە سەر دەڕێژی بەڵام من نازانم گڵکۆی براکەم لە کوێیە. کەوابێ ئەو ڕووداوە بۆیە دەبێ زۆری لە سەر بڵێین، زۆری کار لە سەر بکەین، ئەو دەینانە بۆ وان و زۆر شەهیدی دیکەی ئەو ڕاپەڕینە ئەدا بکەین.

ئەو ڕووداوە بۆوەی دەبێ بیجگە لە حیزبی دێموکرات، مێژوونووسانی کورد لێی بکۆڵنەوە. خوێندکارانی دانیشگاکان تێزی دوکتورای لە سەر بنووسن. هۆیەکانی بەرپا بوونی ئەو ڕاپەڕینە، ڕووداوەکانی، پێوەندییەکانی، هۆیەکانی ڕووخانی، قارەمانەتییەکانی، عەیبەکانی، کەم و کووڕییەکانی هەموویان بۆوە دەبن کە کتێبیان لە سەر بنووسن، زۆریان لە سەر بگوترێ و تەحقیقی زۆریان لە سەر بکرێ تا وەکوو سەرمایەیەکی بەنرخ وەکوو ئەزموونێکی گەورە بدرێنە دەستی نەوەکانی دوارۆژ. ئەوانە دەبێ لەمەودوا ڕێگەی ئەو شەهیدانە بگرن و هەوڵ بدەن ئاواتەکانیان بێنە دی.

زۆر بە ڕاشکاوی و سەراحەت و شوجاعەتەوە دەبێ بڵێین ڕاپەڕینی ساڵەکانی ٤٦ ـ ٤٧ ڕاپەڕینێك نەبوو بە دڵخواز دەستی پێ بکرێ. بەداخەوە ئەگەر حیزبەکەمان لەوبارەیەوە کەموکۆڕی هەیە، ئێمە وەکوو تێکۆشەران ڕەنگە پتریشمان هەبێ. ئەمن نامەیەکی مێژوویی مەلا ئاوارەی شەهیدم لێ فەوتا کە سەنەدێکی گەورە بوو بۆ ئەوڕۆ. لە پاییزی ١٣٤٥دا نووسیویێتی. دیارە ئەو لە کوردستانی گەرمێن بوو، ئەمن لە کوێستان بووم. بۆم دەنووسێ کەلیمەکەیم لە بیرە دەڵێ: دەزانن ماوەیەکە مقۆ مقۆی خەباتی چەکدارانە لە نێو کادر و پێشمەرگەکاندا دەستی پێکردوە. شۆڕشی چەکدارانە بە بێ چەك، شۆڕشی چەکدارانە بە بێ پووڵ، شۆڕشی چەکدارانە بە بێ تەشکیلات، شۆڕشی چەکدارانە بە بێ پشتی جەبهە! بۆیە داوات لێدەکەم چەندی دەنگت دەڕوا هەوڵ بدە، بەربەرەکانی دەگەڵ ئەو فیکرە بکەی با گەلەکەمان و حیزبەکەمان تووشی کارەسات نەبن.

ئەم فیکرە، فیکری مەلا ئاوارە بە تەنیا نەبوو، فیکری هاوڕێیانی دیکەش بوو. لە سەروبەندی ڕۆژێکی وەك ئەوڕۆدا کە بەداخەوە دیسان وەکوو ڕەخنە لە خۆم دەڵێم تاریخەکەیم دەقیق لە بیر نیە کە هاوڕێیانی ئێمە لە باشووری کوردستانەوە گەڕانەوە بۆ نێوخۆی وڵات، ئەوەڵ دیدار بوو کە من دەگەڵم دەکردن و لە واقیعدا ئەوەڵ ڕۆژی گەڕانەوەی یەکجاریشیان بوو. باسیان کرد مەرحووم سولەیمانی موعینی وەکوو نەفەری یەکەمی هاوڕێیان دەچوو کە چەند کادر و حدودی چل، پەنجا پێشمەرگە بوون. گوتی: ئێمە ڕێگەمان بۆ نەماوەتەوە، هاتووینەوە لە وڵاتی خۆمان بژین، خەبات بکەین تا شەهید دەبین. یانی لە ڕاستیدا ئەو هاوڕێیانە وەختێك بڕیاریان دا کە مقاومەتی چەکدارانە بکەن لە بەینی دوو ڕێگەی تەسلیم و مقاومەت دا دەبوو هەڵبژێرن و، هەروەك شیاوی هەموو ئینسانێکی شۆڕشگێڕو بەبیروباوەڕە، ئەوان مردنی سەربەرزانەیان هەڵبژارد، بەڵام تەسلیم بوونیان هەڵنەبژارد. زۆر جار ئەو میساڵەمان بۆ تێکۆشەرانی دێموکرات لێداوە کە دەڵێن دێموکرات پۆڵایە دەشکێ بەڵام ناچەمێ، یانی دەمرێ بەڵام تەسلیم نابێ. کەوابێ ئەو ڕاپەڕینە ئامادە نەکرابوو. بەرنامەی کوردخایەن و درێژەخایەنی نەبوو لە باری تەداروکاتیەوە لە حەددی سیفر دا بوو. زۆر چاکم لەبیرە ڕەحمەتیی مەلا ئاوارە پەیکێکی ناردبوو، بۆ لای ڕێبەرێکی کوردی باشوور، داوای لێکردبوو کە شتی بۆ بنێرێ یانی مەبەستم ئەوەیە کە بزانن ئەو ڕاپەڕینە و ئەو عەزمەتە بە چ ئیمکاناتێکەوە بەڕێوە چوو تا بزانن عەزمەتی ئەو فیداکارییە چەند زۆرە، هەزار فیشەکی بۆ ناردبوو دەگەڵ دووسەد دینار پووڵ لە ڕاپەڕینی چەکدارانەی پاش ١٣٥٨دا ئەگەر ١٠٠٠٠ فیشەکمان دەدا بە هێزێك هەستی بە مەغدووری دەکرد. حەقیشی بوو چونکە جاری وابوو تووشی شەڕی وادەبوو کە بە ڕۆژێکی ١٠٠٠٠ فیشەکی دەویست. کەوابێ چەکی ئەو هاوڕێیانە ئەوەی کە ئەوان پشتیان پێ بەستبوو دوو شت بوو یەکیان ئیرادەیەکی پتەو بۆوەی یان بەسەربەرزی بژین یا بە سەربەرزی سەر بنێنەوە. ئەوی دیکە، پشتیوانیی کۆمەڵانی خەڵك بوو. بەڕاستی ئەو ڕاپەڕینە دەگەڵ ئەوەی بۆخۆی وەك کوتم ناتەواو بوو ئامادە نەکرابوو. لەگەڵ ئەوەی ژمارەیەکی زۆر کەمی تێدا بەشدار بوون، پێموایە هیچ وەختێك ژمارەی پێشمەرگەکانمان نەگەیشتنە ٢٠٠، تەنانەت نەگەیشتە ١٥٠ش، لەگەڵ ئەوەی ڕێژیمی شا ڕاستی دەکرد، کە دەیگوت ئێران جەزیرەی ئارامە، زەبروزەنگ ئێرانی کردبوو بە گوڕخانەیەکی بێدەنگ، بەڵام لەو حاڵەدا ئەوان بە ئازایەتی و قارەمانەتیی خۆیان ئەو جەزیرە ئارامەیان هەژاند. خەون و خەیاڵی ڕێژیمی پاشایەتییان لە هەموو قوڵەچۆماخ و داروودەستەکەی بەڕاستی ئاڵۆز کرد. ئەوان هەر لە مەیدانێك دا قارەمان نەبوون لە هەموو مەیدانەکاندا قارەمان بوون. ئەوە لەبەر ئەوە نیە کە ڕەفیقی خۆمانن و شەهید بوون و یادیان دەکەینەوە، بەڵکوو وەکوو حەقیقەتێك دەبێ

٤

> **ئیستا کە بڕیارمان داوە بەخۆمان دا بچینەوە و ڕەخنە لە ڕابردووی خۆمان بگرین زۆر بەجێیە ئیعتراف بکەین کە ئێمە زۆر ڕووداوی تاریخیمان بەو جۆرەی کە هەیە، نەك هەر بایەخ پێنەداون تەنانەت سەبتی مێژووشمان نەکردوون.**

هەوڵەکانمان بۆ گۆڕینی دیموکراتیك لەنێو حیزب و کۆمەڵ بخەینە گەڕ

هەواڵەکان

بۆکان

تەقەی هێزە ئینتیزامییەکان لە چەند ماشێن

– ڕۆژی هەینی ٢٨ی بانەمەڕ لە جادەی بۆکان سەقز مەئمورانی بە ناو (مبارزه با مواد مخدر) تەقە لە ماشێنێکی تویۆتای بارهەڵگر دەکەن بەڵام گوللەکان وەبەر ماشێنێکی پراید دەکەوێ‌و لە ئاکام دا ماشێنەکە وەردەگەڕێ‌و یەکێك لە سەرنشینەکان دەکوژرێ.

شایانی باسە هێزەکانی ئینتیزامی لە شەقامی (شهدا)ش تەقە لە ماشێنێکی "پژۆ" کە باری بێنزینی پێ دەبێ دەکەن‌و لە ئاکام دا ماشێنەکە ئاگر دەگرێ و دەبێتە خەڵوز و شۆفیرەکە خۆی دەرباز دەکا.

سنە

دوو ئەندامی بنەماڵەیەك بەهۆی ڕووخانی ماڵەکەیان گیانیان لەدەست دا

ڕۆژی پێنج شەممە ٢٧ی بانەمەڕ بە هۆی بارینی بارانێکی زۆر لە شاری سنە خانووبەرەیەکی کۆن لە گەڕەکی ئاغەزەمانی ئەو شارە تێك ڕووخا. لە ئاکامی ئەو ڕووداوەدا ژنێك‌و کچێك گیانیان لە دەست دا.

شایانی باسە لە ئاکامی ئەو شەپۆلی باران بارینەدا لە شارەدێی نایسەریش ئاو چۆتە نێو ژمارەیەك لە خانووەکانی ئەو شارەدێیە‌و زیان‌و خەسارێکی زۆری بە دانیشتووان گەیاندوە.

بۆکان

بەڕێوەچوونی تەرحی ئێرشاد

ماوەیەکە هێزی ئینتیزامی لە شاری بۆکان جموجۆڵێکیان لە ژێر ناوی بەڕێوەبردنی "طرح ارشاد" دەست پێ کردوە. ئەو هێزانەی کە ئەم تەرحە بەڕێوە دەبەن ناوی خۆیان ناوە "پۆلیسی ئێرشاد". پۆلیسی ئێرشاد بە ماشێن بە نێو شەقامەکانی شاردا دەگەڕێن‌و بە بیانووی جۆراوجۆر بۆ وێنە "بەدحیجابی" لاوەکان دەگرن‌و لە بەرچاوی خەڵك سووکایەتییان پێ‌دەکەن‌و دەیانبەن بۆ پاسگا.

سنە: دووساڵ زیندان بۆ کەسێکی سنەیی بڕایەوە

بە پێی هەواڵێك کە هەواڵدەری موکریان بڵاوی کردۆتەوە، دادگای شۆڕشی ئیسلامیی سنە، کەسێکی خەڵکی ئەو شارەی بەناوی محەمەد ئارام نووسەرەتپوور (شوان) کوڕی ئیرەج بە تاوانی هەنگاونان لە دژی ئاسایشی نەتەوەیی وڵات بە دوو ساڵ زیندان مەحکووم کرد.

ناوبراو کۆتاییەکانی ساڵی رابردوو، ماوەیەکی لە زیندان دا تێپەڕ کردو پاشان بە هۆی وەسیقە ئازاد کرا، لە دادگای سەرەتاییدا بە حەوت ساڵ حەبسی تەعزیری مەحکووم کرا، بەڵام لە دادگای چاو پێداخشاندنەوەدا بۆی کرا بە دوو ساڵ زیندانی. پێویستە بگوترێ محەمەد ئارام نووسەرەتپوور، موهەندیسی عومران‌و ئەندامی پێشووی تیمی میللیی شاخەوانیی ئێرانە.

هەمەدان

ڕێورەسمێك بە بۆنەی کۆتایی هاتنی خولی یەکەمی فێرکردنی زمانی کوردی بۆ خوێندکارەکان

ڕۆژی ٣ی جۆزەردانی ١٣٨٦ بەبۆنەی کۆتایی هاتنی خولی یەکەمی فێرکردنی زمانی کوردی بۆ خوێندکارانی زانکۆی هەمەدان ڕێورەسمێکی ڕێزلێنان لەلایەن ئەنجومەنی "بەیان"ی زانکۆی هەمەدان‌و ناوەندی "ئەدەب"ی بۆکان لە ساڵۆنی سینەمای زانکۆدا بەڕێوە چوو.

لەم مەراسیمەدا بڕوانامەی فێر بوونی زمانی کوردی لەلایەن ناوەندی ئەدەبەوە بەسەر ١٩ کەس لە خوێندکارانی زانکۆدا دابەش کرا. هەروەها ڕێز لەو خوێندکارە کوردانە گیرا کە بۆ دەورەی ماجستێر (فوق لیسانس) دەرچوون‌و، خەڵاتیان پێدرا.

لەو مەراسیمەدا مامۆستایان شەریف حوسێن پەناهی‌و مستەفا ئیلخانیزادە وتاریان خوێندەوە. مامۆستا قالەمەڕەش بە شمشاڵ لێدان کۆڕەکەی ڕازاندەوە. لە کاتی شمشاڵ لێدان دا، مامە قالە چەند جار سروودی ئەی ڕەقیبی بە شمشاڵەکەی لێدا. پاشان گرووپی موزیکی بۆکان‌و گرووپی هەڵپەڕکێی "خان"ی سنەش بە گۆرانی‌و هەڵپەڕکێ درێژەیان بە بەرنامەکە دا.

پاش بەڕێوە چوونی بەرنامەکە، لەلایەن بەسیج‌و حەراسەتی زانکۆوە بەرپرسی ئەنجومەنی بەیان، بانگ کراو هەڕەشەی لێ کرا. لە کاتی بەڕێوەچوونی ڕێوڕەسمەکەدا، لە حاڵێك دا هێشتا بەرنامەکە تازە نیوە ببوو، حەراسەتی زانکۆی ناوبراو، بەرقی ساڵۆنەکەی کوژاندەوە. پێویستە بگوترێ لە ساڵۆنی شوێنی بەڕێوەچوونی بەرنامەکە دا ئەم وتەیەی جاناتان ڕاندال بە خەتێکی گەورە نووسرابوو: " کردها تنها ملتی هستند که در سرزمین خود بیگانه‌اند" (کوردان تەنیا نەتەوەیەکن کە لە سەر نیشتمانی خۆیان، بە بێگانە دادەنرێن).

پێویستە بگوترێ بە پێی ئاماری زانکۆی هەمەدان، زۆرینەی خوێندکارەکانی ئەو زانکۆیە واتە نزیکەی سەدی ٧٠ی خوێندکارەکانی کوردن.

شنۆ

لاوێکی زەحمەتکێش بە هۆی تەقینەوەی مین گیانی لەدەست دا

ڕۆژی ٥شەمە ١٣٨٦/٣/٣ لاوێکی تەمەن ١٥ ساڵە بەناوی کامران جەهاندڵ کوڕی محەمەد خەڵکی ئاوایی "پێگەڵە" کە لە گوندی "خانلەر" کەڵەوان بوو، بەهۆی دەست تێوەردانی مینێك کە لافاو لە کۆنە پایەگای خانلەرەوە لەگەڵ خۆی هێنابووی، هەردوو دەست‌و چاوێکی لە دەست داو بەهۆی سەختی برینەکانی ڕەوانەی ورمێ کرا، بەڵام بەداخەوە بەهۆی قورسی برینەکانی لە یەکێك لە نەخۆشخانەکانی ورمێ گیانی لەدەست دا.

توندوتیژی لە دژی خراپ پۆشی "بدحجابی" لە سنە هەروا بەردەوامە

دوانیوەڕۆی ڕۆژی چوارشەمە دووی جۆزەردان بۆ جارێکی دیکە هێزەکانی خەبات دژی (بدحیجابی) هێرشیان کردە سەر لاوان‌و بەتایبەت کچان.

ئەو توندوتیژییانە لە سەر لە بەیانییەوە دەستی پێکردو لە دوانیوەڕۆدا گەیشە بەرزترین ئاستی خۆی. بەپێی ئەو هەواڵە لە یەکێك لەو هەڵکوتانانەدا، هێزەکانی ڕێژیم هێرشیان کردە سەر کچێك لە شەقامی شەشی بەهمەن‌و بە زۆری‌و بە شێوەیەکی ناحەز‌و تەواو سووك کچەکەیان سواری ماشێن کرد کە ئەو کردەوەیەی هێزەکانی ڕێژیم بوو بە هۆی دەربڕینی ناڕەزایەتی لەلایەن لاوان‌و ڕێبوارانی ئەو شەقامە.

مەهاباد

دەرئەنجامەکانی گران بوونی بەنزین

ڕێکەوتی ٨٦/٢/٢٩ پاش ڕاگەیاندنی گران بوونی بەنزین لەلایەن دەوڵەت‌و ڕاگەیەنە گشتییەکان‌و وەرگرتنی کارتی ئەلکترۆنی "هوشمند" کە بە پێی ئەو کارتە هەر ماشێنێك مانگانە حەقی وەرگرتنی تەنیا ٩٠ لیتر بەنزینی هەیە، خەڵکێکی زۆر کە بەهۆی نەبوونی کارو پیشە خەریکی موسافیر کێشین‌و تا ئێستا نەیانتوانیوە کارتی هوشمەند وەرگرن، ڕژاونەتە بەنزینخانەکان‌و دەگەڵ بەرپرسانی بەنزینخانە‌و ئیتلاعات‌و ئاگاهی تووشی هەراو کێشەو پێکدادان بوون‌و بوون. هەر دوانیوەڕۆی ڕۆژی ٨٦/٢/٢٩ بەنزینخانەی "خاتوو جەعفەری" قەرەباڵغترین ڕۆژی خۆی تێپەر کرد کە خەڵکی داماو و چارەڕەش دوای چەندین کاتژمێر سەرە گرتن‌و چاوەڕێیی بێ ئەوەی بەنزین وەرگرن گەڕانەوە ماڵەکانیان.

دروست کردنی ناوچەی قەدەغەکراو لە ناوچەکانی کوردستان

بە پێی ڕاپۆرتێك کە حەوتەنامەی هاوار بڵاوی کردۆتەوە فەرماندەرانی هێزی ئینتزامیی پارێزگای ئازەربایجانی ڕۆژئاوا ڕایانگەیاندوە ناوچەیەکی قەدەغەکراو لە سنووری پیرانشارو ماکۆ دروست دەکرێ. کەرەمی فەرماندەری هێزی ئینتزامیی ئازەربایجانی ڕۆژئاوا لەم پێوەندییەدا گوتوویەتی ئەمساڵ سنووری تەمەرچیان بە دروست کردنی دیوارێکی بێتۆنیی بەرز کە چواردە کیلومیتر درێژایی هەیە دەبەسترێ.

ناوبراو هەروەها گوتوویەتی لەم گەڵاڵەیەدا کە مەبەست لەو بەستنی سنوورەکانی ئێران‌و تورکیەیە‌و بەهاوکاریی بەرپرسانی ناوچەیی تورکیە بەڕێوەدەچێ لە سیمی خاردار، بورجەك‌و سیستمی ئیلکترۆنی‌و.... کەڵك وەردەگیرێ. جگە لەوەش لە ٢٧خاڵی دیکەی سنووریش هێز دادەنرێ.

مەهاباد

بە هۆی ئاگر کەوتنەوە لاوێکی مەهابادی گیانی لەدەست دا

شەوی ٤ی جۆزەردان، لە گەڕەکی فەرهەنگیانی مەهاباد، لاوێکی مەهابادی بە ناوی کەریم لوتفی ئیلاهیی لە کاتی بەتاڵ کردنی بەنزین لە حەساری ماڵەکەیان، بەداخەوە ئاگری تێبەردەبێ‌و دەسبەجێ گیانی لەدەست دەدا. خێزانی ناوبراویش کە ویستوویەتی ڕزگاری بکات، ئاگری تێبەربووەو نزیکەی لە سەدا ٩٠/ی جەستەی سووتاوەو لە ورمێ لە ژێر چاوەدێری دوکتور دایەو لە ژیانی هیوا بڕاو بووە.

سەقز

گرووپی تێرۆریستیی "جندالاسلام" هەڕەشەی کوشتنیان لە هونەرمەندان‌و ڕووناکبیران کردوە

ماوەیەکە گرووپێکی تێرۆریستی بەناوی "جندالاسلام" لە شاری سەقز لە ڕێگای تەلەفوونەوە هەڕەشەی کوشتن لە هونەرمەندان‌و ڕووناکبیرانی ئەو شارە دەکا. بە پێی زانیارییەکان ئەم گرووپە ڕۆژی ٦ی جۆزەردان هەڕەشەی کوشتنیان لە شاعیرو نووسەر سەید زاهید حوسێنی کردوە. شایانی باسە ئەم گرووپە لە ژمارەیەك لە کەسانی بونیادگەرای ناوچە کوردنشینەکان پێك هاتووە و لەلایەن ئیدارەی ئیتلاعاتی ڕێژیمەوە یارمەتییان پێ‌دەکرێ‌و فەرمانیان پێ‌دەدرێ.

سەردەشت

لە ئاکامی تەقەی هێزە ئینتیزامییەکان دوو کەس بریندار بوون

لە گوندی دۆڵەتووی سەردەشت هێزە ئینتیزامییەکان دەستیان بە سەر باری ژمارەیەك کاسبکار داگرت. ڕێکەوتی ٩ی جۆزەردان لە کاتێك دا ژمارەیەك لە کاسبکاران نەوت‌و گازوئیلیان بەرەو سنوور ڕادەگواست لە گوندی دۆڵە توو کەوتنە کەمینی هێزە ئینتیزامییەکانەوە‌و دەست بەسەر بارەکانیان داگیرا. دوای ئەوەی کە کاسبکاران ناڕەزایەتییان لەم کارەی ئەو هێزانە دەربڕی کەوتنە بەر پەلامارو لە ئاکام دا دوو کەس لە کاسبکاران بە هۆی تەقەو لێدان لەلایەن ئەو هێزانەوە بریندار بوون. ناوی بریندارەکان بریتییە لە ئاوارە کوڕی ساڵحە دۆڵە‌و جەلال خەڵکی میراوێ.

دێوڵان

دوو مەئمووری هێزە ئینتیزامییەکانی شاری دێوڵان کەوتنە بەر پەلاماری خەڵك

دوو مەئمووری هێزە ئینتیزامییەکانی شاری دێوڵان بە ناوەکانی "پەروینی"و یەزدان فەر" کە نیازی دەستدرێژی بۆ سەر ژنێکیان هەبوو، کەوتنە بەر پەلاماری خەڵك‌و بریندار بوون، هێزە ئینتیزامییەکان فریای ئەم دوو کەسەی خۆیان کەوتن‌و لە دەست خەڵك دەریان هێنان‌و ڕەوانەی نەخۆشخانەیان کردن. هێزە ئینتیزامییەکان شوێنی ڕووداوەکەیان بەجێ هێشت. کۆمەڵێك لە لاوانی شاری دێوڵان پەلاماریان بردە سەر بنکەی هێزە ئینتیزامییەکان‌و بەردبارانیان کردن. بەڵام زۆری نەخایاند کە هێزەکان بەرەوڕوویان بوونەوەو چەند کەسیان لێ دەستبەسەر کردن.

پێویستە بگوترێ ئەو دوو مەئموورە بە بەڵێنی جێبەجێکردنی گرفتی پەروەندەی مێردی ئەو ژنە لە دادگای دێوڵان هەوڵ دەدەن کەڵکی خراپی جینسی لەو ژنە وەربگرن، بەڵام نیازەکەیان بەر لە جێبەجێبوون ئاشکرا دەبێ‌و خەڵکی توورە هەر لە بەر دەرگای ماڵی ئەو ژنە، پەلاماریان دەبەنە سەرو برینداریان دەکەن.

گیان لە دەست دانی کەسێك بە هۆی وەرگەڕانی ماشێن

ڕۆژی هەینی، ٤ی جۆزەردان کەسێك بە ناوی تەها ڕۆستەمیوەند خەڵکی سیوچ سەر بە ناوچەی مەیدانانی بانە بە هۆی وەرگەڕانی ماشێنەکەی لە کوێستانەکانی پشتی مەنیجەڵان گیانی لە دەست دا. ناوبراو مرۆڤێکی باش‌و خۆشەویستی خەڵکی ناوچەکە بوو.

بەم بۆنەوەیەوە سەرەخۆشی لە بنەماڵە‌و کەس‌و کاری تەها ڕۆستەمیوەند دەکەین.

شنۆ

خەڵکی شنۆ گاڵتەیان بە هێزی بەسیج‌و بەکرێگیراوەکانی کرد

ڕۆژی ٥شەمە ٨٣/٣/٣ کە بە ناوی "ڕۆژی ئازادسازیی خۆرەمشەهر" ناودێر کراوە، بەسیج‌و خۆ فرۆشەکانی شاری شنۆو دەوروبەری بە چەندین ماشێن لە ناو شاردا مانۆڕیان داو بە خەیاڵی خۆیان هێزو توانای خۆیان بە خەڵك نیشان دا، بەڵام خەڵك دایاننە بەر جوێن‌و گاڵتەیان پێ کردن‌و نیشانیان دا، کە بەکرێگیراوان‌و هێزە دژی گەلییەکانی سەر بە ڕێژیم، وەك کۆماری ئیسلامی نەك هەر هیچ ڕێزو پێگەیەکیان لە نێو خەڵك دانیە، بەڵکوو زۆریش سووك‌و بێزراون.

سنە : دوکتور عەلی روخزادی کۆچی دوایی کرد

ڕێکەوتی ٢٧ی بانەمەڕ دوکتور عەلی روخزادی بەهۆی نەخۆشی کۆچی دوایی کرد. دوکتور روخزادی مامۆستای زانکۆو دوکتورای لە زمان‌و ئەدەبیاتی فارسی‌دا هەبوو جگە لەوەش پسپۆریی لەسەر زمانی زگماکیی خۆی هەبوو. ناوبراو چەند بەرهەمی لەسەر زمان‌و فونوتیکی زمانی کوردی پێشکێش بە کتێبخانەی کوردی کردوە‌و لەم دواییانەش دا کتێبێکی دیکەی ئامادەی چاپ بوو.

کۆچی دوایی ئەم خزمەتگوزارەی زمان‌و وێژەی کوردی‌و ئەو کەسایەتییە فەرهەنگییە بۆتە مایەی خەم‌و کەسەری خەڵکی سنە‌و کۆمەڵگەی فەرهەنگی‌و ڕووناکبیریی کوردستان. بەم بۆنەیەوە خۆمان بە هاوبەشی خەمی بنەماڵە‌و دۆستانی دەزانین.

شنۆ: کۆچی دوایی مرۆڤێکی حیزب دۆست‌و نیشتمانپەروەر

ڕۆژی سێشەممە ٢٥ی بانەمەڕ، مام کەریم ئەرجومەندی خەڵکی شێوە سماك، ئەندامی حیزبی دێموکرات، لە تەمەنی ٨٠ ساڵی‌دا کۆچی دوایی کرد.

مام کەریم مرۆڤێکی دڵسۆز، نیشتمانپەروەرو حیزب دۆست بوو. جگە لەوەی بۆخۆی لە هیچ چەشنە هاوکارییەك لەگەڵ تێکۆشەرانی حیزب درێغی نەدەکرد، برایەك‌و کوڕێکیشی لە ڕیزەکانی حیزب دا، ساڵانێکی زۆر خزمەتی بزووتنەوەی ئازادیخوازانەی گەلی کوردیان کرد کە براکەی، بە ناوی عەبدوڵڵا ئەرجومەندی گیانی لە پێناوی ئامانجەکانی حیزب دا بەخشی‌و شەهید بوو. مام کەریم ساڵی ١٣٦٤ بە تاوانی پێوەندی لەگەڵ حیزبی دێموکرات بۆ ماوەی ٦ مانگ کەوتە بەندیخانەو زۆر گیرو گرفتی دیکەشی سەبارەت بە ئەندامەتی لەم حیزبەدا، لەلایەن ڕێژیمەوە بۆ دروست کرا. بەڵام شانازیی بە قوربانیدان لە پێناوی حیزبی دێموکرات‌و گەلی کورد دا دەکرد.

"کوردستان"بەرێزەوە یادی ئەم کەسایەتی‌یە نیشتمانپەروەرە دەکاتەوەو بەبۆنەی کۆچی دوایی ئەو، بە گەرمی سەرەخۆشی لە بنەماڵە‌و کەسوکاری دەکا.

سەردەشت: کۆچی دوایی مرۆڤێکی نیشتمانپەروەر

ڕێکەوتی ١١ی جۆزەردان نیشتماپەروەرێك بەناوی مام حوسێن ئەحمەدزادە ناسراو بە حوسێنی حەمە کۆتر خەڵکی ئاوایی "دۆڵە گەرم" لە تەمەنی ٧٠ ساڵی‌دا کۆچی دوایی کرد. مام حوسێن کە یەکێك لە دڵسۆزان‌و ئۆگرانی لە مێژینەی حیزبی دێموکراتی کوردستان‌و بزووتنەوەی کوردستان بوو، بەردەوام هاوکاریی هێزی پێشمەرگەی کردوە. بەم بۆنەیەوە سەرەخۆشی لە بنەماڵەکەی دەکەین.

کۆچی دوایی حەسەنی مەلا بایز نیشتمانپەروەری ناسراوی ناوچەی ڕەبەت

ڕۆژی ٧ی جۆزەردان کەسایەتیی ناسراوو نیشتمانپەروەری ناوچەی ڕەبەت بەهۆی نەخۆشی کۆچی دوایی کرد. حاجی حەسەن دۆستێکی نزیك‌و بەئەمەگی حیزبی دێموکراتی کوردستان‌و هەمیشە هاوکارو یارمەتیدەری هێزی پێشمەرگەی کوردستان بوو، ناوبراو جێگای باوەڕی خەڵکی ناوچەکە بووەو هەمیشە بە دڵسۆزییەوە هەوڵی بۆ چارەسەری کێشە کۆمەڵایەتییەکانی ناوچەکەیان داوە.

بەبۆنەی کۆچی دوایی حاجی حەسەنی مەلا بایز سەرەخۆشی لە بنەماڵە‌و کەس‌و کاری ناوبراوو هەموو خەڵکی ناوچەی ڕەبەت دەکا.

مەهاباد : کۆچی دوایی دایکی شەهیدێکی حیزب

سەرلەبەیانی ڕۆژی ٢٩ی بانەمەڕی ١٣٨٦، دایکە رابی سارەبانی دایکی شەهید محەمەد زەندش لە سەرچنار کۆچی دوایی کرد.

رابیی سارەبانی ساڵی ١٣٢٠ی هەتاوی لە سەرچنار (کەلبەزەراخان) لە دایك بووە. رابی سارەبانی دایکی شەهید محەمەدی زەندەش (محەمەد بێکەسە)ە.

رابی سارەبانی بەرلەوەی محەمەدی کوڕی لە دایك ببێ هاوسەرەکەی لەدەست دەدا. بەڵام سەرەڕای هەژاری‌و نەداری، محەمەد دەنێتەبەر خوێندن‌و محەمەدی کوڕی بەهۆی زیرەکی‌یەوە هەڵ دەبژێردرێ بۆ دانش سەرای شەبانەروزی‌و پاش تەواو کردنی دەرس دەبێتە مامۆستاو دەنێردرێتە ئاوایی زەرشۆرانی ناوچەی هەوشارو لەوێ مامۆستایەتی دەکا. پاشان دەبێتە مودیرو مامۆستای گوندی نەبی‌کانی‌و ساڵی ١٣٦٢ پاش کوشتارەکانی ناوچەی چۆمی‌مەجیدخان دەبێتە پێشمەرگەو لە ڕێکەوتی ١٣٦٣/٣/٢٦دا شەهید دەبێ‌و پوورە رابی محەمەدی تاقانەی لە دەست دەداو لەگەڵ کچەکەی لە ئاوایی کەلبی‌رەزاخان دەمێنێتەوەو سەرەنجام کاتژمێر ٧ی بەیانیی ڕۆژی ٢٩ی بانەمەڕی٨٦ی هەتاوی دڵی لە لێدان کەوت.

سنە: مردنی ژنێك سێ حەوتوو دوای خۆسووتاندن

ژنێك لە ڕۆژی هەینی ٢٤ی خاکەلێوە کە لە حەساری ماڵەکەی خۆی، ئاوری لە جەستەی خۆی بەر دابوو بە دوای تێپەربوونی نزیك بە سێ حەوتوو، ڕێکەوتی ١٤ی بانەمەڕ گیانی لە دەست دا.

ئەو ژنە کە ناوی فەهمیەیە ٣٨ ساڵی تەمەنە‌و لەو ماوەیەدا لە ژێر چاوەدێری وردی پزیشکی دابووە. بەڵام هەوڵەکان بۆ ڕزگار کردنی ئەو بێ ئاکام مایەوە. هەتا ئێستا لە هۆیەکانی خۆسوتاندنی ئەو ژنە زانیارییەك لە دەست دانیە.

سەردەشت: ژنێك خۆی سووتاند

ڕێکەوتی ٢٠ی بانەمەڕ لە گوندی ئاغەڵانی سەردەشت ژنێك ئاگری لە جەستەی خۆی بەردا. بە پێی زانیارییەکان ئەو ژنە کە ناوی نەجیبە سۆفی‌زادەیە بەم هۆیەوە تووشی سووتانێکی زۆر بووەو بۆ نەخۆشخانەی ورمێ ڕاگوێزراوە بەڵام دوای حەوتوویەك گیانی لە دەست داوە. هۆکاری خۆسووتاندنی ئەو ژنە بە دروستی ڕوون نەبۆتەوە.

مەهاباد: کچێك ئاگری لە جەستەی خۆی بەردا

سەرلەبەیانی ڕۆژی ٨ی جۆزەردان لە گەڕەکی پشت سیلۆی مەهاباد کچێك بەناوی سەکینە ڕەسووڵزادە ئاگری لە جەستەی خۆی بەرداو گیانی لەدەست دا. دەگۆترێ کە هۆکاری ئەم خۆکوژییە دژایەتیی بنەماڵەکەی لەگەڵ پێکهێنانی ژیانی هاوبەشی ناوبراو لەگەڵ خۆشەویستەکەی دا بووە.

دریێژەی

هەواڵەکان

سەردەشت تێکهەڵچوونی کاسبکاران و هێزەکانی ڕێژیم

شەوی ٨٦/٣/٩ چەند ماشێنی کاسب کارانی ئالۆەتان و میراوێ کە باری ماشێنەکانیان گازۆڵو نەفت بوو و بەرەو گوندی دۆڵەتوو دەچوون، لە دەشتی مردواوێ لەلایەن "گرووپی ویژە"ی شاری سەردەشت پێشیان پێدەگیرێو دەستبەسەر کەلو پەلو ماشێنەکانیان دا دەگرن.

پاشان خەڵکەکە هێرشیان بۆ دەکەنو شەڕو پێکدادان ساز دەبێ لە ئاکام دا ٢ کەس بە ناوەکانی ئاوارە کوڕی ساڵە دۆڵو ئەوی دیکە بە ناوی جەلال خەڵکی میراوێ بریندار دەبن. ئاوارە گوللەیەکی وەڕانی دەکەوێو جەلالیش سەری دەشکێ.

ڕێورەسمێکی شاد بەبۆنەی کۆتاییهاتنی ساڵی خوێندنی گەورە ساڵانەوە

ڕێکەوتی ٨٦/٢/٢٨، قوتابخانەی گەورە ساڵانی ئازادی (کەمپی ئازادی) بە هاوکاریی قوتابیانی ئەو قوتابخانەیە بەبۆنەی کۆتایی ساڵی خوێندنەوە ڕێورەسمێکیان پێك هێنا.

پێویستە بگوترێ کە ئەو قوتابخانەیە سەر بە وەزارەتی پەروەردەو فێرکردنی حکوومەتی هەرێمی کوردستانەو چەند ساڵێکە لە درێژەی سیاسەتی نەهێشتنی نەخوێندەواریدا تێدەکۆشێو تا پۆلی شەشی سەرەتایی تێدا دەگوترێتەوەو چاوەڕوان دەکرێ لە ساڵانی داهاتوودا قۆناغی ناوەندی بۆ گەورە ساڵانیش لێ بکرێتەوە.

شایانی باسە کە لە بەیانیەوە تا ئێوارە درەنگانێك بە هەڵپەرکێو گۆرانیو گرتنی وێنەی سروشتی جوانی سەیرانگەو خواردنی جۆراوجۆری کوردی درێژەی کێشاو لە کۆتایی سەیرانەکەدا وتەی سپاسی قوتابیان بۆ مامۆستایان لەلایەن قوتابی عەبدوڵڵا سەیداوە پێشکەش کرا.

پیویستە بگوترێ زۆربەی قوتابیانی ئەو خوێندنگایە ژنان پێکی دێننو ئەوەش جێگای دڵخۆشیو هیوایە بۆ ئەو توێژەی کۆمەڵ تا لە ڕێگای خوێندەوار بوونەوە باشتر بۆ بەدەستهێنانی بە مافەکانی خۆیان تێ بکۆشن.

بۆکان

شاخەوانی ناوداری کورد، موقبیل هونەرپەژوو بە ڕاهێنەری تیمی میللیی ئێران هەڵ بژێردرا

لە سەرەتای جۆزەردان دا فیدراسیۆنی شاخەوانیی ئێران، موقبیل هونەرپەژووی وەك ڕاهێنەری تیمی میللییو کاوە ئاهەنگەریشی وەك ئەندامی تیمی میللیی شاخەوانیی ئێران هەڵ بژارد. ئەم دوو لاوە شاخەوانە هەر دوویان بۆکانین. موقبیل هونەرپەژوو هەر لەو ڕووداوەدا کە بووە هۆی مەرگی شاخەوانی بەناوبانگ محەمەد هەوراز لە گاشربرووم، بەتوندی بریندار بوو کە دواتر بەخۆشیەوە سلامەتیی خۆی وەدەست هێنایەوە.

ڕۆئیا تلوعی هەڕەشەی لێکرا

تاران: بەرپرسانی ئەمنیەتی هەڕەشەیان لە خاتوو ڕۆئیا تلوعی کرد کە ئەگەر درێژە بە چالاکییەکانی لە بواری مافی مرۆڤ و بەشداری لە بەرنامەکانی ڕادیۆو تەلەفزیۆن دا بدا، فیلمی دانپێدانانەکانیو ئەوەی وەك فیلمی نهێنییەکان ناوی براوە، بڵاو دەکرێتەوە.

بە پێی هەواڵی هەواڵنێرانی ڕێکخراوی چاوەدێریی مافی مرۆڤی کوردستان بەرپرسانی دەزگای ئەمنییەتیی کۆماری ئیسلامی ماوەیەك لەوە پێش، هاوسەری خاتوو ڕۆئیا تلوعی چالاکی مافی مرۆڤیان بانگ کردۆتە وەزارەتی ئیتلاعاتو داوایان لاکردوە بە زووترین کات پەیامی هەڕەشەی کاربەدەستانی ئەمنییەتی بە ئاگاداریی ڕۆئیا تلوعی بگەیەنێت. لەو پەیامەدا کاربەدەستانی ئەمنییەتی ڕۆئیا تلوعییان ئاگادار کردۆتەوە کە ئەگەر دەست لە چالاکییەکانی مافی مرۆڤ هەڵ نەگرێو یان لە بەرنامە تەلەفزیۆنیو ڕادیۆییەکاندا بەشداری بکا فیلمی دانپێدانانەکانی یان ئەوەی وەك فیلمی نهێنییەکان باسی لێوە کراوە لە ڕاگەیەنە گشتییەکان دا بڵاو دەکەنەوە. کاربەدەستانی ئەمنییەتیی ئیدارەی ئیتلاعات هەروەها وتوویانە لە شوێنی کارو ژیانی خاتوو ڕۆئیا تلوعیو دوو کوڕەکەی لە دەرەوەی وڵات ئاگادارنو هەڕەشەیان کردوە ئەگەر ئەم جۆرە چالاکییانەی بەردەوام بن ناوبراو لە هیچ شوێنێکی دنیا ئەمنییەتی نابێ. شایانی باسە خاتوو ڕۆئیا تلوعی دوا بەدوای ڕووداوەکانی هاوینی ١٣٨٤ی ناوچە کوردنشینەکان، چەند مانگان دەست بەسەربوو. ناوبراو دوای ئازادی لە زیندان ناچار بوو وڵات بەجێ بێڵێ.

دریێژەی

قسەکانی مامۆستا عەبدوڵڵا حەسەن زادە لە ڕێوڕەسمی چل ساڵەی ڕاپەڕینی ٤٧ ـ ١٣٤٦دا

بگوترێ. ئەوان لە ئەسارەتدا لە بەرابەر شکەنجەگەران دا و لە بەرابەر جوغەی ئیعدام دا ئازا و موقاویم بوون.

ڕێژیمی شا رووخا و زۆر لە ئەسنادەکەی وەدەرکەوت. وەرەقە کاغەزێك دەرنەکەوت کە نیشان بدا ئەو تێکۆشەرانە زەعفیان لە خۆیان نیشان داوە. ئێستاش لە نەتیجەی خیانەتێکدا کە بە مەلا ئاوارە کرا، مەلا ئاوارە بەگیر هات ـ مەعلووم نەبوو داستانی گیرانی مەلا ئاوارە چۆن بوو؟ ئایا بەراستی فریوی خوارد؟ بەراستی زەعفی نیشان دا یا وەکوو هێندێ دەڵێن دەرماندراو کرا؟ بەڵام بەهەرحاڵ مەلا ئاوارە بە زیندوویی گیرا ـ بەڵام ئەوانەی کە جەنازەی مەلا ئاوارەیان وەرگرتۆتەوە شاهیدیان دا کە نە نینۆکی لە دەست و لاقان دا ماوە نە ددانیش لە زاری دا. یانی هەمووشتێکی قەبووڵ کردوە بۆ ئەوەی ڕازی حیزبەکەی و میللەتەکەی نەدرکێنێ. بۆیە دەگەڵ ئەوەی زیاتر لە ٢٠٠٠ ئەندامی ڕەسمیی هەبوو لە مەنتەقەی ژێر تێکۆشانی مەلا ئاوارە دا ناڵێم کەس نەگیرا بەڵام کەس لە سەری سابیت نەبوو کە ئەندامی حیزبی یە، بەڵام مام هێدی جوانی گوتووە کە دەڵێ:

جاڕ بدەن با هەموو گوندو گەڕەکان
بێنو ڕێیەك بخەنە سەر کەنەکان

(سەرکەنەکان شوێنی گوللە بارانی مەلا ئاوارە و مەلا کەچە ـ کە ناوی محەممەد بوو پێیان دەگوت مەلا کەچە ـ و ڕەحمانی محەممەدی وەتمان سارکەییە جا دەڵێ:

بێن ببینن کە شەهید ئاوارە
سەری چەند بەرزە لە سەر سێدارە

هەر ئەوان ئەسیر نەبوون، زۆری دیکە ئەسیر بوون بەڵام ئەمانەتی میللەتی خۆیان پاراست. پشتیوانیی خەڵکیش دەرسێکی زۆر گەورە بوو بۆ ئێمە. خەڵك لە وەزعییەتێکی ئاوادا بوون، شۆڕشگێڕەکان مەنتەقەیەکی کەمیان بەدەستەوە بوو، ئیمکاناتی کەمیان بەدەستەوە بوو، ڕێژیم بە دەیان هەزار کەسی چەکدار کردبووە ژاندارم، ئەرتەشی، تەنانەت کارشناسانی دەربارو ساواك و .... بەڵام ئەو خەڵکە عەزیزانی خۆیان لە باوەش گرت. بەراستی لە هەر جێیەکی دەنگی تەقە بەرز دەبۆوە، پێشمەرگەکان کوڕو کچانی کوردیان لە تەنیشت خۆیان دەدیت بە دۆی سارد و چای گەرمەوە. تەنیا مەوردی کە دەڵێن چەم بێ چەقەڵ نابێ کە خەیانەتیان پێ کرا، ئەوەی مەلا ئاوارە بوو دەگەڵ [مەوردی] شەهید سمایل شەریف زادە.

بەڵام ئەو ڕاپەڕینە کە ئەو عەزەمەتەی نیشان دا سەرمایەی گەورەمانی تێدا فیدا بوون. سەرمایەی وەکوو سولەیمانی موعینی و عەبدوڵڵا موعینی ، مەلا ئاوارە، مەلا مەحمودی زەنگەنە، سمایل شەریف زادە، قارەمانی وەك ساڵە لاجانی، مینە شەم، سەید فەتاح و بە دەیان شەهیدی دیکە. ئەوانە سەرمایەی گەورە بوون، هەرکام لەوانە ئەگەر بۆ میللەتەکەمان مابان دەیانتوانی ڕێبەرێك یا فەرماندەیەکی بەوەج بن. ئەوانەمان لە دەست چوو بەڵام خوێنی ئەوانە بە فیڕۆ نەچوو. زۆر کەس دەیگوت گەورەییان بۆ بەجێهێشتین، ئێمە ئێستاش کە لێرە دانیشتووین سەربەرزین بەوەی کە مێژووی حیزبەکەمان ڕووداوی وا گەورە و قارەمانانی وا گەورەی تێدا هەڵکەوتوون. ئەوانە ئێستاش ڕەمزی هەرمانی میللەتی ئێمەن و ئولگوویەکن، نموونەیەکن بۆ فیداکاری، بۆ مقاومەت. ئەوان پێیان نیشان داین کە دوژمن هەر ئەندازەش پۆشتە و پەرداخ بێ موقاوەمەت لە بەرانبەری دا مومکینە. هێز لە دنیا دا نیە کە وەرەی ئینسانی شۆڕشگێڕ تێك بشکێنێ، بەڵام گرینگ ئەوەیە بڕیار هەبێ و ئیرادەیەك هەبێ کە نەك مردن ئینتخاب بکا، بەڵام ئەو وەختەی پێویست بکا کە لە مردن نەترسێ.

بەڵێ ئەو هاوڕێیانەمان بە هەموو شانازی یەکانەوە سەریان نایەوە. ئەوان مردن و درێژەی ڕێگاکەنیان بە ئێمە ئەسپارد. بۆ ئێمە شانازییە کە میراتگری ئەوان و ڕێبەرانی گەورەی دیکە وەکوو قاسملوو، شەرەفکەندی و دەیان کەس تەنیا لە ئەندامانی ڕێبەرایەتی حیزب بین بەڵام ئیدی ئەوە ئەرکێکی قورسیشمان دەخاتە سەر شان. ئێمە نابێ فەقەت ئیفتخارەکەیان هەڵگرین، دەبێ ئاڵاکەشیان هەڵگرین. شانازی گەورە شەکاوە ڕاگرتنی ئاڵاکەیانە. **دوکتور قاسملوو گوتوویەتی: باشترین پاداش بۆ شەهیدان درێژە پێدانی ڕێگەکەیانە.** لە یادی ئەو ڕاپەڕینە مەزنەدا و لە یادی ئەو شەهیدانەدا هیچ شتێکمان نیە کە بتوانێ وڵامدەری ئەو گەورەییە بێ، غەیری ئەوە کە عەهد بدەین پەیمان لەگەڵ ئەوان و لەگەڵ میللەتەکەمان ببەستین، پێکەوە بین، ئیرادەمان هەبێ، ڕێگەکەیان درێژە بدەین و لە ڕوحی بەرزیان ئیلهام وەربگرین و لە ئەزموونەکانیان دەرس فێر بین. سڵاو لە یادی قارەمانێتی و فیداکاری و خۆبەخت کردن و لە خۆ بووردوویی هەموو شەهیدانی ساڵەکانی ٤٧ ـ ٤٦ کە ئەگەر ناویان بەرین بەداخەوە ژمارەکانیان زۆرە، سڵاو لە یادی هەموو شەهیدانی ڕێگەی ڕزگاریی کورد و کوردستان، بە تایبەتی ڕێبەرانی شەهید پێشەوا، دوکتور قاسملوو، دوکتور شەڕەفکەندی و هەموو ڕێبەرانی حیزبی لە ڕەدەکانی سەرێ را تا ڕەدەکانی خوارێ، بە ئاواتی بەرقەرار بوونی ئامانجەکانیان ئەو ئاواتانەی کە ئەوان ژیانیان لە پێناوی دا بەخت کرد. بژی کورد بژی کوردستان

تێکۆشان لە دەرەوەی وڵات

سوئێد

بەشداریی هەیئەتی نوێنەرایەتیی حدك لە ٣٢هەمین ساڵرۆژی دامەزرانی ی. ن . ك

لە سەر بانگهێشتی کەرتی ڕێکخستنی ئۆیستریوتلەندی یەکیەتیی نیشتمانیی کوردستان ، چەند کەس لە هاوڕێیانی حیزبی دێموکراتی کوردستان، کۆمیتەی لینشۆپینگ بەشداری ڕێوڕەسمی ٣٢هەمین ساڵرۆژی دامەزرانی یەکیەتیی نیشتمانیی کوردستان بوون، هەیئەتی حیزب پێك هاتبوون لە بەڕێزان: کەماڵ حەسەن پوور، محەمەد شێخەپوورو شلێر حەسەن پوور، محەمەد بابەکری (حەمە کۆیی). لەم ڕێورەسمەدا شاندی حیزب پەیامی پیرۆزبایی کۆمیتەی حیزبیان بەو بۆنەیەوە خوێندەوە.

کانادا

چاو پێکەوتنێکی دۆستانە لەگەڵ سێوێند ڕابینسۆن

ڕۆژی ٢٦ی مای ٢٠٠٧ هەیئەتێکی حیزبی دێموکراتی کوردستان لە ڕۆژئاوای کانادا کە پێك هاتبوو لە بەڕێزان ئەنوەر کەریمی، خەلیل ئەشکانیو سمایل ئیبراهیمی چاویان کەوت بە دۆستی لە مێژینەی گەلی کورد بەرێز سێوێندرابینسۆن ئەندامی پێشووی پارلمانی کاناداو کادری پایە بەرزی حیزبی دێموکراتی نوێ.

تەوەری باسەکان لەم دیدارەدا بریتی بوو لە بارودۆخی نالەباری پەنابەرانی سیاسی لە تورکیە، زەبرو زەنگی ئەم دوایانەی کۆماری ئیسلامی بۆ سەر کۆمەلانی خەڵکی کوردستانو هەروەها باسێك لە سەر هەلومەرجی ئێستای حیزبی دێموکراتی کوردستان.

بەرێز ڕابینسۆن وێڕای دەربڕینی خۆشحاڵیی خۆی لەم دیدارە پێی ڕاگەیاندن کە لەمەو دوا لە چاورچێوەی ڕێکخراوێکی مافی مرۆڤ دا تێدەکۆشێو زیاتر لە جاران بەرگری لە مافەکانی نەتەوەی کورد دەکا.

بێلژیك

چاوپێکەوتنی بەرپرسی کۆمیتەی بێلژیکی حیزب لەگەڵ بێرت کۆڕنیلی

ڕۆژی ٢٠٠٧/٥/٢٢ بەرپرسی کۆمیتەی حیزب لە وڵاتی بیلژیك کاك کاوە ئاهەنگەری لەگەڵ بەرێز "بێڕت کۆرنیلی" دۆستی کوردو زماننناسو مامۆستای زانکۆی لۆڤنی بیلژیك دیداری کردو لەسەر بارو دۆخی سیاسیی ئێران بە گشتیو کوردستان بە تایبەتی باسو گفتوگۆ کرا. شایانی باسە کە بەرێز بێڕت کۆرنیلی لەسەر دۆسیەی ئێرانو کوردستان موتاڵا دەکاو یەکێك لە لایەنگرانو دۆستانی گەلی کورد لە وڵاتی بیلژیکە.

نۆروێژ

کۆبوونەوەی هەیئەتێکی حیزبی دێموکراتی کوردستان لەگەڵ سازمانی خەباتی کوردستانی ئێران

ڕۆژی ٢ی مای هەیئەتێکی پێوەندییەکانی حیزب لە نۆروێژ لەگەڵ هەیئەتێکی سازمانی خەباتی کوردستانی ئێران کۆبوونەوە.

تەوەری باسەکان لەو کۆبوونەوەیەدا بریتی بوون لە: گۆڕانەکانی ئەو دواییانەی نێو حیزب، ڕابردووی پێوەندیی نێوان حیزبو سازمانی خەبات، پێوەندییەکانی حیزبو سازمانی خەبات لە داهاتوودا هەروەها چۆنیەتیی کار کردن بۆ پێکهێنانی پلاتفۆرمێکی هاوبەش بۆ کاری دیپلۆماتیك لە وڵاتی نۆروێژدا. کۆبوونەوەکە پاش سێ کاتژمێرو گەیشتن بە هەندێ ڕوانگەی هاوبەش لەسەر تەوەری باسەکان کۆتایی پێهات شایانی باسە کە هەیئەتی حیزب پێك هاتبوو لە بەڕێزان: هاشم ڕۆستەمی بەرپرسی کۆمیتەی حیزب، ئازاد ڕۆستەمیو کاك محەمەد گادانی ئەندامی کومیتەی نۆروێژ هەیئەتی سازمانی خەباتیش پێکهاتبوو لە بەرێزان: توانا حوسێنی بەرپرسی کومیتەی نۆروێژ مەحموود یوسفی ئەندامی کومیتەی نۆروێژو لەتیف بەرپرسی کۆمیتەی شاری درامێنی سازمانی خەبات.

نۆروێژ

سمینارێکی هاوبەش بۆ یەکیەتیی ژنانی دێموکراتی کوردستانو یەکیەتیی ژنانی ئاربەیدە پارتی

ڕۆژی ١٢ی مای ٢٠٠٧ کۆمیتەی حیزبی دێموکراتی کوردستان لە ئوستفۆلدو کۆمیتەی ئاربەیدەپارتی لە فرێدریکستاد سمینارێکی هاوبەشیان بۆ یەکیەتیی ژنانی دێموکراتی کوردستانی ئێران لە ئوستفۆلدو یەکیەتیی ژنانی ئاربەیدەپارتی پێك هێنا. بەرپرسیی‌یەکیەتیی ژنانی دیموکرات و بەرپرسی یەکیەتی ژنانی ئاربەیدەپارتی لە سمینارەکەدا بۆ بەشداران قسەیان کرد. لە کۆتاییدا بڕیار درا هەر دوو مانگ جارێك حیزبی دێموکراتی کوردستان لە ئوستفۆلدو ئاربەیدەپارتی سمیناری هاوبەش پێك بێننو وەك دوو حیزبی سیاسی پێکەوە کار بکەن. بەشدارانی ئەو سمینارە بریتی بوون لە:

جێگری شارەوانی فرەدریکستاد، کۆمیتەی ئاربەیدەپارتی لە فرەدریکستاد، کۆمیتەی ژنانی ئاربەیدەپارتی لە فرەدریکستاد، کۆمیتەی حیزبی دێموکراتی کوردستان لە ئوستفۆلد،و یەکیەتیی ژنانی دێموکراتی کوردستانی ئێران لە ئوستفۆلد

بیلژیك

دیدارێکی دۆستانەی کۆمیتەی حیزب لەگەڵ بەرپرسانی کۆنگرەی نەتەوەیی

ڕۆژی ٢٠٠٧/٥/١٤ دیدارێك لە نێوان هەیئەتێکی کۆمیتەی بیلژیك کە بریتی بوون لە بەرێزان کاوە ئاهەنگەری بەرپرسی کۆمیتەی بێلژیك، سارا محەمەدی و کەماڵ دادوەر لەگەڵ بەرێزان زوبەیر ئایدەر، سەرۆکی کۆنگرەی گەلو کاك عەلی یەگیت سەرۆکی کۆنگرەی نەتەوەیی کورد لە وڵاتی بیلژیكو تاهیر کەماڵیزادە جێگری کۆنگرەی نەتەوەیی کورد پێك هات . لەم دانیشتنە دۆستانەیەدا کۆمەڵێك باسو بابەت سەبارەت بە کوردستانو ڕۆژهەڵاتی نێوەراست، پێوەندیو چۆنیەتی مکانیزمی پێوەندیو هاوکاریی هەرچی زیاتری حیزبە کوردییەکان لەگەڵ یەکتر، بارودۆخی داهاتووی کوردستانو ئەگەری گۆڕانەکانو هەڵوێستی کوردو زۆر بابەتیتر هاتنە ئاراوە. لە میانەی ئەم دانیشتنەدا کۆمیتەی بێلژیك داواکاری هاوکاریی هەرچی زیاتری حیزبو کۆڕو کۆمەڵە کوردییەکانی نێو وڵاتی بێلژیك بووو بە هەوڵێکی پێویستی زانی کە لە شارێکی وەك برۆکسێل بە هۆی بوونی کومیسیۆنی یەکیەتیی ئورووپاو پارلمانی یەکیەتیی ئورووپا کورد بە گشتی هەرچی زیاتر بۆ هاوکاری لەگەڵ یەکتر هەنگاو هەڵبێنێتەوە.

کانادا

دیدارێکی دۆستانە لەگەڵ پێتێر جولیان ئەندامی پارلمانی کانادا

ڕۆژی ١١ مای ٢٠٠٧ هەیئەتێکی کۆمیتەی حیزب لە ڕۆژئاوای کانادا کە پێك هاتبوو لە بەڕێزان ئەنوەر کەریمی بەرپرسی کومیتەو خەلیل ئەشکانی بەرپرسی پێوەندییەکانی دەرەوەی کۆمیتەی حیزب چاویان کەوت بە بەرێز پێتێر جولیان ئەندامی پارلمانی کاناداو بەگەرمی پێشوازییان لێ کرا. تەوەری باسەکان بریتی بوو لە لەژێرپێنانی مافەکانی مرۆڤو نەتەوەی کورد لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان لەلایەن ڕێژیمی ئیسلامیو سەرکوتی ڕۆژنامەنووسانو ڕۆشنبیران، هەروەها باسێکی دورو درێژ لەسەر ژیانی نالەباری پەنابەرانی کوردی ناسراو بە شیمالی عێراق لە تورکیە. پێتێر جولیان وێڕای دەربڕینی داخو کەسەری خۆی بۆ نالەباریی ژیانو گوزەرانی ئەو پەنابەرانە بەڵێنی دا داخوازیەکانیان بگەیەنێتە پارلمانو دەسەڵاتدارانی کاناداو هەوڵ بدا بۆ وەرگرتنی زیاتری پەنابەرانی کورد بۆ وڵاتی کاناداو بەگشتی بۆ پشتگیری کردن لە مافی ڕەوای کورد لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان.

عەلی بداغی:

"دنیای منداڵان" وەك ئۆرگانو ناوەندێکی منداڵپارێزی جووڵاوەتەوە

لە ١١ی جۆزەردانی ئەمساڵ (١ی ژوئەنی ٢٠٠٧)دا، "دنیای منداڵان" پاشکۆی مانگانەی رۆژنامەی "کوردستان" پێی نایە شەشەمین ساڵی تەمەنی خۆی. بە بۆنەی تێپەڕ بوونی ٥ ساڵ لە تەمەنی ئەو پاشکۆیەو بڵاوبوونەوەی شەستەمین ژمارەی، "کوردستان" ئەم چاوپێکەوتنەی لەگەڵ بەڕێز عەلی بداغی سەرنووسەری "دنیای منداڵانو ئەندامی دەستەی نووسەرانی رۆژنامەی "کوردستان" پێك هێنا:

❏ دنیای منداڵان چۆن لەدایك بوو؟

عەلی بداغی: بەرەبەری رۆژی جیهانیی منداڵان، ١ی ژوئەنی ٢٠٠٣ (١١ی جۆزەردانی ١٣٨١ی هەتاوی) بوو. رۆژنامەی کوردستان پێیخۆش بوو بەبۆنەی ئەم جێژنەوە دیارییەك پێشکێشی منداڵانی کوردستان بکا. بیرۆکەی دەرکردنی پاشکۆیەکی تایبەت بە منداڵان کە لەلایەن کاك قادر وریاوە هاتبۆە گۆڕێ، لەگەڵ پێشوازیی کۆمەڵێك لە ئەندامانی دەستەی نووسەرانی "کوردستان" بەرەوڕوو بوو. بەمجۆرە "دنیای منداڵان" وەك پاشکۆی رۆژنامەی کوردستانی ژمارە ٣٤٢، تایبەت بە بۆنەی رۆژی جیهانیی منداڵانەوە ئامادەو چاپو بڵاوبۆوە. دەرکردنی ئەم تایبەتنامەیە لەگەڵ پێشوازیی گەرمی خوێنەرانو بەتایبەت منداڵانی کەمپەکانی حیزبی دێموکرات بەرەو ڕوو بوو. ئەوەش وای کرد کە کۆمیسیۆنی چاپەمەنیی حیزب سوور بێ لەسەر دەرکردنی "دنیای منداڵان" بەشێوەیەکی رێكو پێكو مانگانە. ٥ ساڵ لەورۆژە رادەبرێو دەبینین کە ئەمرۆکە "دنیای منداڵان" ٥ ساڵەی تەمەنی خۆی جێژن دەگرێو شەستەمین ژمارەی خۆی وەك دیاریی رۆژی جیهانیی منداڵان پێشکێشی منداڵانی کوردستان دەکا.

❏ خوێنەرانی ئەم بڵاوکراوەیە کێن؟ واتە "دنیای منداڵان" لە کوێو چۆن بڵاو دەبێتەوە؟

ــ خوێنەرانو بەردەنگەکانی "دنیای منداڵان" لە پلەی یەکەم دا منداڵانی کەمپەکانی حیزبی دێموکراتو منداڵانی کوردی رۆژهەڵات نیشتەجێی باشووری کوردستانن. هەڵبەت بڵاڤۆکەکەمان وێڕای بڵاڤۆکە تەبلیغییەکانی حیزب بۆ نێوخۆی رۆژهەڵاتی کوردستانیش رۆژهەڵاتیش دەنێردرێتەوەو لە شارەکانی باشووری کوردستانیش لە رێگەی کەسایەتییە سیاسیو ئەدەبیو رووناکبیرییەکان کە رۆژنامەی "کوردستان" یان بۆ دەچێ، دەکەوێتە بەر دەستی بەشێکی دیکە لە منداڵان.

دیارە "دنیای منداڵان" لە سایتی ناوەندیی حیزبی دێموکراتی کوردستانیش دا لینك دەکرێو لەسەر تۆڕی ئینترنێت دا بڵاو دەبێتەوەو بەمجۆرە بەشێکی زۆر لە منداڵانی کوردی نیشتەجێی دەرەوەی وڵاتو نێوخۆی وڵاتیش دەتوانن لە رێگەی ئینترنێتەوە چاویان بە "دنیای منداڵان" بکەوێ.

پێم خۆشە ئەوەشی لێزیاد بکەم کە خوێنەرانی "دنیای منداڵان" تەنیا منداڵان نین، گەورەکانیش دەیبینن و دەیخوێننەوەو بۆ ئەوانیش سەرنج راکێشو جەززابە. ئەوە بۆیە دەڵێم کە ژمارە نیە دوای دەرچوونی "دنیای منداڵان" لەلایەن گەورەکانیشەوە نامەو بابەتمان پێنەگاو پتر هان نەدرێین.

❏ئەم بڵاوکراوەیە منداڵان دەری دەکەن یا گەورەکان؟ هاوکارییان بە چ شێوەیەکە؟

ـ بە راشکاوییەوە دەڵێم کە شوێن پەنجەی منداڵان بەسەر زۆر لە بابەتو لاپەڕەکانی هەر کام لە ژمارەکانی دنیای منداڵانەوە دیارە. بەڵام تا ئێستاش وەك بۆخۆت دەڵێی ئەوە گەورەکانن کە سەرپەرشتیی دەرچوونی گۆڤارەکە دەکەن. هەڵبەت بەڕێوەبەریی "دنیای منداڵان" لە ماوەی ٥ ساڵی رابردوودا توانیویەتی کۆمەڵێك قەڵەمو توانای باشی منداڵان لە بوارەکانی نووسینو وەرگێڕان دا بدۆزێتەوەو پەروەردەیان بکا. دەبینین کە وا نیزیك بە ٢ ساڵە "دنیای منداڵان" لەژێر چاوەدێریی دەستەی نووسەرانی خۆیدا ئامادەی چاپو بڵاوبوونەوە دەبێ کە جگە لە سەرنووسەرو هاوڕێیەکی دیکە، هەر هەموو ئەندامانی دەستەی نووسەرانەکەی منداڵان خۆیانن. جیا لە ستافی نووسەرانی دنیای منداڵان، منداڵانی دیکەش لەنێو کەمپەکانی حیزب راستەوخۆو لە شوێنە جیاجیاکانی کوردستانیش لە رێگەی نامەو تەنانەت منداڵانی کوردی نیشتەجێی دەرەوەی وڵاتیش لە رێگەی ئیمەیلەوە بابەت بۆ دنیای منداڵان دەنێرنو هاوکاریی بڵاڤۆکی خۆشەویستی خۆیان دەکەن.

❏ دەکرێ باسێك لە نێوەرۆکی ئەم بڵاوکراوەیەمان بۆ بکەی؟ واتە لە هەر ژمارەیەك دا چ بابەتێك بڵاودەبێتەوە؟

دنیای منداڵانمان تایبەت بە قۆناغێکی تەمەنی یان رێزبەندیی تەمەنیی منداڵان نەکردۆتەوە، بەڵکوو هەوڵمان داوە تا "دنیای منداڵان" بە جۆرێك ئاوێنەی ویستیو خۆزیای هەموو منداڵان بێ. ئێمە هەوڵمان داوە لە هەر ژمارەیەکی دنیای منداڵان دا کۆمەڵێك شێعر، چیرۆکی وێنەیی، بابەتی زانستی، هەواڵ، راپۆرت، قسەی خۆش، مەتەڵ، بابەتی سوودبەخشی هەمەڕەنگو خشتەو بابەتی سەرگەرمیی منداڵان بڵاو بکەینەوە. چاپی وێنەو نەققاشیی منداڵان لە هەر ژمارەیەك دا لاپەڕەیەکی دنیاکەمانی ڕازاندۆتەوەو

هەوڵیشمان داوە هەڵبژاردنی بابەتەکانی "دنیای منداڵان" بەجۆرێ کە هەر کام لەوان تەعبیر لە دنیای پاكو بێگەردی ئەوان بکەن. "دنیای منداڵان" بەردەوام چەندەها گۆشەی سابیتی بووە کە ئەم گۆشانە بۆ ناساندنی جوغرافیاو مێژووی کوردو ناساندنی کەسایەتییە مێژووسازەکانی نەتەوەکەمانو هەروەها خستنە بەر باسی کۆمەڵێك پرسی پەروەردەیی لەگەڵ گەورەکان تەرخان کراون. هەروەها گۆشەیەکی هەیە تایبەت بە نووسینی منداڵان خۆیان (تەنانەت ئەگەر برێکیش کرچو کاڵ بن).

❏ دنیای منداڵان گەلێك کاری فەرهەنگیی دیکەی لە پێوەندی گەڵ منداڵان دا کردون، دەکرێ باسی ئەو کارانەمان بۆ بکەی؟

لەپێش دا با ئەو روونکردنەوەیەم هەبێ بەپێی ئایین نامە "دنیای منداڵان" پاشکۆیەکی ٨ لاپەڕەیی رۆژنامەی کوردستان، ئۆرگانی حیزبی دێموکراتی کوردستانە، بەڵام قەت خۆی لە چوارچێوەی ئەم ئایین نامەیەدا بەرتەسك نەکردۆتەوەو بەلەبەرچاوگرتنی کارو کارنامەی ٥ ساڵەی "دنیای منداڵان" دەتوانین بڵێین وەك ئۆرگانو ناوەندێکی منداڵپارێزی جووڵاوەتەوە.

"دنیای منداڵان" جیا لە پەروەردەکردنی کۆمەڵێك قەڵەمو منداڵی بەتوانا لە بواری نووسینو وەرگێڕان دا کە سەرمایەی مەعنەویو ئەستۆندەکی بڵاڤۆکەکەن، توانیویەتی یەکەم فیستیڤاڵی منداڵانی رۆژهەڵاتی کوردستان (تاراوگە) لە رێکەوتی ١٦ تا ١٩ ی خەرمانانی ١٣٨٣ی هەتاوی دا بەڕێوە ببات کە ئەم فیستیڤاڵە هەمەڕەنگەی وەرزشی، هونەری، ئەدەبیو موسیقییە پتر لە ٥٢ برگەی هونەری: شانۆ، هەڵپەرکێ، سرود، گۆرانیو پێشبڕکێی زانیاریو حەرەکاتی نمایشیی وەرزشیو پێشبڕکێی خواردنی لەخۆگرتبوو. فیستیڤاڵەکانی دووهەمو سێهەمی منداڵانی کوردستانیش کە لە خەرمانانی ساڵەکانی ٨٤و ٨٥ی هەتاوی دا بەڕێوە چوون نوێنگەی دەرکەوتنو سەرکەوتنی باشی دنیای منداڵان لە هاندانو پەروەردە کردنی منداڵان دا بوون. لە هەر کام لەو فیستیڤاڵانەش دا پتر لە ٦٠ تابلۆو برگەی چالاکیی منداڵان پیشان دراون کە لە هەرکام لەو تابلۆیانەدا منداڵان بە باشترین شێوە دەوری خۆیان گێڕاوەو کارێکی سەرکەوتوویان پێشکێشی بەشدارانو ئامادەبووان کردوە کە هەر هەمووشیان تۆمار کراون. جیا لەوەش "دنیای منداڵان" نێوە نێوە پێشانگای نەققاشیو وێنەی بۆ منداڵانی بەهرەمەند پێك هێناوەو کۆڕی شێعری بۆ منداڵانی شاعیر بەڕێوەبردوە. فیستیڤاڵی نیوەی ساڵی خوێندنی ٨٥ ـ ٨٤ یش کە کۆمەڵێك چالاکیو پێشبڕکێی وەرزشیو ئەدەبیو کرانەوەی پێشانگای نەققاشی لەخۆوە گرتبوو، بەشێکی دیکەیە لە کارنامەی دنیای منداڵان ساڵی رابردووش "دنیای منداڵان"ە کتێبخانەیەکی تایبەتی بۆ منداڵانی کەمپەکانی حیزبی دێموکرات کردەوە کە پتر لە ٨٠٠ کتێبو بڵاوکراوەی تایبەت بە منداڵانی لەخۆ گرتوە.

هەروەها "دنیای منداڵان" ساڵانە بەبۆنەی رۆژی جیهانیی منداڵانو لە یادی دەرچوونی بڵاڤۆکەکە رێورەسمی جێژنی بەڕێوەبردوە کە لە هەر کامیان دا کۆمەڵێك چالاکیی تایبەت پێشکێش کراون. ئەوەش زیاد بکەم کە بەڕێوەبەریی "دنیای منداڵان" لەسەر بانگهێشتی ناوەندەکانی منداڵپارێزی باشووری کوردستان زۆرجار بەشداری فیستیڤاڵو رێورەسمەکانی ئەو ناوەندانە بوونو پەیامو چالاکییان لەو بۆنەو رێورەسمانەدا بووە.

❏ بەڕێوەبەرانو بەرپرسانو بەگشتی ستافی ئەم بڵاوکراوەیە لەو ٥ ساڵەدا چ کەسانێك بوون؟ با ئۆگرانی ئەم بڵاوکراوەیە بزانن قەرزداری چ کەسانێکن؟

هەروەك پێشتر باسم کرد بیرۆکەی دەرکردنی دنیای منداڵان بۆ یەکەمجار لەلایەن کاك قادر وریا هاتە گۆڕێو دوای ساغ بوونەوە لەسەر دەرکردنی بەردەوامو رێکوپێکی دنیای منداڵان وەك مانگنامەیەك، کاك برایم جهانگیری وەك یەکەم بەرپرسو سەرنووسەری دنیای منداڵان دیاری کرا. لە ژمارە ٥ی دنیای منداڵان راو پاش رۆیشتنی کاك برایم جهانگیری بۆ دەرەوەی وڵات، ئەرکی بەرپرسایەتیو سەرنووسەریی "دنیای منداڵان" بۆ ماوەی ٣ساڵ کەوتە ئەستۆی من. بۆ ماوەی ساڵێکیش کاك ناسر فەتحی بەرپرسی "دنیای منداڵان" بووو، دواتر جارێکی دیکە ئەرکی سەرنووسەریو بەرپرسایەتیی "دنیای منداڵان" کەوتەوە سەرشانی من. "دنیای منداڵان" کۆمەڵێك هاوکاری بووە کە لە چوارچێوەی ستافی ئەم بڵاڤۆکەدا کاریان کردوە، وەك رەئوف خەتیبی، ئاسکە عوسمانی، گیابەند نستانی، هانا وریا، هانا ناسری، ژیلا مورتەزازادەو رەسوڵ سوڵتانی.

ئەمەکناسی پێم دەڵێ کە یادی ٣ هاوڕێی هاوکاری دنیای منداڵان بکەم کە لە سەرەتاکانی پێگرتنی"دنیای منداڵان" دا یارمەتیدەری بوون. کاك عومەر باڵەکی، خاتوو سوهەیلا قەویپەنجەو کاك ئەحمەد ساڵحی.

❏ رۆڵی "دنیای منداڵان" لە پێشاندانی تواناو داواو خەونو خۆزیاکانی منداڵانو پێك ناساندنیان چ بووە؟

ـ باشترین وەڵام بۆ ئەم پرسیارە هەر لاپەڕەکانی "دنیای منداڵان"و تابلۆکانی چالاکیی منداڵان لە بۆنەورێورەسمو فستیڤاڵەکانی دنیای منداڵانە. بەر لە هەموو شتێك "دنیای منداڵان" توانیویەتی جێی خۆی لە نێو دڵی منداڵان دا بکاتەوە، تا بتوانێ ئەوان لە دەوری خۆی کۆبکاتەوەو رێکیان بخا. سەرکەوتنی منداڵان لە بوارەکانی وەرزشی، نواندن، نووسینو دەرکەوتنیان لە بۆنەو رێورەسمەکان دا بەشی زۆری بەرهەمی خۆدیتنەوەیان لە چوارچێوەی "دنیای منداڵان" دا بووە. "دنیای منداڵان" توانیویەتی هەستی پشت بەخۆبەستنو متمانە بە خۆبوون لە نێو منداڵان دا بەهێز بکاو سەرکەوتنو بەرەو پێشچوونی ئاستی چالاکیی منداڵان سەلمێنەری ئەم راستییەن. لە هەمان کاتیش دا دنیای منداڵان هەوڵی داوە لاپەڕەو کارو چالاکییەکانی ئاوێنەی دەربڕی هەستو خولیاکانی منداڵان بێو چەندەش سەرکەوتوو بووە، قەزاوەتەکەی بە گەورەکانو منداڵان خۆیان دەسپێرم.

❏ زۆر رێکخراوەو دامەزراوی دەوڵەتیو نادەوڵەتی تایبەت بە منداڵان لە کوردستانو دەرەوەی وڵات هەن. ئایا تا ئێستا هیچ هاوکارییەکیان کردوون؟

ـ ئێمە کە لە هەرێمی کوردستان نیشتەجێین، هەوڵمان داوە لەگەڵ زۆربەی ئەو رێکخراوەو NGOیانەی منداڵپارێزیی ئێرە پێوەندیمان هەبێو هەشمانە، بەڵام جیا لە سەردانو گۆڕینەوەی بڵاڤۆکەکان یارمەتییەکی ئەوتۆمان لەوان وەرنەگرتوە. هۆیەکەشی بۆ ئەوە دەگەڕێتەوە کە دنیای منداڵان وەك پاشکۆی رۆژنامەی "کوردستان" پێناسە دەکرێ، نەك ناوەندو رێکخراو یان ئۆرگانێکی منداڵپارێزی. بە قسەی ئەم دامەزراو رێکخراوانەش مەرجی وەرگرتنی یارمەتیو هاوکاری لەوان بوونە رێکخراو یان دامەزراوە بوونی "دنیای منداڵان" وەك خۆیەتی. ئەگینا پێوەندیی گەرموگوڕمان لەگەڵ ناوەندەکانی منداڵپارێزیو بەڕێوەبەرایەتی رۆشنبیریی منداڵانی هەرێمی کوردستان هەیە.

❏ بەرنامەتان بۆ داهاتووی ئەم بڵاوکراوەیە چیە؟

ئێمە بەردەوام لە پێناو خوڵقاندنو دەستەبەرکردنی کەشێکی ئارامو شیاوی کەسێتیی منداڵان هەنگاو داوێژینو بە پێی ئیمکاناتو ئالیەتی بەردەستمان بۆ دۆزینەوەو گەشەپێدانی تواناو ئیستیعدادە شاراوەکانی منداڵان تێدەکۆشینو هەوڵ دەدەین دنیای منداڵان پتر لە جاران نوێنگەی ویستو خەونەکانی منداڵانو بە تەواو مانا ئاوێتەی دنیای بێگەری منداڵان بێ.

❏ دوا وتە بۆ خوێنەرانی "کوردستان" یان هەر لایەنێکی دی لە رێگەی "کوردستان"ەوە:

لە پێش دا سوپاس بۆ کوردستان کە وەك دایك کۆرپەی خۆی بەسەرکردەوەو دوا وتەشم ئەوەیە کە منداڵان شیاوی ژیانێکی ئارامو پڕبەختەوەرین. دنیای منداڵان، دنیایەکی پاكو بێغەلو غەشو ساکارە. منداڵان ئەو جۆرە پەروەردە دەبن کە فێردەکرێنو ئێمە گەورەکان بۆمان نیە ئەوان لە دنیای تایبەت بە خۆیان بکەین. با لێگەرێین تا تام لە ژیانی منداڵیی خۆیان وەرگرن، با بە هەموو لایەك هەوڵی دەستەبەرکردنی ژیانی پڕئاسوودەییو تەناهی بۆ منداڵان، وەك وەچەی داهاتووو گەورەکانی پاشەرۆژی کۆمەڵگاکەمان بدەین. با بە هانای منداڵانی کەمئەندامو بەد خۆراكو خاوەن کێشە کۆمەڵایەتییەکانەوە. بچین. دنیای سەوزو داهاتووی گەشی کۆمەڵگا لە گرەوی گرینگی پێدانو خەملاندنی ئەورۆی منداڵان دایە.

بڕووخێ ڕێژیمی کۆنە پەرستی کۆماری ئیسلامیی ئێران

ئەدەب و هونەر
کوردستان
ژمارە: ٤٦٣ (١٢ی جۆزەردانی ١٣٨٦)
adabstan24@yahoo.com

ئەو خونچانەی پێش پشکووتن هەڵ وەرین

حوسێن فەتحوڵڵایی

ڕۆژی ٢٣ی جۆزەردانی ١٣٧٣ لە سەر سنووری ڕۆژهەڵاتی کوردستان‌و خاکی هەرێم، لە ناوچەی بەربنەی پیرانشار دەستەیەکی ٦ کەسی لە کادرەکانی حیزبی دیموکرات کەوتنە نێو کەمینی هێزە جینایەتکارەکانی کۆماری ئیسلامی‌و بەداخەوە هەر هەموویان شەهید بوون. هەمووی ئەو پۆلە کادرە، لە ڕۆڵە بەبیروباوەڕ، شۆڕشگێڕ‌و خۆشەویستەکانی حیزبی دیموکرات بوون. شتێك کە ئەوانی لێك جیا دەکردەوە، دەست بە قەڵەمی‌و تێکەڵاوی لەگەڵ نووسین‌و ئۆگری بە کاری ئەدەبی‌و هونەریی هێندێکیان بوو. حوسێن فەتحوڵڵایی، مەحموود ئیسماعیلی‌و سیامەك نیزامی لەو تیپە مرۆڤانەی نێو ئەم پۆلە شەهیدە بوون.

حوسێن فەتحوڵڵایی، کادری کومیتەی شارستانی مەهاباد بوو. گوڕوگاڵی کاروباری هونەری‌و نووسینی لە چالاکییە فەرهەنگی‌یەکانی نێو بنکەی پێشمەرگە بۆ وێنە دەرکردنی ڕۆژنامەی دیواری‌و ئامادەکردنی شانۆ‌و سروود و پەخشان لە بۆنە‌و ڕێورەسمە حیزبی‌یەکان دا، دەست پێ‌کرد. کاتێك گۆڤاری "لاوان" لە ساڵی ١٣٦٧ی هەتاوی‌دا دەستی بە بڵاوبوونەوە کرد، حوسێن بوو بە ئۆگری ئەو گۆڤارە‌و، ئەو ڕووداوو بەسەرهاتانەی لە ژیانی پێشمەرگایەتی‌و ڕەوتی خەباتی خوێناوی‌و شۆڕشگێڕانەی نەتەوەکەمان لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان بۆ خۆی تێیان دا بەشدار بوو یا لە نزیکەوە دیتبوونی، دەیکردن بە هەوێنی نووسینی وتارو بیرەوەری‌و بۆ "لاوان"ی دەناردن. بە هۆی پێویستیی حیزب بەو کادرە لە بەشی تەشکیلاتی‌و دوور بوونی لە ناوەندەکانی نووسین لە نێو حیزب دا، بەداخەوە ئەم هەلەی بۆ نەڕەخسا لەم بوارەدا پەروەردە بێ‌و بەو جۆرە کە ئارەزووی بوو، ببێ بە قەڵەمێکی دیار. بەڵام قەڵەم‌و نووسین تەنانەت لە دوا ساتەکانی ژیانیش دا، هەر هاوڕێی بوون.

دیمەنی دەستەملانێ بوونی قەڵەم‌و کاغەز‌و دوا هەناسەکانی شۆڕشگێڕێکی زامدار، هەر ئەو کات لای پێشمەرگەی ئەدیب، هاوڕێ "ئاگری" بوو بە هەوێنی شێعری "بەرخودان" بەم پێشەکی‌یەوە:

..... شەهید حوسێن فەتحوڵڵایی بە برینداری کەوتە ناو گەمارۆی هێزەکانی ڕێژیم‌و تا دوا گوللە شەڕی کرد. بۆ سبەینێ کاتێك تەرمەکەی لەلایەن هاوڕێیانیەوە دۆزرایەوە، ئەو دێڕە شێعرەی بە فارسی نوسیبۆوە‌و لە پەنا خۆی دەبن بەردێکی نابوو:

"تن من لاشەی فقر است، زندانی زورم

آە مردن!! حقیقت کرد مجبورم"

ئەم شێعرەی خوارەوە بۆ ئەم یادە نووسراوە:

تا کات پتر تێدەپەڕێ	دەبەخشی بە کوردستان‌و
کەلەپچەی گەمارۆش پتر	هەتا دوا کات
لە مەتەرێزت توند دەکرێ	دەجەنگی بۆ کوردستان‌و
" دەست هەڵنایە ! ! "	هەتا دواکات
ئاسمان شایەتی حاڵتە	دەونووسی بۆ کوردستان
شاخ شایەتی خۆڕاگریت	دەست هەڵنایە
مەتەرێزیش بۆ نەبەزیت	گوللە گوللە سینگی دوژمن
" دەست هەڵنایە ! ! "	دەپێکێت‌و
دەست هەڵێنە	دوایین گوللەش لە دەففەی
لە ناو گەرووی گەمارۆی تەنگ	سینگی خۆت دایە
یەکێ قەڵەمی گرتووە‌و ئەوی	دەست هەڵنایە
تریان ماشەی تفەنگ	سەرت بەرزە
جاسووس بەرەو سینگی دوژمن	وەکوو دوندی قەندیل وایە
لە گەڕدایە	دەست هەڵنایە
دەست هەڵێنە	چلۆن هەڵبێ؟!
دڵت هێندە ئاوەڵایە	لە سبەینێی ئەمڕۆکەدا
بە باڵای هەموو دنیایە“	سەر هەڵنایە
هەتا دواکات	
خوێنی دوو قاچی پێکراوت	کۆیە ١٣٧٣/٤/١

باوکی ...

رەسوڵ سوڵتانی

ئەو بەیانیەی بۆ یەکەمجار بیری لەو کەلەپچەیە کردەوە کە دەستەکانی شەتەك دابوو، تەمەنی کەمتر لە حەوت ساڵان بوو. تازە خووی پێوە گرتبوو. پێی‌وانە بوو ئەم کەلەپچەیە دەگەڵی گەورە دەبێ‌و تا مردن لێی نابێتەوە. دوایین کچی ماڵێ بوو، خوشکە گەورەکانی مێردیان کردبوو نەیدەزانی ئەوانیش کەلەپچەیان لە دەست دابوە یان نا. خوشکە گەورەکەی هیچ کات وەڵامی ئەو پرسیارەی نەدابۆوە. باوکی پێی گوتبوو: "کچم کچی بابی: نامهەوێ وەك خوشکەکانی دیکەت چارەڕەش بی ئەوە کەلەپچە نیە گوێ مەدە قسەی خەڵکی." ئەویش باوکی لە هەموو کەس زیاتر خۆش دەویست تەنانەت لە دایکیشی. هەرکات خەڵك لێیان دەپرسی ئەو کەلەپچانە چین؟ ئەو لەبەر ئەوەی نەکا دڵی باوکی لێبێشێ نێوچاوانی تێك دەناو دەی‌گوت: نەخێر ئەوانە کەلەپچە نین جووتێ بازنەی بەختەوەرین. ئێواران کە لەبن دارەکەی بەرماڵیان دادەنیشت باسی ئەو کچانەی بۆ سروەی دەستە خوشکی دەگێڕایەوە کە بێ قسەیی باوکیان کردوە‌و جنێوی بەو پیرە پیاوەی ئاوایی دەدا کە نەی‌هێشتوە باوکان کەلەپچەی خۆشبەختی لە دەستی کچەکانیان بکەن. دەی‌گوت: کەس نیە بەو پیرە پیاوە بڵێ: منداڵی خەڵك بەدبەخت مەکە. ئەو باوەڕی بەوە هێنابوو کە ئەو کچۆڵانەی بێ ئیزنی باوکیان دەستیان دەکەنەوە چارەڕەشن. ئەو قسەیەی باوکی کردبوە گوارەی گوێی کە وتبووی: کچی خۆم، کچی بابی، نیگەران مەبە قەول بێ باشترین کوڕی دونیات بۆ هەڵدەبژێرم‌و کلیلی ئەو کەلەپچانەی پێ‌دەدەم. دەبێ کوڕێك بێ من شانازیی پێوە بکەم. ئەو پێی‌وابوو باشترین کوڕی دونیا ئەو کورەیە بابی بۆی هەڵ دەبژێرێ. "باوکی خۆم باش دەناسم بەس ئەو دەتوانێ بەختەوەرم بکا. ئێوە هەمووتان درۆزن‌و...." ڕاستی دەکرد، دیارە باوکی خواهەڵناگرێ یەکەم کچی بەبێ هیچ گێرەوکێشەیەك بە مێرد دا. بۆ کچەکانی دیکەی هێندێ مینگەمینگی کردو ئەوانیشی بەمێرد دان. دوای مێرد کردنی ئەوان بوو کە ئەو کەلەپچەیەی کردە دەستی کچە چکۆڵەکەی‌و سوێندی خوارد هەتا باشترین کوڕی دونیای بەدڵی خۆی بۆ هەڵ نەبژێرێ‌و ئەو کلیلانەی نەداتێ، ئیزن نەدا کەس دەستی بکاتەوە. ئەو، ڕۆژی کەلەپچە کرانەکەی وەك خەونێك بەبیر دادەهات، کە گەورەش بوو هیچ کات بیری لەوە نەکردەوە داوا لە کەسێك بکات دەستی لەو کەلەپچەیە دەربێنێ. پێی‌وابوو نابێ بەبێ ئیزنی باوکی کاری وابکرێ. زۆرجاران کلیلەکان لە گیرفانی باوکیەوە کەوتبوونە بەردەستی دەیگوت: نا، کاری واناکەم نابێ دڵی بابم لەخۆم بکەم ..." لە ئێوارەی چوارشەمەیەکی بانەمەڕ دابوو کە شێعری شاعیرێکی خوێندەوە، پێیان وتبوو ئەو شاعیرە گەنجە لە هەموو شێعرەکانی‌دا دژی دەست بەستراوی‌و کۆت‌و زنجیر دەدوێ‌و بێزارە لە دیلێتی. لەو ئێوارەیەوە کچی دیل، کچی کەلەپچە،کچی باوکی رقی ئەو دونیایەی لەو شاعیرە بوو. حەزی نەدەکرد ناوی ببیسێ. شاعیر ئەوەندەی شێعری چاوبە فرمێسك بۆ هۆندەوە تا دڵی نەرم کرد بەڵام دیسانیش ئەو هەر وا کەلەپچەی نەك هەر لە شاعیر بەڵکو لە هەموو کەس خۆشتر دەویست ژیان لە نێو کەلەپچەدا ژیان لە بازنەی هیواکانی باوکی‌دا بۆ ئەو ئازادی بوو: ئەو ئێوارەی شاعیرەکە چی پیاو ماقووڵ‌و دەمڕاستی ئاوەدانی بوون ناردنی بۆ وەرگرتنی ئەو کلیلە، باوکی وتبووی: ڕۆڵە، ئەمن ئەو کلیلانە دەدەم بەو کەسەی خۆم حەزم لێیەتی نەك تۆ، دەبێ کەسێك بێ من خۆشم بوێ نەك تۆ ئەمن هەڵم بژاردبێ نەك تۆ. تۆ وەك ئەوانی دیکە هەڵدەبژیری‌و نامهەوێ وەك ئەوانی دیکە بێ، کچە لە زمانی باوکیەوە دەیگوت ئەوان بەختەوەر نین دیارە لە هیچیان کەم نیە بەس قسەی بابمیان شکاندوە: شاعیر تادەساڵیش لە شێعرە چاوبە فرمێسکەکانی‌دا باسی لە کچێکی سەیرو سەمەرە دەکرد کە بە کەلەپچەی دەستی دەنازێ‌و بە ئازادیی ناگۆڕێتەوە. کچە گاڵتەی بە هەرچی گریان‌و دڵناسکێتی‌و شێعرو چیرۆك‌و ئازادی هاتبوو، بە تەشەرەوە گوتبووی: بابم لە خۆڕایی ئەوانەی نەکردۆتە دەستم بابم دەڵێ ئافرەت پرچی درێژە‌و عەقڵی کورتە، تەنانەت ئەوکاتەی باوکی دەگەڵ کابرایەکی پیری سوورکارە هاتەوە‌و کەلەپچەکانی لە دەستی دەرهێناو زنجیرێکی ئاڵتوونی کردە ملی ئەو کابرا سوور کارەکەی بە فریشتەی ڕزگاریدەر زانی‌و گوتی: بەس دڵی بابم لێ نەیەشێ

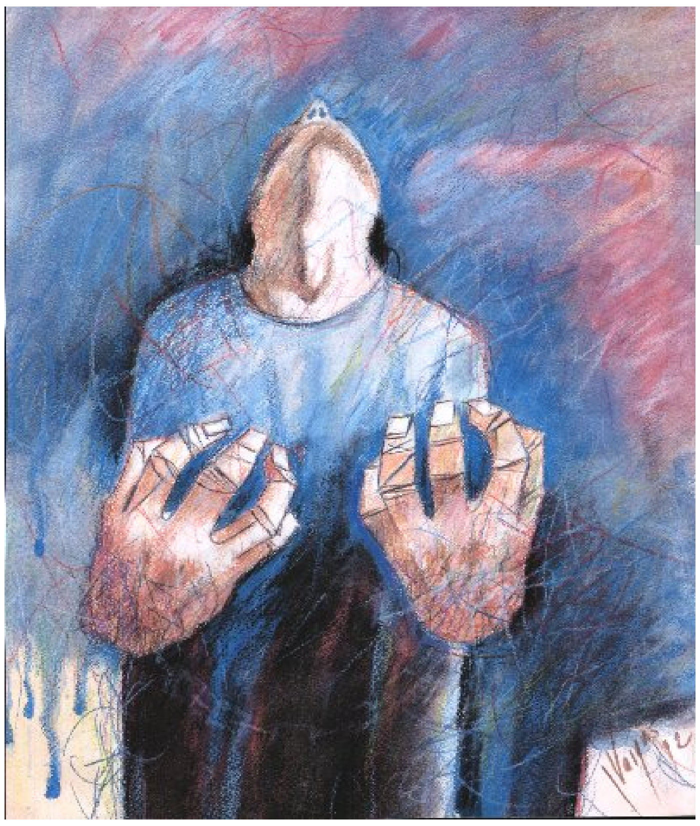

قەیناکا. تا ئەو کاتەش ئەو هەروا گاڵتەی بە ئازادی‌و هەموو شتێك دەهات. لەو ساتەدا بیرم لە نووسینی چیرۆکێك دەکردەوە کە باسی کچێکی چاو کراوەی بێزار لە کەلەپچە بکا. وتیان لێرە کچ نیە کەلەپچەی لە ماچ خۆشتر نەوێ‌و حەزی لە زنجیری ئاڵتوون نەبێ. گوتم: کەوابێ با چیرۆکی نیشتمانی کچانی کەلەپچە بنووسمەوە: ئاخر ئەمن:

ئەسیری بسکی ئاڵۆزی کچە کوردێکی نەشمیلم

تەماشا کەن چ سەیرێکە بەدەستی دیلەوە دیلم

گریان

هۆزان

ئەتۆ ناوت فرمێسکە، بۆیە من حەزم لە گریانە

دوێشەو کە دڵی من بەکوڵ‌و ژانەوە گریا
ئەستێرە بە زام‌و خەمی ئاسمانەوە گریا
شەو مەست بوو لە سەر تەرمی هەتاو چۆپی دەکێشا
مانگ ڕۆیی بە سەر حەسرەتی کێوانەوە گریا
دیلێتی ئەباری لە بزەی کیژی وڵاتم
ئازادی بە شوورەی ڕەشی زیندانەوە گریا
ئەسرین کە وەکوو تاڤگە لە دیدەی وشە دەڕژا
دەریا بە هەنیسکی دڵی بارانەوە گریا
کانیلە سەری وردە شەپۆلی کە لە هەش نا
دڵ پڕ بە بناری چەمی کوێستانەوە گریا
ئەنفالی بزەی کردووم کۆچی لە نەکاوت
لووتکە‌و ڕەوەزی شاخم بە جێژوانەوە گریا
گەوزیوە لە خوێنی دڵی خۆی عەشقی شەهیدم
خاکیش بە زمانی هەموو عاشقانەوە گریا
دوێ شەو کە چپاندم خەمی ئەو عەشقە بەگوێی‌دا
زریان بە هەناسەی سڕی زستانەوە گریا

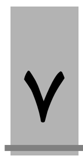

لەسەڕاوە بزێوە

فەرهادساڵحی

مەستم خومارم سەرخۆشم، كەس...

دەزانی بۆچی خۆشم دەوێی؟ لە بەر ئەوەی تۆش وەك من قـووڵی ... قـووڵ وەك... قووڵو ئیتر هیچیتر. ئەم دێڕانەشم تەنیا لەبەر دڵی تـۆ نووسـیوە، لـە خۆت دەرنەچی! من قەت خۆم سانسۆر ناكەم. دەزانی چی؟ نا..

خۆیـان گاڵتــە جـاڕن.. لێیــان گــەڕێ.. نــا.... مــن دەبــێ بــزانم بەچـی پێدەكەنن؟!

فشەیە... خۆت هەڵمەشیرێنە.. هیچت بۆجێبەجێ نابێ.

هەستە بەشان..

ها....ها.....ها

ماچەكەت بە دڵ بوو؟ بەو هیوایەی شتی باشـتری بـە دواوە بـێ. سپاسـت دەكەم.. دەڵێی چی دوونیاكەیە ئیدی!

بە سەری مارگاریت دۆراس دەبێ ئەوەی پێم خۆش بێ پێی بگـەم. بـەیانی زوو هەستە لە خەو، زۆر تەمبـەڵ بـووی، دەبـێ شـەغرەیەك چیرۆكو شـتیوا بخوێنینەوە. جگەرەكەت فڕێ دەو ئەوەندەش مەچۆ جگەری گۆشت. دەڕەندەیی دێنێ. لەسەر شاییو مایی زۆر چاوەچاو مەكە، لەلایـەن منـەوە لـە حـەوت مەملەكەت ئازادی بە كەیفی خۆت چاو برسیو شتی وا فریو بدە.

ئەرێ ئەو هەموو شتی وایەو منی وایەت لە چییە. كوڕە چـی بكـەم، ئـەو بەناو نووسەرانە خـۆ هیچـیان بـۆ نەهێشـتووینەتەوە قسـەی لەسـەر بكـەین، هێندەشیان شت سەقەت كردوە بە ئەبوولفەزیش ڕاسـت نابێتـەوە، ئینسـانیش حەوسەڵەی نیە ئەو هەموو شتە سەقەتە لەسەڕاوە بزێنێتەوە.

بۆت بووینە بار گرانی نابابە، ئەو قسانە چییە؟

تا ئەو جێگایەی پێت دەكرێ بە وردی گوێ لە قسەكانم رابگرە، باش، هـەوڵ دەدەم!!

هەڵدەستم دەڕۆم ها! ئەو هاتوو چۆیەت لە چییە؟ ئەوە بۆ دەڵێی منت لێگوم بووە؟! دانیشە فلسێك ناهێنی!

باڵانسەكەت تەواو بوو؟ ئا... دەیجا چییە، هیچ!!

بۆ ئەوەی چاكە خەڵكی پێیان وایە من ...ئێ....

وا چاكە وا ئاسوودەتری.

گوێ شلكە با گۆرانیێكـت بۆتـێ هەڵكـەم: ئـای نیـزام بۆخـۆم نیـزام ... لێ گەوهەرێ گیان گەوهەرێ.. سینگت كرماشان شاری لـە دووری تۆیـە ڕەشپۆشـم

ئەی نیشتمانی

ئەنفالو زیندە بەچاڵو وێرانم..

پیران قادرزادە

ئـەی نیشـتمانی ئـەنفالو زینـدە بەچـاڵو وێـرانم.... ئـەی نیشـتمانی برینـدارو خەونـە نەزۆكـەكان.. تـۆ پێناسـەی بـوونو بـەردەوامی.. تـۆ دایكو هەناسەی داهاتومی.. تۆیـەك ساڵەهایە كێم لە برینـت دەچـۆڕێت، هـــەنگاو بـــە هـــەنگاو ناحـــەزانت پەڕەكانت هەڵدەقرچێنن.

بەڵام تۆی بە هێزتر لە قورسایی، پیرۆزتر لـە مەلۆتكەیـەكی بـاوك نـەدیو.. توانیویەتی لە باوەشی پڕ لە مێهرت هەمدەم بە ئارامی رازەكانمان حەشاردەی..

ئای نیشتمانم..!!

تێر بە سیەكانت هەناسەی ئازادیت هەڵنەمژی، ئەژدەهاكانی دژبـە عەشـقو مرۆڤایـەتی، بەرلـەوەی سـەرخەوێك بشـكێنی لـە فـەزای ئـەم هـەموو سەربەخۆیەتدا.. برینێكی گەورەیان لە دڵە مەزنەكەت كرد، برینێك ئازارەكـانی بەقەدەر ئەنفالو هاوكارەكانی تۆش بەقەدەر دایكانی شەهیدو مناڵانی ئاوارە.

ئای نیشتمانم..!!

كوشتنو بەردەباران كردنی (دوعا)یێك پڕ لە عەشقو پاكی.. كچـە كـوردێكی بێنازو پەپوولە ئاسـا.. لـە ئـامێزی تـۆی پـیرە دایـك، ویـژدانی هـەموومانی هەژاند.. تۆی گەورەو مـاڵو گەشـەو جولـەمان... دێـت هێشـتا لێمـان.. لـە مرۆڤایەتیمان لە دڕەندەییو بێدەنگیمان.

هۆ نیشتمان..

ئێمە بێدەنگ نابین تا ئەو كاتەی جەلادەكانی عەشقو پاكی، نوێـژی (دوعـا) لە سەر پرچەكانی تۆی نیشتمان نەكەن...

(دوعا) گیان تۆش دروشمی خۆشەویستیو نەمری..

تۆ مەدالیای ئێستاو ئایندەی میللەتێكی بە پیتو بێ خەزانی...

تۆ جوانترین بەهارو متفەڕكی عاشقانی....

وشە

وشـەكان ڕێگـا نـادەن / لـە دەریـای قـووڵی هەڵبەسـت دا / كەسـێك بخنكێنم / ئارەزووی خنكاندنی نەبێ / دەمهەوێ / لە كانگای دووری / بیرو ئاوات / نەوایەك بنوێنم / گـەرمو گـوڕ / دڵتـەزێن / لاقـی ڕۆیشـتن شكاوە / لێوی گوتن بەستراوە / هەموو نادیارن / لـە دوورەوە / بـۆنی خوێنیان لێوەدێ / لە تاریكانێك / دەنگێك دەبیسـم / تـەمو مـژ / چـوار دەورەی گرتووم / وێنەیەكی خوێناوی / لە پـێش چاوانی / هاتـە دەر / بـەڵێ / بـاڵی وشـەیان شـكاندو / تـك تـك خـوێن / بەسـەر دەریـای هەڵبەستم دا دەچۆڕێتەوە

قادر قادری

ماچێك بۆ ئەم شەو

كوێستان عومەرزادە

دەرگاكان بخە سەر پشت
تا بۆنی سێوەكانی عەشق
ڕەت بێ
پەردەكان لادە
دەمهەوێ
لە پەنجەرەی غەریبترین ئێوارەوە
بدوێم
ماچێك ببەخشم
بە گەورەییت
بە ئامێزی پاكیزەییت
دەمهەوێ
بۆم بیت بە هەموو شتێك
شەرمی كچێنیم بشكێنێت
ترسی تەنیاییم هەڵگرێت
ماچێك بۆ ئەم شەو
تەڕم كا لە گۆرانیدا
لە خەندەی با
ماچێ
بەڵێ تارمایی شەوم بەرێ
پڕم كا لە تابلۆی
ڕەش و سپی
باڵی ئاڵترین كازیوەم
بگرێ

"ژن لە سینەمای ئێران دا"

نووسینی: ناسر رەسوڵی

رۆڵی ژن لە سینەمای ئێران دا لە سـەرەتاوە (دختـر لـر) تـا سـاڵەكانی ٧٧ـ٧٨ بەم شێوەیە بوە دایـك، نـەنك، زڕدایـك، كچـەی تـەنیا ، بێـوەژنی تــەنیا، كچــە دەوڵەمەنــدی عاشــق، كچــە فــەقیری عاشــق، بەسـیجی عاشق،....و لەشفرۆش "

یـانی چوارچـێوەی رۆڵـی ژن لــە سـینەمای ئێـران دا نیشـاندەری زەحمتكێش بوونو زەعیف بوونو توێژی دۆڕاوی كۆمەڵگا بووە. بـۆ وێنـە رۆڵی بیتا (فاعقە آتشین، گوگوش) لە فیلمی بیتا (١٣٥٤)دا نوێنەرو نیشان دەری ئەو كچانەیە كە لە ماڵەوە هەڵدێن تەنیانو هەست دەكـەن توانـایی هەموو شتێكیان هەیە بەڵام لە كۆتاییدا بینەر وا هەست دەكا كە ئەو كچە زیـاتر لـە قسـە هیچـیكەی پێنیـە، یـانی لـە راسـتیدا كۆمـەڵگا لەمپـەرە لەبـەردەم تواناكـانیدا. ئـەو شـێوە فیلمانـە تـا سـاڵەكانی ٧٧و٧٨ لـە سینەمای ئێران نەبڕایـەوە تـا دوای هاتنـە سـەركاری دەوڵـەتی خاتـەمیو وەرگەڕانـەوەی شـەپۆلی نـوێی سـینەمای ئێـران كـە ئینجـا دەسـتی دەرهێنەرەكان ئاوەڵە تر بوونو ئەو كەڕەت ژنان لە سینەمادا توانیان لە قالبە كلیشەییەكەیان بێنەدەرو تەنانەت رۆڵی (جاسوس، دز، كانگستر...) وەخۆبگرن.

هەروەها زمانی دیالۆگی ژن لە سینەمادا كە پێشتر لە ئارام بـوون یـان زمانی خیابانی زیاتر هیچی دیكە نەبوو بەڵام ئێستا شێوازی زمانی پیـاوان هاوسەنگ دەرهاتووەو تەنانـەت كردەوەیـان تـا ڕادەیـەكیش چ لـە بـواری دەرهێنان (تهمینە میلانی)(رخشان بنیاعتماد)و چ لە كـاری ئەكتـەریدا (هدیە تهرانی- بهناز جعفری) زۆر بەتواناتر لە پیاوەكان دەنـوێنن، هـەروەها روپۆشی ژن ئەمرۆكە ئەگەرچـی وەك سـەردەمی فیلمـی فارسـی (زەمـانی شـا) ئـازاد نیـە، بـەڵام تـا رادەیـەك لـە چـاو سـاڵەكانی ٦٠و٧٠ باشـترە (بچەهای بد، سربازان جمعـە، خوابگـاە دخـتران، غوغـاو...) نمونـەی ئـەو فیلمانەن كە ئەكتەرە ژنەكان تێیدا سەریان روت كردوە یا گۆرانی دەڵـێن. لە راستیدا لە باری تەكنیكییەوە كاتێـك فیلمێـك ئـەوها سكانسـێكی بـێ، زیاتر چ بۆ بینەرانی تایبەت (مخاطب)و چ بۆو كەسـانەی كـە بـۆ رابـواردن چاو لە سینەما دەكەن باشترو راحەت تر دەتوانێ قسەی خـۆی بگەیـەنێ. لــە ســەردەمی فیلمــی فارســیدا ئەگــەر فیلمێكــی دراماتیــك هۆكـاری سەركەوتنەكەی لە ئامێز گرتنی ژنو پیاوو یان بلێین سكانسـە (١٨ـ)كـان بوو، ئێستا كە بە زمانی فیزیك بەسـتراوەو ئـەوە زمـانی دیالۆگـە كـە ئـەو بۆشاییانە پڕ دەكاتەوەو لە راستیدا وەها سـینەمایەك سالم تـرە. ژن لـە سینەمای ئەوڕۆكەی ئێران دا بە راستی بەتەواوی توانیوێتی غەیبەتی چەن ساڵەی خۆی پڕبكاتەوە، هەر بۆیەش بەڕای من سینەمای ئێران (سینەمای ژن) ئەوڕۆكە زۆر سینەمایەكی سەركەوتوە.

جووڵانەوەی ساڵەکانی ٤٧ـ ٤٦

مستەفا شەڵماشی

مستەفا شەڵماشی

یەکێك لە دیاردە گرنگو بەرچاوەکانی جووڵانەوەی ٤٧ــ٤٦ تەشکیلاتی بوونی ئەو جووڵانەوەیە بوو. هەرچەند جووڵانەوە تەواوی کوردستانی ژێر دەسەڵاتی ئێرانی نەگرتۆتەوە، لەو ناوچانەدا کە زۆرتر کاری دەکرد بە تەواوی چوو بوو دەنێو جەرگەی کۆمەڵانی خەڵکەوە، بەتایبەت لە دێهات. لە زۆربەی گوندو شارەکانی ناوەندی کوردستان شانەو کۆمیتەی حیزبی پێك هێنرا بوون.

جێگای سەرنج بوو کە گوندنشینە نەخوێندەوارەکانی کوردستان، بەو پەڕی نهێنی کارییەوە، تێکۆشانی سیاسیی هەبوو. بناخەی رێکخراو بە شێوەیەك دارێژرابوو کە تەنانەت ئەندامی شانەی یەك گوندیش، یەکتریان نەدەناسی، هەر ئەندامێك تەنیا ئەندامانی شانەی خۆی دەناسی. کەڵوەرگرتن لە شێوەی زنجیرەیی رێکخراو، کە گونجاوترین شێوەی رێکخستنە بۆ جووڵانەوەیەکی وەك جووڵانەوەی گەلی کورد، لەو سەردەمی‌دا بە تەواوی بەرێوەدەچوو.

ئەوە بەو مانایە بوو کە هەر رێکخراوەی تەنیا یەك پێوەندیگری هەبوو. دیارە کلیلی پەیوەندی گرتن بە یەکێکی تری تەواو باوەڕپێکراویش دەگوترا بۆ ئەوەی بە لە نێو چوونی کەسی ژمارە یەك، ئەو بتوانێ پێوەندی بگرێتەوە. کارەکانی رێکخراویی کە بە نهێنی بەرێوە دەچوون، بە باشی لە ژێر چاوەدێریی بەرپرسی رێکخستن لە ناوچەدا بوون. هەم کۆنترۆڵی باش لەسەر رێکخراو هەبوو، هەم وەك ئۆرگانێکی زیندوو بە چالاکی دەگەڕا.

زەحمەتکێشانی شارو دێ کە ئاواتەکانی خۆیان لە نێو ویستی جووڵانەوەدا دەدی بە تەواوی پشتیوانی جووڵانەوە بوون. دیارە دەبێ ئەوەمان لەبەرچاو بێ کە هەلومەرجی نێونەتەوەیی، نێوخۆی ئێرانو تەنانەت نێوخوێ کوردستانیش بە تەواوی لە دژی ئەو جووڵانەوەیە بوونو هەر ئەوانەش هۆی سەرەکیی شکانی جووڵانەوەی ٤٧ ـ٤٦ بوون.

لە رادەی نێونەتەوەیی‌دا جووڵانەوەی کورد بەتایبەت لە کوردستانی ژێر دەسەڵاتی ئێران نەناسراو بوو، هیچ پشتیوانێکی ماددی یا مەعنەویی نەبوو. دەوڵەتی ئێران لە ژێر دەسەڵاتی محەمەد رەزا شادا بەتەواوی بەستراوەی ئامریکاو وڵاتانی ئورووپای رۆژئاوا بوو. ئەوانیش کە قازانجی سەرسوڕهێنەریان لە ئێران دا هەبوو، بەتەواوی پشتیوانییان لە رێژیم دەکرد. وەسیلەکانی پێوەندیی گرتن، دامو دەزگای بڵاو کردنەوەو پڕوپاگاندا، کە هەمیشە بە هەزار زنجیر بە هێزی دەسەڵاتداری ئەسڵی، واتە خاوەن کارتێلو کارخانەو بانكو بنکە ئابوورییەکانی ترەوە بەستراونەوە، تەنیا بەپێی ئامۆژگاری سەرۆکەکانیان جارو بار نێوی ئێرانیان دێنا. ئەویش زۆرتر بە مەبەستی نیشاندانی هێزی بە درۆی رێژیمی پادشایەتی. بۆ وێنە رێورەسمی جێژنی دووهەزارو پێنج سەد ساڵەی پادشایەتی، لە تەلەویزیۆنەکانی ئامریکاو ئورووپاوە راستەوخۆ بڵاو دەبۆوە. لە کاتێك دا هیچ وەخت باسی وەزعی زیندانیانی سیاسی، مافی مرۆڤ، وەزعی نەتەوە ژێردەستەکانی ئێران یا جووڵانەوە رزگاریخواز، وەك جووڵانەوەی کوردستان نەدەکرا.

لە نێوخۆی ئێرانیش دا جووڵانەوەی کوردستان هیچ پشتیوانێکی نەبوو. دەنگو باسی ئەو جووڵانەوەیە لە رێگای دامو دەزگا دەوڵەتی‌یەکانەوە بڵاودە کرایەوە، کە بە چەتەو رێگریان ناو دەبردنو بۆ چاو ترسێن کردنی خەڵك تەرمی کادرو

پێشمەرگە شەهیدەکانیان بە ناوی یاغیو رێگر بە شارەکانی ئێران دا دەگێڕا.

بە داخێکی گرانەوە لەو سەردەمی‌دا، رێکخراوێکی دیکەی سیاسی کە لە نێوخۆی ئێران نفووزی هەبێ، نەبوو تا درۆکانی دامو دەزگای ساواك لە قاو بدا. رێکخراوێك کە ناوێکی گەورەو شارێکی وێرانی بەدەستەوە بوو، حیزبی توودە بوو. ئەویش لە جیاتی ئەوەی لانی کەم لە دەرەوە پشتیوانی لە جووڵانەوە بکا، خۆی لێ‌کردبوو بە باپیرێکی تەسلیم تەڵەب، کە فرمێسکی بۆ نەوەکەی هەڵ دەرِشتو داوای تەسلیمی لێ‌دەکرد یا ئامۆژگاریی دەکرد بەناو پێوەندی بگرێ بە رێکخراوەکانی ئەوەوە لە نێوخۆی وڵات. رێکخراوێك کە بە هیچ جۆر وجوودی نەبوو. لە دەرەوەی وڵات رێکخراوێکی خوێندکاران هەبوو کە جارو بار هەڵوێستێکی دەگرت. کۆنفدراسیۆنی خوێندکارانی ئێران ئەوەندەی من بیستبم، چەند پۆستەرێکی لە شەهیدەکان بڵاو کردبۆوەو لە یەك دوو جێگا خۆپێشاندانو رێپێوانی کردبوو. هەروەها هەوڵیان دابوو رێکخراوی رووناکبیرانی کورد لە دەرەوەو کوردستانی ژێردەسەڵاتی عێراق رازی بکەن کە لە دژی ئەو جووڵانەوەیە رانەوەستێ، بەڵام ئەو رێکخراوانە لە باری دیپلۆماسی‌یەوە زۆر لاواز بوونو نەیان دەتوانی شوێن لەسەر سیاسەتی ئەو وڵاتانەی کە تێی‌دا دەژیان دا بنێن یا تەنانەت لەسەر هێزی سەرەکیی سیاسی ئەو سەردەمی کوردستانیش. جگە لەوانە نەتەوە ژێردەستەکانی دیکەی ئێران هیچ جموجۆڵێکیان نەبوو.

رێژیمی پاشایەتی کە تازە "شۆرشی سپی شای" بە مەبەستی پەیدا کردنی بنکەی کۆمەڵایەتی بۆخۆی، هێنابووە گۆڕێ لە بەهێزترین سەردەمەکانی ژیانی خۆی‌دا بوو. دەزگای جاسووسیی رێژیم کە لە ژێر چاوەدێریی پسپۆڕەکانی سیای ئەمریکاو موسادی ئیسرائیل دا دەگەڕا، لانی کەم لە باری تەبلیغاتیو ترساندنی خەڵکەوە زۆر بەهێز بوو. هەموو کەس وای‌دەزانی کە لە نێو دیوارەکانی ماڵەکەی دا دەزگایەکی کۆنترۆڵی ساواك هەیە. هێزی نیزامیی رێژیم لە بەرچاوی کۆمەڵانی خەڵکی ئێران ئەوەندە ترسێنەرو بەسام بوو، کە ئیستیوارێکی ژاندارمەری حوکمی ناوچەیەکی پانو بەرینی دەکردو تەنانەت بۆخۆی سەڵتەنەتی ناوچەیی هەبوو.

جگە لە کوردستان کە سوننەتی دژایەتی لەگەڵ رێژیمو درێژەدانی خەباتی نەتەوەیی تێدا بوو، لە ناوچەکانی دیکەی ئێران رێژیم توانیبووی تا رادەیەك بنکەی کۆمەڵایەتیش بۆخۆی پێك بێنێ، بە بەرێوەبردنی رێفۆرمێکی نیوەچڵی زەویو زارو بە سەرگەرم کردنی بورژوازیی میللی بە کاروباری بازرگانیو پوولْ دەرهێنانەوە، نفووزێکی هەر چەند کەمی لە نێو وتووێژی نەخوێندەواری گوندنشینو بازرگانی شاری‌دا بۆ خۆی پێك هێنا بوو.

بەڵێنە گەورەکانی لاسا کردنەوەی ژاپۆنو رۆیشتن بەرەو دەروازەکانی شارستانیەتیی گەورە لانی کەم زاری هێندێك لە خەڵکی ئێرانی ئاودار دەکردو بە تەمای ئەو رۆژە خۆشانە بێ‌دەسەڵات بە دوای رێژیم دا دەکشان.

دیارە دەبێ ئەوەشمان لەبەر چاو بێ کە لە کۆتایی‌دا هەر ئەو بەڵێنانە بوونە مارو لە گەردنی رێژیم هاڵان چونکە ئاغاکانی لە دەرەوە بەو لافانە زۆر قەڵس بوون. لە نێوخۆی ئێرانیش دا کاتێك دیتیان ئەو بەڵێنانە بلْقی سەر ئاونو بە هۆی رێژیمێکی بەستراوە ناکرێ بەدی بێن، کۆمەڵانی خەڵك راپەڕین. بە کورتی هەلومەرجی نێوخۆی ئێران لە ساڵەکانی ٤٦ ـ٤٧دا، بە قازانجی جووڵانەوەی گەلی کورد نەبوو. بەڵکوو بە پێچەوانە لە دژی بوو.

لە نێوخۆی کوردستانیش هەلومەرج لەبار نەبوو. لە رادەی کوردستانی گەورەدا بەگشتی جووڵانەوەی گەلی کورد لە ژێر نفووزی جووڵانەوەی کوردستانی ژێر دەسەڵاتی عێراق دا بوو. ئەویش نەك تەنیا نەی دەتوانی یارمەتی بە جووڵانەوەی کوردستانی ژێر دەسەلاتی ئێران بکا، بەڵکوو هەروەك لە بەشەکانی پێشوودا باسمان کرد، لەبەر گیرو گرفتی لە رادە بەدەری خۆی پەیوەندییەکانی لەگەڵ رێژیمی پاشایەتی بە جۆرێك پتەو بوو کە بەکردەوە مەجبوور بوو، لە دژی جووڵانەوەی ٤٧ ـ٤٦ راوەستێ. لە کوردستانی ژێر دەسەڵاتی ئێرانیش خودی حیزبی دێموکرات بە دووبەش، دابەش ببوو. بەشێکی پاسیفیست کە حازر نەبوو بەشداری لە جووڵانەوە دا بکاو چاوەڕوان بوو دوای سەرکەوتنی کوردستانی ژێر دەسەڵاتی عێراق، نۆرەی ئەویش بێ.بەشەکەی تریشی کە دیارە پێکهێنەری جووڵانەوەی ٤٧ ـ٤٦ بوو.

جووڵانەوەش بۆ خۆی تەنیا لە ناوەندی کوردستانی ژێر دەسەڵاتی ئێران، پەرەی سەندبوو. لە باکووری کوردستان زۆر لاواز بوو، لە باشووری کوردستانیش کە بەشی دەوڵەمەندو پڕ دانیشتووی کوردستانی دەگرتەوە، بە ناوەندی فەرهەنگی گەورەو شاری زۆر پڕ حەشیمەتەوە، زۆر بە کەمی لەم جووڵانەوەیەدا بەشدار بوو. رووناکبیرانی کوردستان زۆر بە کەمی بەشدارییان تێدا دەکرد، یا ئەگەر بەشداریش بوونایە، لە سەرەتایی ترین پلەی بەرپرسایەتی‌دا دەمانەوەو حازر نەبوون بۆ بردنە پێشی جووڵانەوە دەست لە ژیانی ئاسایی خۆیان هەڵگرن. هەڵبەت دەبێ ئەوەشمان لەبەرچاو بێ کە بەشی زۆری خەڵك، بە رووناکبیرو نەخوێندەواروە چاوەڕوانی ئەنجامی شۆرشی کوردستانی ژێر دەسەڵاتی عێراق بوون.

جووڵانەوەی ٤٦ــ٤٧ لە بەر هۆیەکانی سەرەوە نەی‌دەتوانی بە لوتکەی سەرکەوتن بگا. بەڵام رێبەرانی ئەو جووڵانەوەیە ئەوەندە بۆ مەسەلەی کورد دڵسۆز بوون، کە بیریان لە سەرکەوتنی یەکجاری نەدەکردەوە. بە کورتی ئەوان حازر بوون گیانی خۆیان بەخت بکەن بۆ ئەوەی نەهێڵن ئاگری خەباتی رزگاریخوازیی گەلی کورد لە کوردستانی ژێر دەسەڵاتی ئێران بکوژێتەوە. هەر وەك بەشی هەرە زۆریشیان لەو پێناوەدا گیانی خۆیان بەخت کرد.

بەشی زۆری وێنەو ناوی ئەو شەهیدانە لە کتێبێك دەرهێنراوە بەناوی " شەهیدانی نەمری حیزبو گەل" کە لە لایەن (ح.د.ك.ئ. رێبەرایەتی شۆرشگێر)ەوە بڵاو کراوەتەوە:

سمایلی شەریف زادە، عەولا گوڕێ، مەلا ئەحمەد شەڵماشی (مەلا ئاوارە)، مەلا سمایل فەقێ بیسی، سولەیمانی موعینی، عەولا موعینی، ناجی، باپیر شکاك (نحۆ)، فیروز (برای نحۆ)، مام رەزا، مامی سەید فەتاح نیزامی، سەید فەتاح نیزامی، میرزا محەمەد شادمانی، مەلا رەحیم (میرزا ئەحمەد)، حوسێن رەحمان رابی، مەلا مەحموود زەنگەنە، عەلی عەولا گوڵی، خەلیل مستەفاپور (شەوباش)، مینە شەم، محەمەد دەرویش ئەحمەدی، حەسەن خورخورەیی، برایمە سوور، محەمەد رەسووە مەرە، عەلی رەحیم گوێ رەش، دەروێش عوسمان، حوسێن چل کۆچ، قادرە شەل، عەلیە گەلە، قادر پەنیرە، حاجی حەسەنە سوور، رەحمان وەتمان چاوشین، حەمەدەمین شێرێژ، سلێمان کەرقەشان، رەسووڵ پیران، عەولای بایز قنجەی، ساڵح عەولا فەقێ، حەمەسووری دۆڵەتوی، مراد شێرێژ، سەید یەعقووبی باوەلەی، ئەحمەد عەلی عەجەم، رەشید یاوەری، محەمەد هەمزە ریتالی، نیکو کرماشانی، وسێن هەمزە ریتالی، بەهمەن ئەحمەدی رەشید بەگ، حەسەن ئەحمەد توفیق بەگ، حەمەدەمین ساڵح فەتاحی، حاجی نیازی، محەمەد مەنگور، عەولا کوڕی مەلا نەجمەدین، عەبدول مەجید ئەمیرزادە ئالۆوتان، محەمەد حاجی سووری، مەحموود کوڕی عەزیز کوێخا، برایم دێبوکری مەحموودی، ساڵح لاجانی، مەلا کەچە.

هەر وەك لە پێشەوە باس کرا، جووڵانەوەی ساڵەکانی ٤٧ ـ٤٦ ، بوو بە دەستەچیلەی خەباتی دوارۆژو سێبەری تێکۆشانی سەردەمی کۆماری دێموکراتیکی کوردستانی هەڵگرت. حیزبی دێموکراتی کوردستانی بە زیندوویی راگرتو ریشەی ئەو حیزبەی لە نێو کۆمەڵانی خەڵکی کوردستان دا زێندوو کردەوە. هەرچەند زۆربەی رێبەرانی جووڵانەوە شەهید بوونو هەرچەند پاشماوەی کادرو پێشمەرگەکان مەجبوور بوون دیسان کوردستانی ژێردەسەڵاتی ئێران بەجێ‌بێڵنو ئاوارە بن، بەڵام خەباتو تێکۆشان درێژەی کێشاو شانەو رێکخراوەکان هەڵ نەوەشان.

ئەو کادرو پێشمەرگانەی ئاوارەی کوردستانی ژێر دەسەڵاتی عێراق ببوون، هەر بە شێوەی تەشکیلاتی لەگەڵ یەکتر پەیوەندییان هەبوو. سەرەڕای کەندو کۆسپی لە رادە بەدەری ژیانو لەگەڵ گەلێك گیروگرفتی سیاسی کە لە هەموو لایەکەوە بۆیان دەهاتە پێش، دیسانیش خەباتی سیاسییان درێژە دەدا. لە بەر ئەوەی هێندێك لەو پێشمەرگانەی کە دوای تێشکانی جووڵانەوەی کوردستانی ژێر دەسەڵاتی ئێران، پەنایان بردبوو بۆ شۆرشی کورد، ئەوانیش بەداخێکی گرانەوە، چەند کەسێکیان تەحویلی رێژیمی پاشایەتیی ئێران دایەوە، وەك: (ساڵح لاجانی، عەلی گوێرەش...) کە لە سێدارە دران. دەستەیەك لە کادرو پێشمەرگەکان کە لە شارەکانو گوندەکانی کوردستانی عێراق دا بڵاو بوونەوە جگە لەو دوو دەستە پێشمەرگەو کادرانە، ژمارەیەکی زۆر کادری حیزبی، هەر لە جووڵانەوەی چەکداری‌دا بەشدار نەببوونو لەگەڵ شۆرشی کوردستانی عێراق کاریان دەکرد یا لە وڵاتانی ئورووپایی بوون.

کادرو پێشمەرگە ئاوەرەکان، دیسان چەند کارەساتی دڵتەزێنی دیکەیان بە سەرهات. کاك هاشمی حەق تەڵەب کە بە قادر شەریف بەناوبانگ بوو، بە دەستی ساواکو بە هاوکاریی نۆکەرانی ساواك لە نێو کوردستان عێراق دا لە مزگەوتێکی شاری سلێمانی نامەردانە کەوتە بەر هێرشی نارنجۆكو شەهید کرا. هەروەها " کاوە" (مەلا حوسێنی مارەغانی) لە نێو مەقەری خۆی‌دا بە دەستی ساواك کە وەك عامیلی نفووزی نادربوویە نێو پێشمەرگەکان، بەناوی "محەمەد ئەمین جوانمردی" خەڵکی ناوچەی سەقز لە شێرن خەودا کەوتە بەردەستریژو شەهید کرا. ئەو جینایەتە لە شاری قەڵادزێ رووی داو بەداخەوە ئەو جینایەتکارە گۆیا بە هاوکاریی نۆکەرانی ساواك لە کوردستانی عێراق بە هاسانی توانی بگاتەوە ئێران. ئەو خۆفرۆشە (محەمەد ئەمین جەوانمەردی) کە گۆیا لە نێو حوجز قەفێیان را هاتبووە نێو مەقەری پێشمەرگە ئینسانێکی زۆر خەتەرو خۆرێکخەر بوو. لە پێشدا بە شێوەیەکی گەلێك شارەزایانە خۆی لەگەڵ پێشمەرگەکان رێکخستبوو، کارێکی وای کردبوو کە هەموویان متمانەیان پێ بێ، تەنانەت "کاوە" کە ئەو کاتی بەرپرسی ئەو پێشمەرگانە بوو، بە جۆرێك باوەڕی بەو ئینسانە فێڵبازە کردبوو، کە کردبوویە ئێشکدەری سەر سەری خۆی. ئەو کابرایە دوای شۆرشی گەلانی ئێرانو رووخانی رێژیمی پاشایەتی خۆی ون کردو ئێستاش دەستی عەداڵەتی نەگەیوەتێو بە سزای کردەوەی خۆی نەگەیشتوە. دیارە ئەرکی سەرشانی هەموو شۆرشگێرانی رێگای کوردایەتییە کە ئەو خائینە بدۆزنەوەو بە سزای کردەوەو خیانەتەکانی بگەیەنن.

سەرەڕای ئەو زەربەیەش کادرو پێشمەرگەکان لێك بڵاو نەبوونو درێژەیان بە کاری حیزبی دا. ساڵی ١٣٤٨ دەستەیەك لە کادرە هەڵکەوتووەکانی حیزبو لە پێش هەموویانەوە شەهید دوکتور قاسملوو لەگەڵ ئەو کادرو پێشمەرگانەی کە لە کوردستانی ژێر دەسەڵاتی عێراق بوون، چ ئەوانەی لە نێو شارەکان بوونو چ ئەوانەی لە دەرەوە بوون، پەیوەندییان گرتو توانیان بەشی زۆری ئەوان لە دەوری یەك کۆبکەنەوەو تەکانێك بە تەشکیلات بدەنو حیزبی دێموکرات بەرەو قۆناغێکی تازە رێبەری بکەن. ئەو یەکگرتنەوەیە دەکرێ بە بەردی بناغەی رێکخستنەوەی تەشکیلاتی حیزبی دێموکرات لە قەڵەم بدرێ. بەتایبەت کاتێك وتووێژ لە نێوان شۆرشی کوردستانی عێراق بە سەرۆکایەتیی بارزانیو دەوڵەتی عێراق دەستی پێکرد، هەلێکی باش رێکەوت کە زۆربەی کادرو پێشمەرگە ئاوارەکان لە دەوری یەکتر کۆ بنەوە. ئەو لێك خڕبوونەوەیە بوو بە هۆی پێك هێنانی کۆنفرانسی سێهەمی حیزبی دێموکرات کە لەوێ‌دا بەرنامەو پێرەوی نێوخۆی ئەو حیزبە بە شێوەیەکی زانستیانە دارێژراو پەسند کرا. پاشان لە ماوەیەکی کورت دوای کۆنفرانسی سێهەم، کۆنگرەی سێهەم پێك هات کە ئەویش بە نۆرەی خۆی لە تەواو کردنی ئۆرگانەکانی رێبەری حیزبیو پێك هێنانی تەشکیلاتی تازەدا، نەخشێکی زۆر گەورەی هەبوو.

بەرهەمی ئەو تەکانە تازەیە ئەوە بوو، کە رۆژنامەی "کوردستان"

←

هێمنایەتیی عێراق لە کوێی ناکۆکییەکانی نێوان واشینگتۆن و تاران دایە؟

عەوڵڵا بەهرامی

سەرەنجام ڕۆژی دووشەممە ٢٨ی مای باڵیۆزانی ئێران و وڵاتە یەکگرتووەکان لە عێراق دوای ٢٨ ساڵ بە میوانداریی و نێوبژیوانیی سەرۆک وەزیرو ڕاوێژکاری بەرزی هێمنایەتیی نەتەوەیی عێراق وەک هەرسێک لایەن باسییان لێوە کردوە بۆ باس کردن لە سەر هێمنایەتیی عێراق کۆبوونەوە. ئەم وتووێژانە لە ڕاستیدا جێبەجێ کردنی بەشێک لەو پێشنیارانە بوو کە لەگەڵاڵەی دەستەی موتاڵای عێراق (بیکەر ـ هامیلتۆن)دا خرابووە بەر دەم جۆرج بووش سەرۆک کۆماری وڵاتە یەکگرتووەکان.

ساکارترین پاساو بۆ ئەم ڕووداوە دەگمەنە ڕەنگە ئەوە بێ کە ئەمریکا بۆ دەرباز بوون لەو قەیرانەی لە عێراق تووشی هاتوە ناچارە لەگەڵ وڵاتێک کە دەورێکی گرنگی لە شێواندنی هێمنایەتی و دەستتێوەردان لە کاروباری نێوخۆیی ئەو وڵاتەدا هەیە وتووێژ بکا و ڕەنگە بۆ زاری کردنیشی هێندێک ئیمتیازی بداتێ. دیارە ئەم بۆچوونە بە لەبەر چاو گرتنی ئەو گوشارانەی لەلایەن ئەمریکاو هاوپەیمانە ئوروپاییەکانییەوە کەوتۆتە سەر ڕێژیمی تاران بەڵگەمەندتر دەبێ. چونکە تا ئێستا دوو بڕیارنامەی ئەنجومەنی هێمنایەتی ڕووبەڕووی ئێران بوونەتەوە تەنانەت ئەگەری دەرچوونی بڕیارنامەیەکی توندتریش سەبارەت بە خۆبواردنی ئێران لە وڵامدانەوەی خواستی کۆمەڵگەی نێونەتەوەیی (دەست هەڵگرتن لە پیتاندنی یورانیۆم) هەیە.

بۆچوونی دووهەم ئەوەیە کە ئامانجی ئەمریکا لە وتووێژ لەگەڵ ئێران خستنە ڕووی بەڵگەکانی دەستتێوەردانی، ڕێژیمی تاران لە کارو باری نێوخۆیی عێراق و یارمەتییە دارایی و لوجستیکییەکانی بە گرووپە توندڕەوە شیعە و سوننییەکانی عێراقە لە پێناوی زەمین گیر کردنی سوپای ئەمریکا لە عێراق. دیارە دەسەڵاتدارانی ئێرانیش و لە سەرووی هەموویانەوە ڕێبەرو سەرۆک کۆماری ڕێژیمی ئیسلامی بۆ پاساودانی وتووێژ لەگەڵ ئەمریکا، کە هەمیشە بە کارێکی ناڕەوایان داناوە، وایان نواندوە کە ئەوان بە پێداگریی ئەمریکاو لە سەر داوای دەوڵەتی عێراق ملیان بۆ ئەم وتووێژانە ڕاکێشاوەو لەوان دا بەرپرسایەتییەکانی ئەمریکا لە بەرانبەر هێمنایەتیی عێراق وەبیر ئەمریکاییەکان دێننەوەو...

هەرچەند هەردووک لایەن وتووێژەکانیان بە "ئەرێنی" داناوە بەڵام هەر وەک ڕەوتی باسەکانی ئەو دانیشتنە دەری خستوە دوولایەن تۆمەتەکانی خۆیان ڕووبەڕووی یەکدی کردۆتەوەو داکۆکییان لە دەوری خۆیان لە تەناهی و هێمنایەتیی عێراق دا کردوە. تەنانەت نوێنەری ئێران لەو وتووێژانەدا بیلانێک لەو شتەی خستە بەردەم ئەمریکاییەکان کە ئەو ناوی بوو خزمەتەکانی ئێران پێش ڕووخانی ڕێژیمی بەعس و دوای ڕووخانی ئەم ڕێژیمە! ئەویش تەنیا بەو مەبەستە خۆیان بە خەمخۆری سەربەخۆیی و یەکگرتوویی و هێمنایەتیی عێراق نیشان بدەن و ڕێگە نەدەن ئەمریکاییەکان سەبارەت بە دەوری دەستتێوەردەرانە و تێکدەرانەی ئێران لە کاروباری نێوخۆیی و هێمنایەتیی عێراق دا بیانخەنە ژێر گوشارەوە.

ڕەنگە دژوار بێ لێرەوە پێش بینی بۆ ئاکامەکانی ئەم وتووێژانە بکەین کە بە گوتەی کاربەدەستە عێراقییەکان بڕیار وایە مانگێکی دیکە و دوای ئەوەی هەردوو لایەن پێشنیارەکانی یەکدییان تاوتوێ کرد دەست پێدەکەنەوە، بەڵام بە لەبەر چاوگرتنی لایەنە جۆراوجۆرەکانی ناکۆکییەکانی نێوان ئەو دوو وڵاتە و گرنگتر لەوانەش ناتەبایی بەرژەوەندییەکانی هەر دوولا لە عێراق زۆر بە دوور دەزانرێ ئاکامێکی ئەوتۆی لێ بکەوێتەوە کە بەرژەوەندییەکانی هەر دوولا دەستەبەر بکا.

گومان لەوە دانیە کە بەرژەوەندییەکانی ئێران و ئەمریکا لە عێراق نەک هەر لێک جیاوازن بەڵکوو پێکەوە لە دژایەتیش دان. سەرەکی ترین بەرژەوەندیی ئەمریکا لە عێراق لەپێش دا لە گەڕانەوەی جێگیرو تەناهی لەو وڵاتە دایە. دواکەوتنی جێگیری لە عێراق بە واتای زیان و خەساری زۆرتری گیانی و دارایی و لە ئەنجام دا شکست یان دواکەوتنی سەرکەوتنی ئەمریکا لە عێراقی لێدەکەوێتەوە. بۆیە دەکرێ بڵێین ئەمڕۆکە پرسی عێراق و جێگیری و تەناهی لەو وڵاتەدا بۆ ئەمریکا بۆتە بەشێک لە بەرژەوەندی و تەناهیی نەتەوەیی ئەو لەو لاشەوە بەرژەوەندیی ڕێژیمی تاران لە پێش دا لە دامەزرانی ڕێژیمێکی ئیدیۆلۆژیکی شیعە یان باڵادەستیی شیعەکان لە عێراق دا، شکستی ئەمریکا لە عێراق و سەرەنجام شکستی ئامانجەکانی ئەمریکا لە عێراق واتە دامەزرانی دەوڵەتێکی دێموکراتیک دایە. لە ئەنجامی ناتەبایی و دژایەتیی ئەو بەرژەوەندییانەی نێوان ئەو دوو وڵاتە دایە کە دەکرێ بڵێین ڕێژیمی تاران بە دەستتێوەردان لە کاروباری نێوخۆیی عێراق و یارمەتی بە گرووپە توندڕەوە ئیسلامییەکان و تێکدانی هەرچی زیاتر باری هێمنایەتی و جێگیریی ئەو وڵاتە لە ڕاستیدا شەڕی ئەمریکا دەکا. دیارە ئەو دژایەتییەی ڕێژیمی ئیسلامی لەگەڵ ئەمریکاو بەرژەوەندییەکانی تەنیا لە ناکۆکیی بەرژەوەندییەکانیان لە عێراق دا کورت نابێتەوە، بەڵکوو ناکۆکی و دوژمنایەتییە ٢٨ ساڵەکەی نێوان ئەو دوو وڵاتەش هۆکارێکی دیکەی ململانێی ئێران لەگەڵ ئەمریکا لە عێراق پێک دێنێ.

لێرەدا ئەم پرسیارە دێتە گۆڕێ ئەگەر ئەم وتووێژانە ئاکامی دڵخوازی ئەمریکاییەکانی لێنەکەوێتەوە پرسی دەستتێوەردانی ئێران لە کاروباری عێراق و یارمەتیی ئێران بە گرووپە تێرۆریستییەکان چ ڕوگەیەک بەخۆیەوە دەگرێ؟ چونکە وەک دیارە ئەمریکاییەکان هەم پێش دەستەبەر کردنی پێنج کەس لە ئەندامانی سوپای قودس لە هەولێرو هەمیش دوابەدوای ئەم ڕووداوە گەلێک بەڵگەیان لەسەر دەوری تێکدەرانەی ڕێژیمی ئیسلامی لە کاروباری عێراق و یارمەتیی ئەو وڵاتە بە خۆش بوونی ئاگری توندوتیژییەکان بە دەستەوەیە. دیارە ڕەنگە وڵام دانەوە بەم پرسیارە هەروا سانا نەبێ، بەڵام دەبێ ئەوەمان لەبەر چاو بێ کە ئەمریکاییەکان ناکرێ پێشبینیی ئاکامێکی ئەوتۆیان نەکردبێ بۆیە زۆر وێدەچێ ئەگەر ڕێژیمی تاران درێژە بەم سیاسەتەی خۆی لە عێراق بدا ڕەهەندێکی دیکە بە شێوازی ڕێگە گرتن لە دەستتێوەردانی ئێران بگرنەبەر. دووریش نیە دەوڵەتی عێراق ناچاریی هەم بە مەبەستی کۆتایی هێنان بە توندوتیژی و هەمیش بە قازانجی دابین بوونی بەرژەوەندییەکانی ئەمریکا لە عێراق ناچار بێ (هەرچەند شیعەکان لەودا زۆرینەن و بەشێک لەوان لە ژێرکارتێکەریی ڕێژیمی تاران دان و یارمەتیی جۆراوجۆری لێ وەردەگرن) بە پێوەندییەکانی لەگەڵ ڕێژیمی ئیسلامی دا بچێتەوەو بە شێوەیەکی ڕاکشاوانەتر دەوری تێکدەرانەی ئەو ڕێژیمە لە قاو بدا.

دریژەی

جووڵانەوەی ساڵەکانی ٤٧ ـ ٤٦

ئۆرگانی کۆمیتەی ناوەندیی حیزبی دێموکراتی کوردستان بە شێوەیەکی ڕێکوپێک دەستی بە بڵاو کردنەوە کرد. ڕۆژنامەی "کوردستان" نەک بڵاو کراوەیەکی سیاسی ڕێک و پێک بوو لە کوردستان، بەڵکوو سەرچاوەیەکی بەنرخیش بوو بۆ گەشەپێدانی زمان و فەرهەنگی کوردی. تەنانەت نەخشی باشی هەبوو، لە جێگیر بوونی نووسینی کوردیدا بە تایبەت بە زاراوەی سۆرانی، کە ئەو سەردەمی بە هۆی پرۆسەی ئاشتییەوە لە کوردستانی ژێر دەسەڵاتی عێراق نەخشێکی زۆر گەورەی هەبوو. لە ڕۆژنامەی کوردستانی ئەو سەردەمیدا زۆر وتاری سیاسی، ئابووری، زمانەوانی، هونەری، تەشکیلاتی و ڕێکخراوەیی بەنرخ بڵاو دەبوونەوە. بەتایبەت بە هەڵسەنگاندنی شەهید دوکتور قاسملوو لە باری سیاسی و ئابوورییەوە، بە نووسینە پڕ نێوەرۆکەکانی مامۆستا عەبدوڵا حەسەن زادە کە بە زمانێکی کوردی پاراو دەینووسی، بە شێعرو وتارە هونەری و فەرهەنگییەکانی مامۆستا هێمن و زۆر نووسەری دیکەی وەک کاک کەریم حیسامی و هێتر ببوو بە ڕۆژنامەیەکی دەوڵەمەندی کوردی و خزمەتێکی باشی بە فەرهەنگی نەتەوەیی دەکرد.

لە باری چالاکیی سیاسی و تەشکیلاتیشەوە ئەو حیزبە پێی نایە نێو قۆناغێک کە پڕ بوو لە پێوەندی گرتنی دیپلۆماسی و چالاکیی ڕێکخراوەیی. حیزبی دێموکرات دوای ئەو هەنگاوە گەورەیە خاوەنی ڕێبەرییەکی تارادەیەک ڕێک و پێک، جووڵانەوەیەکی بە دیسیپلین و سیاسەتێکی پەسند بوو. هەر بۆیە توانی تەنانەت لە نێو خۆی کوردستانی ژێر دەسەڵاتی ئێرانیش دا دیسان بە شێوەی نهێنی چالاک بێتەوە. هەر چەند دیارە لە ڕادەیەکی بەرتەسک دا یەکێک لە هەنگاوە باشەکان ئەوە بوو کە دەست کرا بە پێگەیاندن و پەروەردە کردنی کادر بۆ داهاتوو. دیارە دەبێ ئەوە بزانین کە لەو سەردەمەیدا ئەو حیزبە ئەفرادی خوێندەوارو لاوی زۆر کەم لە ئیختیار دا بوو تا پەروەردەیان بکا. ئەوەی هەبوو زۆرتر کادرە قەدیمییە ئاوارەکان بوون، لەگەڵ پاشماوەی پێشمەرگەکانی جووڵانەوەی ساڵەکانی ٤٧ ـ ٤٦، کە بەداخەوە زۆریان نەخوێندەوار بوون. لەگەڵ ئەوەش هەوڵی زۆر باشی ڕێبەرایەتی ئەو کاتی حیزبی دێموکرات بوو بە هۆی خوێندەوار بوونی هێندێک لەو پێشمەرگانەو بەشداریی بەشێک لە کادرەکان لە دەورەی جۆراوجۆری کادردا. تەنانەت چەند کەسێک نێردرانە یەمەنی جنووبی بۆ دیتنی دەورەی نیزامی و چریکی.

دەبێ ئەوە بە ڕاشکاوی بگوترێ کە زۆربەی کادرو پێشمەرگەکانی ئەو سەردەمە بە ڕەنجی شانی خۆیان دەژیان و کاروباری حیزبیشیان بەڕێوە دەبرد. تەنانەت موشاویر یا ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی هەبوو کە بە زەحمەت و تێکۆشان ژیانی ڕۆژانەی خۆی دابین دەکرد. هێندێک لە کادرو پێشمەرگەکان لە ناوچەکانی قەڵادزێ و ڕانیە لە کوردستانی ژێر دەسەڵاتی عێراق زۆربەیان مەجبوور بوون کۆڵکێشی بکەن و ڕۆژ تا ئێوارە ئارەق بڕێژن، ئێوارەش کە گەڕانەوە کۆبوونەوەی حیزبی بکەن و یان چەند ڕۆژ وەدوای مەئمووریەتی حیزبی بکەون. لە نێوخۆی کوردستانی ژێر دەسەڵاتی ئێرانیش دا، تا ڕادەیەک چالاکی هەبوو. بەتایبەت کادرو پێشمەرگەکان بە نهێنی، لە دەستەی چوار ـ پێنج کەسیدا سەریان لە نێوخۆی وڵات دەداو لەگەڵ ئەندامانی حیزب پەیوەندییان دەگرت، بڵاوکراوەکانی حیزبییان بەوان دەگەیاند کە لە نێو کۆڕی زۆر بچووکی ڕووناکبیریدا دەخوێندرانەوە. یەکێک لە کادرە هەرە چالاکەکانی ئەو سەردەمە، شەهیدی پایەبەرز ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی شەهید مەلا قادری وێردی بوو. شەهید مەلا قادر بە شێوەیەک دڵسۆزی ڕێگای کوردایەتی بوو، کە سەرەڕای کەندو کۆسپی زۆرو خەتەری بەرچاوی ئەو سەردەمە، هیچ کاتێک لە سەفەر بۆ نێوخۆی وڵات سڵی نەکردوە. شەهید مەلا قادر کە لە بنەماڵەیەکی حیزبی لە دایک بووە کوری شەهیدی پایە بەرز، ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی، مەلا ڕەحیم وێردی بوو، تەواوی داو و دەزگای جاسووسی و نیزامی ڕێژیمی پاشایەتی بە هیچ دەزانی و بۆ کاری حیزبی، هەتا قووڵایی کوردستان دەڕۆیی.

ساڵی ١٣٥٣، دوای پێکهاتنی کۆنگرەی سێهەم، کە لەوێدا پێداگیرابوو لەسەر گرنگیی چالاکیی سیاسی لە نێوخۆی کوردستانی ژێر دەسەڵاتی ئێران دا، شەهید وێردی لە هەوەڵین کەسانێک بوو، کە بۆ بەڕێوەبردنی ئەو ئەرکە گرنگە، ئامادەیی خۆی ڕاگەیاند. دوای کۆنگرە کە لەوێدا بە ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی هەڵبژێردرا، بە خۆی و تیمێکی سێ کەسییەوە، بەرەو نێوخۆی کوردستان وەڕێ کەوت. بە داخێکی گرانەوە ئەو کادرە هەڵکەوتووە لەو سەفەرە پڕ مەترسییە نەگەڕایەوە. لە شاری بانە کەوتە نێو داوی جاسووس و چەکدارەکانی ڕێژیمی پاشایەتییەوەو لە شەڕێکی قارەمانانەدا، کە بە تەنیا دەمانچەیەک تا فیشەکی ئاخری شەڕی کردو سەرەنجام شەهید کرا. هەر لەو شەڕەدا لاوێکی هەڵکەوتووی دیکە بەناوی محەممەد سەدیق بە برینداری گیرا، کە دوایی لە شاری سنە تیرەباران کراو بە دەستی ڕێژیمی پاشایەتی شەهید کرا. هەر لەو پێوەندییەدا مستەفا عەزیززادەو محەممەد ڕەمەزانی، ئەندامانی حیزب لە نێوخۆی شاری بانە گیران و دوای چەند مانگ لە سنە تیرەباران کران. جگە لەوە هێندێک ئەندامی زۆر چالاک و بەکەڵکی حیزبی مەجبوور بوون وڵات بەجێ بێڵن و ئاوارە بن.

بە کورتی حیزبی دێموکرات بە شێوەیەکی ئۆرگانیک ڕێکخراو بوو و ئامادەیی ئەوەی هەبوو کە لە ئاڵوگۆڕێکی مێژوویی گرینگ دا، وەک شۆڕشەکەی ساڵی ١٣٥٧، نەخشی شیاوی خۆی ببینێ و لە کوردستانی ژێر دەسەڵاتی ئێران نەخشی بەڕێوەبەری جووڵانەوەیەکی بەرینتر وەئەستۆ بگرێ کە دیارە لە قۆناخی تازەی جووڵانەوەی ڕزگاریخوازیی کوردستانی ژێر دەسەڵاتی ئێران دا گەورەترین نەخشی وەئەستۆ گرت.

پاشماوەی لاپەڕی ١

جێژنی دوو جێژنی منداڵانی نێو کەمپەکانی حیزب لە ڕۆژی جیهانیی منداڵان دا

دواتر کاک عەلی بداغی سەرنووسەری "دنیای منداڵان" پەیامی بەڕێوەبەریی "دنیای منداڵان"ی خوێندەوە. هەر لەو بەشەی بەرنامەکەدا پەیامی منداڵانی نێو کەمپەکانی حیزب لەلایەن ئاکام قادری خوێندرایەوە. بڕگە هونەری و شادەکانی ئەم ڕێوڕەسمە بریتی بوون لە گۆرانییەکانی "منداڵ" و "گوڵ"، دوو پێشبڕکێی خواردن لە نێوان منداڵان لە دوو قۆناغی تەمەنی جیاوازدا، شانۆی "منداڵانی سەرشەقام"، شێعر خوێندنەوە لەلایەن چەند منداڵی کەم تەمەنەوە. پاشان نەمام خوسرەوی چیرۆکی "سۆلان و بووکەڵەکانی" لە نووسینی هانا وریای خوێندەوە. لە درێژەی ئەو بەشە لە بەرنامەکەش دا، دیاریی "دنیای منداڵان" پێشکێش بە "سۆلان" کرا کە لە بەرەبەری نەورۆزدا ماڵەکەیان سوتێندرا. لە ڕێوڕەسمی جێژنی منداڵان دا دوو تیپی هەڵپەڕکێی منداڵانی کەمپەکانی حیزب، تیپەکانی هەنارو موکریان کۆمەڵێک هەڵپەڕکێی جوانی کوردییان پێشکێش کرد. لە بڕگەیەکی ڕێوڕەسمی ڕۆژی جیهانیی منداڵان دا، بەڕێوەبەریی بڵاو کراوەی "دنیای منداڵان" خەڵاتی خۆی پێشکێش بە ژمارەیەک لە هاوکارە هەمیشەیی و چالاکەکانی "دنیای منداڵان" کرد.

هەر لەم بەرنامەیەدا، گلارا ئوستاد ڕەحمانی چووە سەر شانۆو چەندین نوکتەی خۆشی بۆ منداڵانی بەشدار گێڕایەوە. پاشان کیژۆڵەی وەرزشدۆست هاوژین عەبباسی چەندین حەرەکەتی ژیمناستیکی ئەنجام دا. دوابڕگەی بەرنامەکانی جێژن، سروودی "خوایە وەتەن ئاوا کەی" بوو کە دەیان منداڵ لە کۆرسێکی ڕەنگاوڕەنگ و جوان دا پێشکێشیان کرد.

بە دوای کۆتایی هاتنی ئەم مەراسیمە کە نزیک بە ٢ سەعاتی خایاند، بەشداران پێکەوە چوونە سەردانی پێشانگەی نەققاشییەکانی منداڵان کە لە ساڵۆنی یەکیەتیی لاوانی دێموکراتی کوردستانی ئێران، کرابۆوە.

پێویستە بگوترێ بەڕێوەبەری بەرنامەکانی ڕێوڕەسمی تایبەت بە ١ی ژوئەن کیژۆڵەی خاوەن بەهرە چریکا مەعزووری بوو.

جێژنی ئەمساڵی منداڵانی نێو کەمپەکانی حیزب، لە نێو شادی و خۆشیی منداڵان لە ئاکامی دیتنی کۆمەڵێک بەرنامەی هونەریی شاد دا کە بەرهەمی بەهرەو تواناو هەوڵدانی خۆیان بوو، کۆتایی پێهات.

"لاپەڕەی ئازاد" دەرەتانێکە بۆ هاتنەگۆڕی بیروڕای جیاواز لە بارەی مەسەلە جۆراوجۆرەکان لە "کوردستان"دا. "کوردستان" تەنیا وەك مەیداندان بە بۆچوونی جیاوازو ڕێزلێگرتنیان ئەم دەرەتانەی پێك هێناوە، ئەگینا نووسەران خۆیان لە نێوەرۆکی ئەو وبۆچوونانەی لەم لاپەڕەیەدا بلاودەبنەوە، بەرپرسیارن.

نەوەی نوێ و واقعی هەنووکەیی فەزای سیاسیی ڕۆژهەڵاتی کوردستان

زاهید حەنبەڵی

واقع واتای هەڤرکییەکی بەردەوامی دوو هێز، دوو لایەن یان دوو جۆر عەقڵانیەتی گەلێ جار ناتەبا و دژ بەیەك یان نالۆژیکی دەگەیەنێت.

واقع دەسکردی بیر و هزر و هێزی تاکێك، کۆمەڵێك یان کۆمەڵگایەکە کە بۆ تاك، کۆمەڵ یان کۆمەڵگایەکی تر ئەمرێکی داسەپاوە. یەکەمیان لە هەوڵی ڕاگرتن و پاراستن و پتەو کردنی لە ڕێگای هێز و ئیرادەی باڵا دەست بوونیەوە، دووهەمیان لە هەوڵی گومان خستنە سەر و تێکدان و شێوان دایە. سروشتی یەکەمیان گشتخواز و دوگم بوو و موحافیزەکارە، دووهەمیان ڕادیکاڵ و حەقخواز و ئۆقرە نەگرتووە. گوتاری یەکەمیان حاشاکردن و گەلێ جار سڕینەوە و هێرشبەرانەیە، دووهەمیان مانەوە و بەرگری کردنە.

وێنای ئەم هەڤرکییە لە هەموو کۆمەڵگایەك و لە ئاستە جۆراوجۆرەکان و بە تایبەتمەندیی خۆیەوە دەردەکەوێت و وەکوو ڕەوتێك بەردەوامیی هەیە. هێزی دووەمی ئەم هەڤرکییەش کە لە هەوڵی تێکدان و شێواندنی ئەم واقعە داسەپاوە دایە، مەبەستی بینا کردن و سەپاندنی واقعێکی دیکەیە لە سەر ئەساسی بیر و هزر و هێزی خۆی.......

لە کۆمەڵگای کوردەواریش دا وێنای ئەم هەڤرەکییانەمان لە ئاستە سیاسی و کۆمەڵایەتی و کولتووری‌یەکان و هتد...دا زۆرن. کۆنتاکتی نەوەکان لە کۆمەڵگای کوردی دا بەشێکی زۆر لە پانتایی ئەم هەڤرەکییە پێك دێنێت.

وێنا کردنێکی گشتی بۆ واقعە کۆمەڵایەتی و سیاسییەکانی کۆمەڵگای کوردی لە لایەکو، پێوەندیی نەوەی نوێ لە گەڵ ئەم واقعانە لە لایەکی تر ئەو ئەنجامە دەداتە دەست کە مکانیزمگەلی ئەم ململانە و هەڤرەکییە لەگەڵ ئالۆزی و شێواوییەکی بێ وێنەدا بەرەوڕوویە.

لە لایەك کۆمەڵگای کوردی کۆمەڵگایەکی ئاسۆیی‌یە و ئامادە نابێت دەست لەو نەریت و ئاکارە سەلەفییانەی بەردا و بەردەوام بانگەشەی بەها و نۆرمە نەریتییەکانی وەك واجیبێکی کولتووری و شۆناسی تاکەکان دەکات و هەرمان بوونی خۆی لە دەست بەر نەدان لە کۆی هێڵەکانی ئەم عەقڵە سەلەفییە دەبینێت. لە لایەکی دیکەشەوە توێژێکی وەك گەنج یان نەوەی نوێ ، تێکەڵ بە ژیانی مەدەنیی شار و خوێندەوار و هاوکات ژیان لەگەڵ دزەیی شۆرشی ئینفۆرماتیك بۆ نێو کۆمەڵگای کوردی، خوێندنەوەیەکی تەواو جیاوازی لە ویستی ئەویدی بۆ کێشە و شۆناسی خۆی و تەنانەت بەها و نۆرمە کولتوورییەکانی کۆمەڵگا هەیە. ئەم هێزە نوێیە بەشێك لە دەقە کۆنەکانی کۆمەڵگا کە وڵامدەری پێویستییەکانی ئەمڕۆ نین بە مێژوو دەسپێرێ و بە ڕۆحێکی بوێر و ڕادیکاڵانە و بە پشتبەستن بە مێتۆدگەلی ئەورۆیی دەروانێتە ئاسۆی کێشە سیاسی و کۆمەڵایەتی‌یەکانی کۆمەڵگای خۆی.

ململانێی ئەم دوو هێزە زۆر جاران تۆران و بەجێهێشتنی لە دوایە و گەلێ جاریش لە ئاست هێندێ کێشە (نێوخۆیی و دەرەکی) یەکریزی و تەبایی، کە لەم حاڵەتەی دواییش دا جۆرێکی تایبەت لە ململانێی ورد و پێویست و تا ڕادەیەك موحافیزەکارانە لە ئاڕادا دەبێت. دیارە ئامانجی هەر کامیان ئیرادەیەکی هاوبەشە بۆ ڕەوتی پێشڤەچوونی کۆمەڵگا (بەڵام بەپێی خواست و خوێندنەوەی تایبەتی خۆیان بۆ کۆی واقعەکان).

گەورەترین کێشەی هاوبەش کە زۆر جاران تەواوی ململانێی و یا خۆد نەهامەتیەکانی کۆمەڵگاشی پێ پاساودەدرێ کێشەی نەتەوەیی یان شۆناسی کورد بوونی کۆمەڵگایە کە هەر دەم بەربینی‌بە هەموو چین و توێژێکی کۆمەڵگای کوردی بە هەموو نەوەکانیەوە گرتووە. نەوەکانی کۆمەڵگای ئێمەش هەر کام بە پێی ئاستی هۆشیاری و تێگەیشتوویی خۆی هەڵوێستی وەرگرتوە.بەتایبەت لە گەڵ دزەی مۆدێرنیتە بۆ ناو کۆمەڵگای کوردی و کز بوونی ئەو ستایلە باوانەی خەباتی عەشیرەتی و پچر پچر بوونی شۆڕشەکان توانی کۆدەنگییەك و ڕێگایەکی هاوبەش بۆ بەرەنگاربوونەوە لە گەڵ ئەم واقعە لە ڕێی گونجاندنی هێز و پتانسیەلی خۆی لە چوارچێوەی گرووپ و ڕێکخراو و حیزبی مۆدێرن دا هەموار بکات.

لە ماوە زەمەنییەکی دژوار دا و لە نێو ئالۆزیی ئایدیۆلۆژیا و ڕێوشوێنە سیاسی و نیزامییە نیونەتەوەییەکان دا کوردیش خەباتی ئازادیخوازانەی خۆی لە چوارچێوەی حیزبەکان دا سازمان داو بە جۆرێك لە نێو جەمسەرە ئالۆزەکانی دوای شەڕی دووهەمی جیهانی درێژەی بە خەباتی خۆی دا و گەلێك حیکایەت و حەماسەتی بۆ نەتەوەکەی تۆمار کرد بەو حاڵە، ئێستاش نەیتوانی خەونەکانی خۆی بێنێتە دی بەڵام هەر دەڵێن ئاسۆی سەرکەوتن نزیکە.

ڕاستی‌یەکی حاشاهەڵنەگرە کە کاراکتەری سەرەکیی ناو گۆڕەپانی سیاسیی کورد بەگشتی و ڕۆژهەڵاتی کوردستان (کە مەبەستی ئەم وتارەیە و لەوەودوا باسەکەمان بەو تەرخانە) بەتایبەتی حیزب و ڕێکخراوە سیاسی‌یەکانن کە هەر کام بە نۆرەی خۆی زۆر یا کەم بەشی بە سەر ڕەوتی روو لە پێشی ئەو خەباتە ئازادیخوازانەیەوە هەبووە. بەڵام مخابن حیزبەکانی ڕۆژهەڵاتی کوردستان دوای ئەو هەموو بەرخودان و موبارەزەیە هێشتا لە دەرەوەی سنوورەکانی ئەم پارچەیەن و لە ئۆپۆزیسیۆن دان.

هەر لەم دۆخە دایە کە حیزب و ڕێکخراوی دی لە دایك دەبن و یان حیزبە خاوەن ڕابردووەکان بە هۆی کێشە و ململانێی نێوخۆییان (بەشێکی زۆری ئەو کێشانە لە سەر ئەساسێکی نامەعریفیە) تووشی لەت بوون یان جیابوونەوە دەبن کە دیارە زۆرتر نەك بە قازانجی ئەم بزووتنەوە حەقخوازانەیە بەڵکوو بە زیانی دەشکێتەوە.

ڕێکخراوە سیاسییەکانی ڕۆژهەڵاتی کوردستان کە بەرهەمی ڕەنج و تێکۆشان و ڕژانی خوێنی چەندین نەوەی کۆمەڵگای کوردی ئەم پارچەیەن لە دۆخێك دا پێشوازی لە نەوەی نوێ بۆ هاتنە نێو شۆڕش لە قەوارەی خۆیان دا دەکەن کە وەك بە جەستە وەریدەگرێت ئامادە نیە ئەم نەوەیە بە بیر و هزری خۆی واریدی ململانێکە بێ.

دیارە ململانێی نەوەکان دیاردەیەکی سروشتی و گەلێ جار ئەرێنیە بەڵام لە نێوان ئەم دوو بەرەیەدا ململانێیەك نیە لە سەر ئەساسی گوتارێکی عەقڵانی بێ بەڵکوو خوێندنەوەیەکی تەواو جیاواز لەو دووانەی تێدا بەدی دەکرێ.

ئەم لاوانە کە هەنووکە سنوورە دەستکردەکەی ڕۆژهەڵات تا باشووری کوردستان بە نیازی هاتنە نێو ئەم حیزبانە دەبەزێنن هەڵقولاوی ئەو توێژە لە کۆمەڵگای ڕۆژهەڵاتی کوردستانن کە وەك باسکرا نەوەیەکی ئۆقرەنەگرتوو و نەریت شکێن، خاوەن ڕۆحێکی بوێر و ڕادیکاڵە کە بە هۆی ژیانی شارۆمەندی و خوێندەواری و بەئاگا بوون بە نیسبەت کێشەی نەتەوایەتی و بەگشتی هەڵکەوتن لە نێو فەزای گوتارێکی ناسیۆنالیستیی پشت بەستوو بە مێتۆد و عەقڵیەتێکی جیاواز لە نەوەکانی پێش خۆیان ئامادەی تۆمار کردنی حەماسەت و چیرۆکی نوێ بۆ نەتەوەکەیانن. نەوەیەك کە بە ڕابردووی نەوەکانی پێش خۆی فەخر دەکا و خۆی بە درێژەدەری سەمبولەکانی دەزانێ و بەڵام نە بە نرخی سەردانەواندن بۆ عەقڵیەتی پێکهێنەری ئەم حەماسەت و چیرۆك و سەمبولانەی کە دەخوازێت مێتۆدێکی تەقلیدیی ڕووت لەو بگرێتە بەر. ئەگەر ئەم دەیەیەی ڕابردوو کە تێیدا کەسایەتی و شۆناسی ئەم نەوەیە شکڵ دەگرێ و لەودا ئەم نەوەیە بۆ بە دەستەوە گرتنی ئەرکە کۆمەڵایەتی و سیاسییەکان دێتە مەیدان، بێنین‌و بەراوردێکی ڕێکخراوە سیاسییەکان لە لایەك و کۆمەڵگای ڕۆژهەڵات لە لایەکی تر بکەین دەردەکەوێ کە ڕێکخراوە سیاسییەکان شەڕی چەکداری بە جێ دێڵن یان ناتوانن لێی بەردەوام بن و بە شێوەی کەمپ نشینی هێزی خۆیان لە باشووری کوردستان ڕادەگرن (ئەو هێزە ئۆقرە نەگرتوو و شاخ گەڕە) بە کردەوە دەچنە ناو قۆناغێکی جیاواز لە پێشوو کە ئەم جارەیان هێزێکی زۆر و هیوای زۆری خەڵك بەڵام بێ توانای شەڕی چەکداری و دوورکەوتنەوەی لە خەڵك و بەو حاڵەش نەگۆڕینی شیواز و مێتۆدی سیاسی و فیکری بۆ بەرەنگار بوونەوەی واقع و جۆرێك لە دوالیزمی فیکری لەم بەینەدا، ڕاشکاوانە بۆشاییەك لە نێوان ئەمان و کۆمەڵگا ساز دەبێ.

لەم ماوەیەدا کەسایەتیی نەوەیەك شکڵ دەگرێ کە نە وونی خەباتگێڕان و پێشمەرگەی ئاگاهانە هەست پێ‌نەکردوە بەڵکوو زیاتر چیرۆك و ڕامان و کەسایەتییەکانی وەك سەمبولێکی پیرۆز لە کۆمەڵگا وەرگرتوە. ئەم نەوەیە لەگەڵ واقعێك ڕووبەڕوو دەبێ کە حوکمی داسەپاوی بۆ ئەو هەیە، واقعێك کە لە سەر بیر و عەقڵی نەوەی کۆن یان پێش خۆی دانراوە و ئامادەش نیە ڕێ بۆ ڕوانین و هزر نوێ بکاتەوە، لێرە دایە کە جۆرێك کۆنتاکتی نالۆژیکی دەست پێ دەکات.

لە لایەکی تریشەوە ئالترناتیڤێکی دی غەیری تێکۆشان لە نێو حیزبەکانی ڕۆژهەڵات بە هۆی نفووز و متمانەی خەڵك و ڕابردووی خوێناوی و پڕ قوربانی و بە جۆرێك پڕشنگدار لە ئاڕادا نیە، کەوابوو نەوەی نوێ پێش ئەوەی بە ئۆمێدی نۆژەنکردنەوەی حیزب و سازمانە سیاسییەکان و هاوتەریب کردنی لە گەڵ فەزای نێوخۆیی کۆمەڵگا و بە کردەوە پڕکردنەوەی ئەو بۆشایەیی کە هەنووکە کورد زیانی لێ دەبینێت وەخۆدەکەوێ.

لە وەها دۆخێك دایە کە چوونە سەری ئاستی هۆشیاریی نەتەوەیی کۆمەڵگا بە هۆی زیاد بوونی ڕادەی خوێندەواری‌و ژیانی شارۆمەندی و دزەی ماس میدیاکان بۆ نێو ماڵی کورد پێویستی‌یەکی لە ڕادەبەدەری خزمەتکردنی فیکریی حیزبەکان نیشان دەدا.

بەرچاوترین وێنەی ئەم ئامادەبوونەی لاوان و جیابیرانمان لە هەناوی ڕێکخراوەکانی ڕۆژهەڵاتی کوردستان لە ناو بە ئەزموونترین و خاوەن متمانەترین حیزبی ئەم بەشەی کوردستان واتە حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئێران (پێش لەتبوونی) بەدی دەکرێ.

جگە لەو فاکتەرانەی کە پێشتر وەك هۆکاری بۆشایی نێوان کۆمەڵگا و حیزبەکان باس کرا، هەمووان ئاگادارین کە ئەم حیزبە لە قۆناغی دوای شەڕی چەکداری و گیرسانەوەی هەموو هێزەکانی لە باشووری کوردستان تووشی ململانێیەکی نێوخۆیی دەبێت کە ڕۆژ بە ڕۆژ زیاتر بەرەو کێشەیەکی ڕەهانەکراوی ڕێکخراوەی دەبا. ململانێیەك لە سەر ئەساسێکی نامەعریفی و نالۆژیکی، هەرچەند لە یەك، دوو ساڵی پێش لەتبوونی کێشەکان ئاراستەیەکی مەعریفی و فیکری لە پلەی دووهەم دا بە خۆوە دەگرێت.

هەر بۆیە ساڵانە بەردەوام ڕێژەیەکی زۆری گەنج بۆ چڕکردنەوەی هێز و توانای حیزب و درێژەدان بە ڕێبازی ئەم حیزبە ڕوویان لە بنکە و بارەگاکانی حیزب دەکەن بەڵام لەگەڵ ئەم واقعە ڕووبەڕوو دەبوون کە یان تووشی دڵساردی و تۆران‌و بەجێهیشتنی دەبوون یان ئاوێتەی کێشەکان و تەسلیمی ئەو واقعە و هەست و سۆزی تارادەیەك کرچ‌وکاڵیان دەبووە خۆراکی ئەم عەقڵە نەخۆشە. کەم بوون ئەو کەسانەی کە دەمانەوە و بەربەرەکانییان لەگەڵ ئەم واقعە دەکرد کە لە ژێر ئۆتۆریتەی ئەم فەزا مەسموومەدا دەنگیان بە هیچ کوێ ڕانەدەگەیی.

بە دوایی کۆنگرەی ١٣ی حیزبی دیموکرات لە پووشپەڕی ١٣٨٣ی هەتاوی‌دا و قووڵتربوونی کێشەکان، کۆمەڵێك لە کادر و پێشمەرگەی لاو و خوێندەواری ئەم حیزبە هەست بە پێویستیی ڕەوتێکی فیکری‌و سیاسی بۆ ڕووبەڕووبوونەوەی ئەم واقعە دەکەن‌و لە ئاست کەشی ناوخۆیی ڕۆژهەڵاتیش بە دوور لە دەمارگرژیی حیزبی هەڵوێست دەگرن‌و بە کردەوە دەرك بەو ڕۆڵە مەزنەی سەرشانیان لە پڕ کردنەوەی ئەم بۆشایی‌یەی نێوان حیزب‌و ناوخۆی کۆمەڵگا دەکەن.

ڕەوتی ڕیفۆرمی حیزبی دیموکراتی کوردستان بۆ چاکسازیی پێکهاتەیی و بواری هزری و سیاسیی ئەو حیزبە دادەمەزرێ، بەڵام بەشێکی زۆری وزەی خۆی تەرخان دەکا بۆ بەرەنگاربوونەوەی کیشەی ناوخۆیی حیزب کە بەردەوام وەك کارتێکی خێرایی بەخش جگە لەوەی کە بەشێکی بەرچاوی هێز و توانای ئەم حیزبە بۆ ئەم ململانێیە سەرف دەکا، بوارێکی زیاتر بۆ گەشەی ئەم کەلێن و بۆشاییە خۆش دەکات کە هەنووکە لەم فەزای گۆڕانکارییە خێرایە جیهانی و ناوچەیی و نێوخۆیی‌یەش دا بە زیانی جووڵانەوەی نەتەوەی کورد دەبێت.

ئەم ڕەوتە لەگەڵ ئەوەی بەردەوام بە گەڵاڵە و پلاتفۆرمی ڕیفۆرمی خۆی لە ئاست کیشەکان هەڵوێستی دەگرت بەڵام دیتمان کە بەردەوام بوون و قووڵبوونەوەی کێشەکان ئەو ئاکامە نەخوازراوەی لێ کەوتەوە کەهیچ کات نە بە دڵی ئەم ڕەووتە بوو نە سەرجەم دڵسۆزانی ئەم حیزبە.

ئاکامێك کە دووباڵی (زۆرینە و کەمینەی کومیتەی ناوەندی) ئەو کات دەیان توانی بەری بگرن بە تایبەتی زۆرینەی کومیتەی ناوەندی کە لەگەڵ هاتنە سەرکاری بە مونۆپۆل کردنی هەموو ئۆرگان و ناوەندەکانی بڕیاردان و داڕشتنی سیاسەتی حیزب، ئەساسی ململانێیەکی نا بەرامبەرتر و نالۆژیکیتری داڕشت. زۆرینەیەك کە هەر هەنگاوێکی ڕەخنەیی باڵی بەرانبەر یا خود تەنانەت ڕەووتی ڕیفۆرمیشی بە دەسیسە و بۆسەی سیاسی لە سەر خۆی دەزانی.

بە دوایی دوو کەرت بوونی ئەم حیزبە ڕەووتی ڕیفۆر لە ڕاگەیاندراوێکدا ئەم واقعە مەحکووم دەکات، بەڵام بە هەست بەو بەرپرسایەتییەی لە سەر شانی ئەم توێژەیە دیسانەوە لە گەڵ هەر دووك باڵ(حیزب)دا بە جیا کۆدەبێتەوە و بەرنامە و مێتۆدی ڕیفۆرمیستیی خۆی ئاراستە کردن کە هەر وەك ڕای گشتی لێی ئاگادارە بە هۆی دەفرایەتی (ظرفیت) لایەنی کەمینەی کومیتەی ناوەندی پێشوو بۆ ڕیفۆرم لە هەناوی خۆی دا و ئەو بەرنامە ڕیفۆرمی‌یەی کە لە بڵاوکراوەیەك دا بە ناوی "هێڵە گشتی‌یەکانی ڕێبازی ئێمە" خستیە بەر چاوی ڕای گشتی و جۆری پێشوازیی لایەنەکان لە گەڵاڵە و پلاتفۆرمی ڕەوت سەرەنجام بە کردەوە ڕیزی حیزبی دیموکراتی کوردستانی بۆ درێژەدان بە خەبات هەڵبژارد.

کورتەی باسەکە ئەوەیە کە سەرەڕای دۆخی نالەباری ئۆپۆزیسیۆنی کوردی ڕۆژهەڵاتی کوردستان ئەرکیکی زیاتر دەکەوێتە سەرشانی ئەم نەوە نوێیەی کۆمەڵگا بە ئامادەبوون بۆ خولقاندنی کەش و هەوایەکی ڕەخنەیی لە ئاست ڕێکخراوەکان و چالاك بوونی ئەو توێژەی کە ڕوو دەکەنە حیزبەکان بە شکاندنی ئەو تلیسمەی کە گەنج بوون بە جەستە وێنا دەکەن و بیر و هزری گەنجیش بە تەسلیم بوون بە واقعەکان، و هەرچەشنە ڕوانین و بیرێکی نوێش لە لایەن ئەم توێژەوە بە دەسیسە و بۆسەی سیاسی و دەستکرد دەزانن.

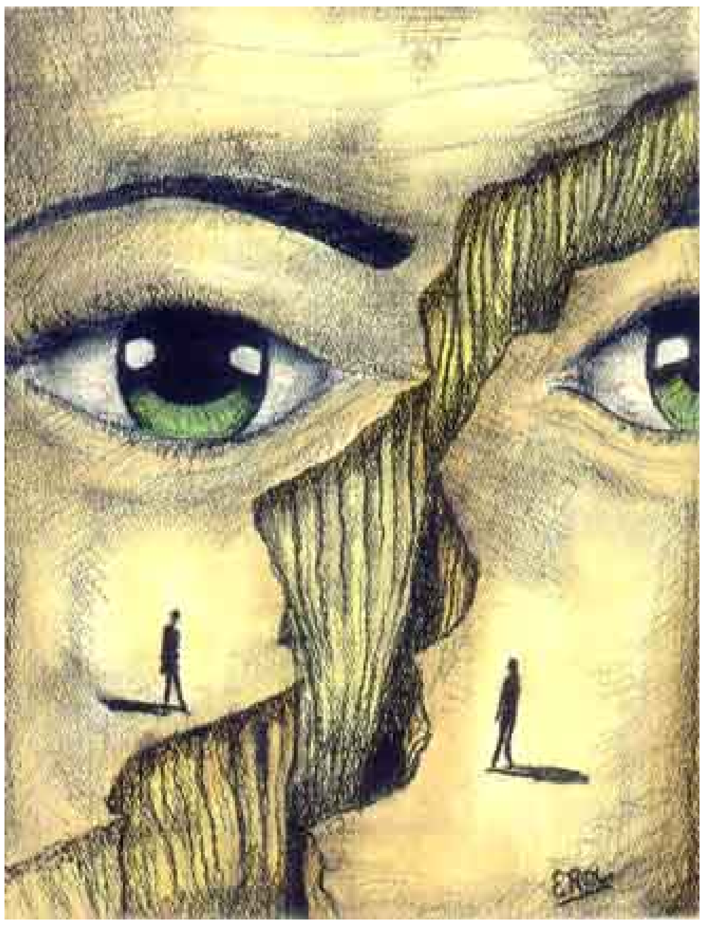

ولاتی مالیزیم چۆن دیت!

هادی سۆفی‌زادە

بۆ هەر ولاتێك سەفەر بکەم، جگە لە گەڕان و سەیران، ناسینی کولتووری نەتەوەیی و ئابووری و مێژووی ئەو جێگایە، لە لام گرنگیی هەیە و حەز دەکەم لێیان تێبگەم.ساڵی پار لە سەفەر بۆ ولاتی قەزاقستان و ئوزبەکستان دا تا رادەیەك بە مێژووو شارستانییەتی ئەو ولاتانە ئاشنا بووم. دیارە بێ گومانم بۆ ئێمەی کورد کە کێشەی نەتەوایەتیمان هەیە ناسینی کۆمەڵگای دیکە گرنگیی خۆی هەیە.

ئەمجارە لە مانگی ئاپریل دا، بۆ شارەزا بوون چوومە ولاتی مالزی کە دوای ژاپۆن، رازاوەترین ولاتی ئاسیای شەرقییە و بە گوڵی ئاسیا بە ناوبانگە. ولاتێکی ئەمنە بۆ هەمووان، جگە لە ئورووپاییەکان، عەرەبەکانیش بۆ سەرمایە گوزاری رژاونەتە ئەوێ.

مالزی ولاتێکی دەوڵەمەندە کە جگە لە سەنعەتی توریسم، هەناردەکەی نەوت، خواردەمەنی، جلوبەرگ، شتومەکی ناوماڵ و زۆر شتی دیکەیە لە بەشەکانی دیکەش وەك بینا سازی، ماشێن سازی ولاتێکی سەرکەوتووە و ئەندامی پەیمانی ئاسێ ئانە.

ولاتێکە کە شوێنی سەرنجڕاکێشی زۆرە، بورجی دووانە کە ٨٨ قاتە و ٤٥٢ میتر بەرزاییەتی، منارە، کە لە نێوەراستی شاری کوالالامپوور هەڵکەوتوە و بە هەر هەمووی شاردا دەڕوانێ، مۆزەخانەی میللی، بازاڕە گرنگەکانی شاری کوالالامپوور وەك بی‌بی‌پلازا، بازاری چینیەکان، بازاری هێندییەکان، مەعبەدی هێندییەکان، پارکی تاقگە، گێنتینگ هایلاند کە جێگایەکی دڵڕفێن و لە ناو دڵی کێو دایە و، زۆر جێگای دیکە لە شوێنە خۆشەکانی ئەو ولاتەن. رێستورانە جۆراوجۆرەکانی ئەم ولاتە جوانی‌یەکی تایبەتیان داوە بەو ولاتە.

سێ نەتەوەی مالایی، چینی و هێندی پێکهێنەری سەرەکیی ئەو ولاتەن. جگە لە زمانی مالایی هەمووی خەڵك بە زمانی ئینگلزی قسە دەکەن. خەڵکی ئەو ولاتە خەڵکێکن کە باش کار دەکەن و باش دەژین. گرنگترین شت کە مێشکی منی بە خۆیەوە مژوڵ کرد پێکەوە ژیانی سێ نەتەوە بە سێ مەزهەبی جیاوازەوە، لە ناو یەکتردا بوو کە کۆمەڵگایەکی یەکسان و بێ جیاوازییان پێك هێناوە. هەر وەك لە سەرەوە ئاماژەم پێدا بۆ من پێکهاتەی نەتەوەیی و قەوارەی کۆمەڵگا گرنگیی خۆی هەیە، لەم بەشە لە ئاسیا دوو شتی جیاواز هەیە. یەکەم لە ولاتی ئەندونزی، مەسەلەی سەربەخۆیی تیموری رۆژهەلات، دووهەم تەندراویی نەتەوەکانی مالزی کە دەکرێ بڵێم پێکەوەژیانێکی بێ وێنەیان هەیە کە لە ئورووپاش دا وێنەی نیە. مەسەلەی تیموری رۆژهەلات لە ئاستی کێشە جیهانییەکان دایە و نەتەوە یەکگرتووەکان و ولاتانی ئورووپایی دەخالەتی تێدا دەکەن بەلام بە نیسبەت تێکەڵیی نەتەوەکانی مالزی تا ئێستا کەمتر ئاوڕی لێدراوەتەوە، هەر بۆیە دەکرێ وەك ئولگوویەك سەیری بکرێ و دەکرێ بڵێین کە تەنیا دەوڵەتێکی مافپەروەری وەك مالزی دەتوانێ کۆمەڵگایەکی ئاوا یەکسان دروست بکات.

لە سەفەرەکەم دا لە هەموو جێگایەك لە نێو تاکسی، بازاڕ و هەر جێگایەك لە خەڵکم دەپرسی سەبارەت بە جیاوازیی نەتەوەیی، یا پێشێلکاری، بەلام بۆ یەك جاریش لە کەسم نەبیست کە ناڕەزایەتی دەربڕێ. چ شتێك لەوە گرنگتر کە ئەو هەموو نەتەوانە پێکەوەو بە شێوەیەکی یەکسان بژین. مالاییەکان ٪ چینییەکان ٣٠٪، کە ١٤٠ ساڵ بەر لە ئێستا هاتوونەتە ولاتی مالزی و هێندییەکان ٢٥٪ کە ئەوانیش کەمێك دوای چینییەکان چوونەتە ئەو ولاتە. هێندییەکان هەیبەتی نەتەوەیی خۆیان، نەك بە مانای فاسڵە گرتن لە کۆمەڵگە پاراستووە.

دیارە نەتەوەی دیکەش وەك بەنگلادیشی و تایلەندی لە وێ دەژین لەم ولاتەدا هیچ نیشانەیەك لە جیاوازی لە نێو نەتەوەکان دا نیە و ئەو فرە نەتەوەییە بووە بە هێزێکی کاریگەر بۆ بەرەو پێش بردنی کۆمەڵگا بۆ نموونە مزگەوتی هێندییەکان بەیەکێك لە شوێنە گرنگ و دیارەکانی ئەو ولاتە دەژمێردرێ کە لە نێوەڕاستی شاری کوالالامپوور هەڵکەوتوە. ئەم دیمەنە ئەوەی بیر خستمەوە کە زیاتر لە یەك میلیۆن سوننی لە تارانی پێتەختی ئێران مافی هەبوونی مزگەوتێکیان پێ نادرێ. لەم سەفەرەدا کەوتمە بەراوردی دوو مەسەلەی ئەو ولاتە لەگەڵ ئێران. وتم میللەتەکانی نێو ئێران کە مێژوویەکی دوورو درێژیان هەیە و کۆچەریش نین و ولاتەکە هی خۆیانە، ئەو هەموو جیاوازیی و ناعەدالەتی‌یە بە دژیان پەیڕەو دەکرێ، باشە ئەگەر وەك چینی و هێندی‌یەکانی مالزی کۆچەر بوونایە، دەبوو حالیان چۆن بوایە؟!!! هەروەها بیرم لە دروشمە نەزان خەڵەتێنەکانی خاتەمی وەك کۆمەڵگای مەدەنی، وتووێژی شارستانی‌یەکانی دەکردەوە کە چۆن بە ئاسانی خەڵکیان فریو دەدا، بەلام لەم ولاتە بەبێ هەڵگرتنی دروشم و تەنیا لە کردەوەدا کۆمەڵگایەکی مەدەنی و ئینسانییان دروست کردوە. یا بیرم لە ژمارەیەك بەناو چەپەکانی ئێران دەکردەوە کە دەڵێن عەرەبەکانی ئێران لەسەر کێشەی عەشیرەیی ١٢٠ ساڵ بەر لە ئێستا هاتوونەتە ئێران و بۆیان نیە باس لە مافی نەتەوەیی بکەن!!

بابەتێکی دیکە کە لام گرنگیی تایبەتی هەبوو ئەمنیەت بوو. ئەمنیەتێك کە تەواوی لایەنەکانی ژیان بگرێتەوە و ئەو راستییە لە روخساری هەموو تاکەکانی ئەو کۆمەڵگادا بەدی دەکرا.

ئەم راستییە بەو قەناعەتەی گەیاندم کە دەبێ نیزامێکی بە هێزی سیاسی کۆمەڵایەتی حاکم بێ کە بتوانێ کۆمەڵگایەکی ئاوا دروست بکا. لایەنە گرنگەکانی ئەو ولاتە لای من، بەشداریی یەکسانی ژنان لە پانتایی ئابووری و کۆمەڵایەتی‌دا، نەزمی کۆمەڵگە، پاك و خاوێنی، رێزی لە رادە بەدەری کارمەندانی دەوڵەتی و نا دەوڵەتی، سیستمی دابەشکردنی گونجاو تۆری راگەیاندن و بلاو کردنەوەی زانیاری ورد بوو.

یەك لە سیاسەتە دروستەکانی ئەو ولاتە راکێشانی سەرنجی ولاتانی عەرەبییە بۆ لای خۆی. واتە بەو رادەیەی کە ولاتانی ئورووپایی پێشگیری لە هاتنی عەرەبەکان دەکەن، مالزی ئاسانکارییان بۆ دەکا و تەنانەت تابلۆی نێو شارەکان بە عەرەبیش نووسراون. بەرهەمی ئەم کارە ئەوەیە کە سەرمایەیەکی زۆر رووی کردۆتە ئەو ولاتە.

لایەنێکی دیکەی بەرچاو ئاسانکاری لە هاتوچۆی نێوان دانیشتووانی ولاتانی دراوسێی ئەو ولاتەیە کە بە ئاسانی هاتوچۆی ولاتی یەکتر دەکەن، شتێك کە لە رۆژهەلاتی نێوەڕاست دا تا ئێستا جێ نەکەوتوە.

بە کورتی بۆ کەسانێك کە بیانەوێ لە شێوازی پێکەوە ژیانی بەیەکسانی تێبگەن پێویستە ئەم ولاتە ببینن. بۆ ئێمە نەتەوەکانی نێو ئێران ئەگەر نیوەی ئەو مافانەی کە نەتەوەکانی ئەوێ هەیانە، هەمانبوایە، بێ‌گومان بە پێکەوە ژیان دلگەرم دەبووین. بەلام مەزنیخوازیی نەتەوەی بالادەست لە ئێران و بیرتەسکیی حاکمانی ولاتی ئێمە رێگای پێکەوە ژیانیان نەهێشتۆتەوە.

لە قامووسی فیمینیزم دا

(٣٢)

ب. هانا

چاوەدێریکردنی منداڵ

childcare

خزمەتەکانی پێوەندیدار بە یارمەتیکردنی منداڵ لە بریتانیا بە دوای شەڕی دووهەمی جیهانی‌دا، لە سەر گرنگیی مانەوەی منداڵ لە ماڵەوە و لای دایك پێیان داگرت. ئەم هەڵوێستە دژە دامەزراوییە، لە ژێر کاریگەریی کتێبی جان بالبی، "چاوەدێریکردنی منداڵ و بوژاندنەوەی خۆشەویستی" (١٩٥٣) لە بارەی بێبەشیی منداڵەوە لە دایك بوو. تیۆردارێژانی فیمینیست هێرشیان بردەسەر ئایدۆلۆژیای فەرمی. چونکە ئەم بۆچوونەی بە هێز دەکرد کە تەنیا دایك دەبێ بەرپرسی چاوەدێری لە منداڵ بێ. بەرپرسانی دەوڵەتی لە ئەمریکاش، روانگەیەکی هاوشێوەی ئەم بۆچوونەیان هەیە کە دەڵێ چاوەدێریکردنی منداڵ لە پلەی یەکەم دا لە ئەستۆی بنەماڵەیە. بزووتنەوەی رزگاریی ژنان بە بەردەوامی دەری‌خستوە کە بەرپرسایەتیی چاوەدێریکردنی منداڵ یەکێك لە هۆیەکانی بندەستیی ژنانە (Riley & Leonard, 1986).

زۆر بۆچوونی جۆراوجۆری فیمینیستی لە بارەی چاوەدێریکردنی منداڵ دێنە گۆڕێ. بەلام ئەم هاوڕایی‌یە هەیە کە لە پلەی یەکەم دا دەبێ لەو بیرکردنەوەیە دوور بکەوینەوە کە تەنیا ژنان بە بەرپرسی چاوەدێریکردنی منداڵان دەزانێ. فیمینیستە مارکسیستەکان، یەك لەوان میشێل بارت دەڵێن هەتا ئەو کاتەی چاوەدێریی منداڵان نەکەوتۆتە ئەستۆی کۆمەڵ، هەرگیز یەکسانیی راستەقینەی ژنان وەدەست نایە. بۆ وێنە، حەزکردنی ژنان لە کاری نیوە وەخت ئاکامی راستەوخۆی بەرپرسایەتی‌یەکانی ئەوان لە پێوەندی لەگەڵ چاوەدێریکردنی منداڵان دایە (Barrett, 1980).

شولایت فایرستون دەڵێ بە هۆی لابردنی بەرپرسایەتیی جەستەیی و رۆحیی ژنان لە کاری بەرهەمهێنانەوە و بە کۆمەڵایەتی کردنی چاوەدێریی منداڵان دەکرێ بەسەر دژواری‌یە جەستەیی‌یەکانی سەرچاوەگرتوو لەم کارەدا سەر بکەوین (Fireston, 1970).

جولیت میچێل لە [کتێبی] "پێگەی چینایەتیی ژن" (١٩٧١)دا، لەسەر گرنگیی ئەم مەسەلەیە پێ‌دادەگرێ کە دەبێ گومان لەسەر ئایدولۆژیاکانی بە کۆمەڵایەتیکردنی منداڵان و بە پیرۆزکردنی دایکایەتی بسڕێتەوە. ناوبراو دەڵێ بەرهەمهێنانی منداڵ و گەورەکردنیان دەبێ وەك بەدیلێك بۆ کار لە پێناوی هەقدەست دا بڕوانین.

شێری ئۆرتنێر پێ لەسەر ئەوە دادەگرێ کە ئەوە پێوەندیی جیهانداگری ژنان لەگەڵ منداڵەبەری و ئەرکی بنەماڵەیی‌یەکە یارمەتی بە پێوەندیی ئەوان لەگەڵ سروشت دەکا و دەبێتە هۆی سڕینەوەی بەهاکان لەوان (Ortner, 1974).

ساندرا بێم بەم جۆرە بەڵگە دێنێتەوە کە پرسی توانای بەرهەمهێنانی منداڵ (بە دنیا هێنانی ساوا) کە تایبەتە بە ژنان، ئەو کاتە لە بازنەی ژنان دێتە دەر کە مرۆڤەکان لە باری رۆحی و جەستەیی‌یەوە ببن بە دوو جینسی (ئاندرۆژێنی)، چونکە لەم حاڵەتەدا پێوەندیی ژن لەگەڵ پرسی منداڵەبەری شێوەیەکی هەڵبژاردنی ئازادو بە دڵخواز وەر دەگرێ (Bem,1976).

"دۆرۆتی دینێرستاین" دەڵێ سپاردنی بەرپرسایەتیی چاوەدێریکردنی منداڵ تەنیا بە ژنان، یەکێك لە هۆیە گەورەکانی گیروگرفتەکانی مرۆڤە. چاوەدێریی ژنان بە سەر پیاوان لە سەردەمی منداڵییان دا، پیاوان بەرەو سەپاندنی دەسەلاتی خۆیان بەسەر ژنان لە تەمەنێك دا کە گەورە دەبن، پاڵ پێوە دەنێ. تەنیا ئەو کاتە پیاوان پشکێکی وەك یەك لەگەڵ ژنانیان لە پەروەردەکردنی منداڵان دا دەکەوێتە سەر شان، ژنان دەتوانن بچنە نێو مێژوو (Dinnerstein, 1976).

بە بۆچوونی نانسی چودۆرا پێکهاتەکانی کەسایەتیی ژنان و پیاوان بە هۆی ئەم دژکردەوانەوە دروست دەبێ کە ئەوان بەرامبەر بە دایك وەك چاوەدێری سەرەکی نیشانی دەدەن. کوڕان لەم رێگایەوە فێری سەربەخۆیی دەبن کە دایك - پەروەردەکا ڕە نەبێ. چودۆرا، دابڕانێکی ئاگایانە لە سیکلی "دایکایەتی"داو دابەشینی دووبارەی ئەرکی چاوەدێریکردنی منداڵان بە پێویست دەزانێ (Chodorow,1978).

سەرەڕای روانگە جیاوازەکان لە بیردۆزی فیمینیستی‌و، جیاوازییەکانی ئەزموونەکانی خودی ژنان لە بواری چاوەدێریکردنی منداڵ دا، ئەم بابەتە خاڵی سەرەکیی پێوەندیی نێوان بیردۆزی فیمینیستی‌و سیاسەتی فیمینیستی‌یە.

سەرچاوە: کتێبی "فرهنگ نظریەهای فیمینیستی"، نووسینی مەگی هام‌و سارا گەمبل

وەرگێڕان بۆ فارسی: فیروزە مهاجر، نوشین احمدی خراسانی‌و فرخ قرەداغی، لاپەڕەکانی ٧٤، ٧٥، ٧٦

لە دەوری ئالای حیزبی دیموکراتی کوردستان کۆببنەوە

KURDISTAN
The Organ of Kurdistan Democratic Party - Iran
No: 463   2 June 2007

ماڵپەڕی ناوەندیی حیزبی دێمۆكراتی كوردستان ـ ئێران، ڕۆژنامەی "كوردستان"و رادیۆ دەنگی كوردستان لە تۆڕی جیهانیی ئینتێرنێت دا:

www.kurdistanukurd.com
Email:
info@ kurdistanukurd.org   info@ kurdistanukurd.com
تەلەفۆنی تەشكیلاتی نهێنی: ۰۰۹۶۴۷۷۰۱۹۰۱۶۵۸

www.radiokurdistan.net
Email:
dengikurdistan@ gmail.com   Radiopdk_Iran@yahoo.com
Tel: 00 9647701597268

بەر لەماڵاوایی

ژیانێكی شایان و شیاو بۆ منداڵان بە بێ هیچ هەڵاواردنێك

(پەیامی بەڕێوەبەریی "دنیای منداڵان" بۆ ڕێورەسمی ڕۆژی جیهانیی منداڵان)

عەلی بداغی

بەڕێزان! میوانانی خۆشەویست!
منداڵە چاو گەشەكانی كوردستان!
منداڵە دڵ پڕلە هیواكانی بەشدار لەم ڕێوڕەسمەدا!

زۆر بەخێر بێن بۆ ڕێوڕەسمی یادی ٥ساڵەی "دنیای منداڵان"و ١ی ژوئەن، ڕۆژی جیهانیی منداڵان، زۆر بەخێر بێن!

منداڵان زۆر باشتر لە گەورەكان دەتوانن تەعبیر لە دنیای پاك و بێگەردو دڵی پڕ لە هیواو خۆزیایان بكەن، كاتێك بە كایەو قومارانو تریقەی پێكەنینیان جوانیی سروشت سەد ئەوەندە دڵگیرتر دەكەن، بەڵام گەورەكان شەڕیان بۆ بە دیاری دێنن، كاتێك وەبەر كاریان دەنێنو ئەوانی شلكو ساوا بە پروكانەوەیان پێمان دەڵێن كە ناتوانین نا... كاتێك دەزانین پاشەڕۆژی كۆمەڵگانو لە خوێندنیان دەگێڕنەوە لەوان كە تەنیا فرمێسكو نیگای ماتەمینی پڕ تەمایانی دەبینین، كاتێك دەڵێن ئێمە پێكەوە جوانین لێكمان مەكەن، بەڵام لێكیان دەكەین، بۆ خۆشیان لێمان وەدەنگ دێنو دەڵێن كە توندوتیژی بەسە، جیاوازیدانان بەسە، هەڵاواردن بەسە، لێدان بەسە، پشت گوی خستنو بە هێند نەگرتن بەسە، سووكایەتی بەسە، تاكەنگێ دەبێ بچین بنێشتو دەسماڵ كاغەزی بفرۆشین، تا كەنگێ دەبێ شەقام بە تەنیا شوێنی ژیانو مانەوە بزانین؟ هەژاریو نەداری كەی دەبڕێتەوە؟ ترسو دڵە راوكێ كەنگێ كۆتایی دێو... بەسە ئەو هەموو تەقینەوەیەو ڕۆژ نیە لاقو دەستمان نەپەڕێو گەورەكانیش هەر دروشمو ژیان هەر دروشمو بۆ ئێمەش دنیای منداڵی هەر خەونو خەیاڵ!

منداڵان شیاوی ژیانێكی پڕ لە ئاسوودەییو بەختەوەرین، ئاسایشو ئەمنیەتو باشتر بوونی دۆخی ژیانو گوزەرانیان مافی هەموو منداڵانی جیهانە، بەڵام زۆر بەداخەوە ئێمە لە كاتێك دا ڕۆژی جیهانی منداڵان جێژن دەگرین كە دۆخی منداڵان نالەبارو ترسناكتر لە ساڵەكانی رابردووشە.

بە سەدان منداڵ كرێكاری كارخانە بچووكو گەورەكانن ئەویش لە نالەبارترین دۆخی كارو ئەمنیەت دا. ڕێژەی منداڵانی سەر شەقام هەر وا لە زیاد بوون دایە، نەداریو برسیتی، نەخۆشیو ئازاردانی جەستەیی برستی لێ بڕیونو ئیعتیادو قاچاغو ساتوسەودای بازرگانی بە منداڵان وەك مۆتەكەریەك، سێبەری بەسەر منداڵان دا بڵاو كردۆتەوە.

وەزعی منداڵانی كورد لە كوردستان بەدەر لە منداڵانی جیهان نیەو بگرە نالەبارترو پتر جێی داخو كەسەرە. ئێستاش منداڵانی كورد جگە لە باشووری كوردستان لە خوێندن بە زمانی زگماكیی خۆیان بێبەشن. وێڕای گەورەكانیان دەچەوسێنەوەو مافەكانیان ژێر پێ دەنرێ. هەر ئەوەی كە منداڵانی كورد لە ڕۆژهەڵاتی كوردستان ناتوانن لە خۆشیو شادمانیی جێژنەكانی تایبەت بە خۆیان بەهرەمەند بن، بەڵگەی ئەوەن كە چەندە منداڵانی كورد لە مافەكانیان بێگانەو دوور لە هەر چەشنە ژیانێكی شیاوو گونجای خۆیانن.

"دنیای منداڵان" بێدەنگیی لە بەرانبەر ژیانی پڕلە كەسەرو نالەباری منداڵان بەتایبەت منداڵانی كورد بە تاوان دەزانێو هەر چەشنە بێمافیو توندوتیژی‌یەك دەرهەق بە منداڵان بە پەڵەی شوورەیی بە تەوێڵی مرۆڤایەتی‌یەوەی دەبینێ. "دنیای منداڵان" خوازیاری ژیانێكی شایانو شیاو بۆ منداڵان بەبێ هیچ جیاوازیو هەڵاواردنێكە.

خۆشەویستان!

ئەمڕۆ لە جێژنی ڕۆژی جیهانی منداڵان دا، جێژنی ٥ساڵەی دنیای منداڵانیش دەگرین. ٥ساڵ لەوەپێشو راست بەم بۆنەیەوە بووینە میوانی منداڵانی كوردستانو بەڵێنمان پێدان بەپێی ئیمكانو توانا لە خزمەتیان دابین.

ئێستاش بە خۆمان دەنازین كە لەو ماوەیەدا توانیومانە بەدەر كردنی ٦٠ ژمارەی "دنیای منداڵان"و بەڕێوەبردنی سێ فیستیڤاڵی هەمە ڕەنگی ساڵانە، فیستیڤاڵەكانی وەرزشیو نیوەی ساڵ، كردنەوەی پێشانگای جۆراوجۆرو كۆڕە شێعرو بەپێی ئیمكان ئاوڕێكمان دابێتەوەو بزەیەكمان خستبێتە سەر لێوانیان.

هەر لەم جێژنی دوو جێژنەش دا لەگەڵ منداڵانی كوردستان بەڵێن دووپات دەكەینەوە كە هەروا جێی متمانەو هاوڕێی هاوسۆزیان بین.

منداڵانی خۆشەویست!

لێتان پیرۆز بێ ڕۆژی خۆتان.

بە هیوای شادیو بەختەوەریو تابلۆی هەرمانی پێكەنینو قاقاتان.

چیاكانی كوردستان

داڵامپەڕ Dalampar

داڵامپەڕ یەك لە بەناوبانگترین ترۆپكەكانی كوردستانە كە كەوتۆتە نێوان خاڵی تێكەڵبوونەوەی زنجیرە چیاكانی زاگرۆسو بەرزایی‌یەكانی [ناودێر كراو بە] ئازەربایجان. ئەم چیایە كەوتۆتە ٥٠ كیلۆمیتریی باشووری ڕۆژئاوای ورمێ (ناوچەی مەرگەوەڕ)، لە ١١ كیلۆمیتریی ڕۆژئاوای ئاوایی "كەچەڵە"و لە ٥ كیلۆمیتریی گوندەكانی "كۆلەبی"و "سووره دووكەڵ"، لە ٣٥ كیلۆمیتریی شارستانی شنۆو لە ناوچەی خاكوورك، سنووری نێوان كوردستانی توركیە، ئێرانو عێراق هەڵكەوتوە.

كەم چیاو ناوچەیەكی كوردستان هەیە ئەوەندەی داڵامپەڕ پڕ هەورازو نشێو، پڕ داوێنو بناری ڕەنگینو پڕئاوو نوقمی كانیاوو تاڤگەو قەڵوەزەو خاوەنی لەوەڕگەی زۆرو گوڵو گوڵاوی پڕ لە بەفراوی سروشتیو ترۆپكی سەر بە بەفری چەند هەزار ساڵە بێ.

هەڵكەوتی كێوەكە لە باشووری ڕۆژهەڵاتەوە بۆ باكووری ڕۆژئاوایەو، تایبەتمەندییە جوغرافیایی‌یەكەی (ترۆپكەكە)ی بریتی‌یە لە ٤٧/ ٤٤ پلە درێژایی‌و، بەرزایی ٣٧/١٥ دەرەجە. داڵامپەڕ هەر لە ترۆپكێك پێك نەهاتوە، بەڵكوو كۆمەڵێك ترۆپكی گەردەنكەشی سروشتێكی بە تەواوی وەحشیو دەست پێ‌ڕانەگەیشتوو دەگرێتەوە. لە بەرزایی‌یەكانی نزیك بەم چیایە دەتوانین "چل مەڕ شەهیدان"و بۆزی سینا ناو ببەین.

داڵامپەڕ لە باری نیزامیو ستراتیژیكەوە گرنگیی تایبەت بە خۆی هەیە. لە ترۆپكی ئەم چیایەوە چیای "توورووس"ی كوردستانی توركیەو چیای "كیلەشین"ی شنۆ دیارن. گوندەكانی "كۆلەبی"و "سووره دووكەڵ" لە باشووری ڕۆژئاوای ئەم چیایەو، چیای "بۆزی سینا" بە ٣٤٨٠ میتر بەرزایی‌یەوە، لە باشووری داڵامپەڕ هەڵكەوتوون.

یەكێك لە تایبەتمەندی‌یە بێ‌وێنەكانی داڵامپەڕ، هەبوونی گۆل یا دەریاچە سروشتی‌یەكانن. "مامەشێخ"، گەل زێڕین، بنچۆڵ، دێمكو هتد لەم گۆلانەن.

داڵامپەڕ، خاوەنی یەخچاڵی سروشتیو هەمیشەییو گۆلاوی جۆراوجۆرو یەكجار زۆرە. چۆمەكانی "باراندوزچای"و "گادەر" لەم چیایە سەرچاوەدەگرن. یەكێك لە دیمەنە بە دیمەنو كەم وێنەكانی ئەم چیایە، ئاوهەڵدێری "سووره دووكەڵ"ە كە ناوكەیو تاریفی جوانی‌یەكەی وێردی سەرزاری وردو درشتە.

ڕێگاكانی سەركەوتن لە داڵامپەڕ، یەكیان ڕێگای ئاوایی "كەچەڵە"یە كە دەچێتە گۆلی "مامەشێخ"و لەوێشەوە بۆ ترۆپكی چیاكە سەردەكەوێ. ڕێگایەكی دیكەش هەیە كە لە گوندەكانی "كۆلەبی"و "سووره دووكەڵ"و بە تەنیشت چەم دا رادەبرێو بەرەو باكووری ڕۆژئاوا بەرەو ترۆپكی چیا هەڵدەكشێ.

گورگ، ڕێوی، كەروێشك، ورچی قاوەیی، مار، هەڵۆ، كەو، قاژووو هتد لە گرنگترین گیانلەبەرەكانی ئەم چیایەن.

گوێنی، بەلاڵووك، بادامی كێوی كە رووبەری گیایی تایبەت بە زنجیرە چیاكانی زاگرۆسن، لە داڵامپەر زۆرو زەوەندن.

سەركەوتن لە چیای داڵامپەڕ ٨ كاتژمێر دەخایەنێت.

سەرچاوە:

"جلوەهای طبیعی كردستان، دفتر اول: كوهها"

نووسینو ئامادەكردنی: ئەكبەر وەلەدبەیگی

لیستەی سەروەری (٥)

ژمارەیەكی زۆر لە دڵسۆزانی كوردو دۆستانو ئۆگرانی حیزبی دیموكراتی كوردستان وەڵامی داخوازی حیزبیان بۆ دانی یارمەتیی سەخاوەتمەندانە داوەتەوەو جوامێریو دڵاوایی خۆیان نیشان داوە. ئەو بەڕێزانە هەم لە ڕۆژهەڵاتی كوردستانو هەم لە بەشەكانی دیكەی كوردستانەوە حیزبی دیموكراتیان بەسەركردۆتەوە. لە هەر ژمارەیەكی "كوردستان" ناوی بەشێك لەو بەڕێزانە بڵاودەكەینەوە. لەو بارەیەوە ڕوونكردنەوەی دوو شت پێویستە:

١ـ لەبەر هێندێ تێبینی ناوی ئەو دۆستانە نانووسینو تەنیا بە چەند پیتی ناوەكانیان ئاماژەیان پێدەكەین.

٢ــ ئەوانەی پووڵی غەیری تمەنیان داوە دراوەكەیان هەرچی بووە بە دۆلار بەراورد كراوەو بۆ ئاسان كردنەوە، دۆلاریش بە نۆسەد تمەن قەبڵێندراوە.

١ـ هـ.م نەوەد هەزار (٩٠/٠٠٠) تمەن
٢ـ د. ب. و چلو پێنج هەزار (٤٥/٠٠٠) تمەن
٣ـ س. هـ. ئا دووسەدو هەفتا هەزار (٢٧٠/٠٠٠) تمەن
٤ـ م.م.ق سەدو هەشتا هەزار (١٨٠/٠٠٠) تمەن
٥ـ ش.م.س سەدوسێ هەزار (١٠٣/٠٠٠) تمەن
٦ـ ئا. ژ.خ چوار میلیۆنو پێنسەد هەزار (٤/٥٠٠٠٠٠) تمەن
٧ـ ر.خ.ع نۆسەد هەزار (٩٠٠/٠٠٠) تمەن
٨ـ ع.خ.ع سێ‌سەدو شەست هەزار (٣٦٠/٠٠٠) تمەن
٩ـ ك.ئا.ح نۆسەد هەزار (٩٠٠/٠٠٠) تمەن
١٠ـ ش.ك.ی میلیۆنێكو هەشتسەد هەزار (١/٨٠٠/٠٠٠) تمەن
١١ـ ك.خ.غ چوارسەدو پەنجا هەزار (٤٥٠/٠٠٠) تمەن
١٢ـ د.ئـ.ع پێنسەدو چل هەزار (٥٤٠/٠٠٠) تمەن
١٣ـ ن.ئـ. ك شەشسەدو سی هەزار (٦٣٠/٠٠٠) تمەن
١٤ـ م.ك .د یەك میلیۆنو هەشت سەد هەزار (١٨٠٠/٠٠٠)
١٥ـ ی. س. ك نەوەد هەزار (٩٠/٠٠٠) تمەن

پێناسەی "جیهانی سێهەم"!

پۆل دوا كاتەكانی سەعاتی خۆێندنی تێپەڕ دەكرد كە خوێندكارێكی نورویژیی دەورەی دوكتورا، پرسیارێكی هێنایە گۆڕێ: مامۆستا! ئێوە كە لە جیهانی سێهەمەوە هاتوون پێم نالێی جیهانی سێهەم كوێیە؟ بەتەنیا چەند چرتكەی بۆ تەواو بوونی كاتی وانە خوێندن مابوو. من لە وڵام دا دەمودەست شتێكم گوت كە تا دێ ڕۆژ بەڕۆژ زیاتر بڕوای پێ‌دێنم. بەو خوێندكارەم گوت: جیهانی سێهەم ئەو جێگایەیە كە هەر كەس بیهەوێ وڵاتەكەی ئاوەدان بكاتەوە، ماڵی خۆی خراپ دەبێو، هەر كەس بیهەوێ ماڵی خۆی ئاوەدان بێ، دەبێ بۆ وێرانیی مەملەكەتەكەی هەوڵ بدا.

پرۆفیسور مەحموود حیسابی

فستیڤاڵێكی تایبەت بە منداڵان لە هەولێر

گرووپی هەڵپەڕكێی "هەنار"

سەر لە بەیانیی ڕۆژی ١/٦/ ٢٠٠٧ لە ئەنتیكەخانەی هەولێر، ڕێورەسمی كرانەوەی یەكەمین فستیڤاڵی جیهانیی منداڵان لە كوردستان، بە بەشداریی ١٥٠ منداڵی بەهرەمەندی كوردو غەیری كورد بەڕێوە چوو.

یەكەمین بڕگەی فستیڤاڵەكە بە مارشێك لەلایەن گرووپی زەیتوونەوە دەستی پێكرد. بڕگەی دووهەم، نمایشی وەرزشی تەكواندۆ بوو كە لەلایەن گرووپی زەیتوونەوە بەڕێوەچوو. بڕگەی سێهەم نمایشی هەڵپەركێیەكی هێماییو فۆلكلۆریی كۆریا بوو كە لەلایەن گرووپی زەیتوونەوە بەڕێوەچوو.

شایانی باسە ئەم فستیڤاڵە یەكەمین فستیڤاڵی جیهانیی منداڵانە كە لە هەرێمی كوردستان بەڕێوەدەچێ.

ئەو چالاكییانەی كە منداڵان لە سەرتاسەری كوردستانو عێراقو چەند وڵاتی بیانی دیكەشەوە بەشدارییان تێداكردوە، بریتین لە پێشانگای شێوەكاری، فۆتۆگرافو كۆلارە، ئاهەنگی مۆسیقاو گۆرانی، نمایشی فیلم، ئۆپەرێتو شانۆگەری. دوایین بڕگەی چالاكییەكانی ئەم فستیڤاڵە دابەشكردنی خەڵات بەسەر سەركەوتووانی فستیڤاڵەكەیە. گرووپی هەڵپەركێی "هەنار" كە لە منداڵانی سەر بە حیزبی دیموكراتی كوردستان پێك هاتوەو لە سەر بانگهێشتی بەڕێوەبەری فستیڤاڵەكە، لەم فستیڤاڵە جیهانی‌یەدا بەشدارە.

ماڵپەڕی: خۆرهەڵات نیوز

مرواریی دەریای وشە

ئەگەر دەتەوێ پێش بینیی داهاتوو بكەی، بچوو رابردوو بخوێنەوە. (كۆنفۆسیوس)

[لەم دنیایەدا] تاقە شتێكی باش هەیە، ئەویش زانستە. تەنیا یەك شتی خراپیش هەیە، ئەویش نەزانی‌یە.
(سوقرات)

تەنیا پاڵپشتی زانست، هەر حەقیقەت نیە، بەڵكوو هەڵەكانیش پاڵپشتی زانستن. (گۆتە)

هەوڵدان بۆ بەدەستهێنانی زانست، یەكەمینو تاقانە كۆڵەكەی بەرزی‌یە. (ئەسپینوزا)

مایەی مەزنی، بەبێ ئیرادەی مەزنبوون پێك نایە. (باڵزاك)